

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
553

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9 69 7/Δ3
ΒΑΣΙΛ. Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Οικονομίδης (Β.ο.)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ

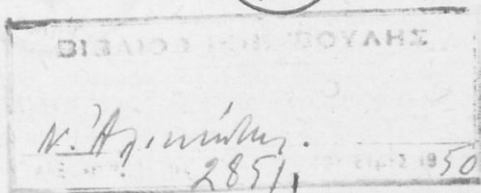
ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Διά τήν Ε' τάξιν τῶν Δημ. Σχολείων

(Καί τὸ α' ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' καὶ ΣΤ')

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΤΡΙΕΤΙΑΝ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410)22-6-50 ἀποφάσεως Ὑπουργείου Παιδείας

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6· ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

502
ΕΛΕ
ΕΤΕΡΑ
553

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Αριθ. Πρωτ. 54408

Αθήναι τῆ 22 Ἰουνίου 1950

Πρὸς τὸν κ.
Βασ. Οἰκονομίδην
Ἐν τ α ὀ θ α

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/50 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπιτελείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐνεκρίθη, ὅπως χρησιμοποιηθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς **Γεωγραφίας** διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ**» βιβλίον ὑμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου, συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Κοινοποιήσις :
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

Ἐντολῆ Ἐπιτελείου
Ὁ Διευθυντὴς
Χ. Μούστρης

Κάθε γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Handwritten signature and stamp

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Γῆ καὶ ὁ ἄνθρωπος

Σὲ δύο δισεκατομμύρια ὑπολογίζονται περίπου οἱ ἄνθρωποι ὅσοι κατοικοῦμε τὴ γῆ. Ἀλογάριστα εἶναι πάλι τὰ τετράποδα ζῶα, τὰ ἔρπετά, τὰ πτηνά, καὶ τὰ δένδρα ὅσα εὐρίσκονται ἐπάνω σ' αὐτὴ.

Στὸ τεράστιο αὐτὸ πλῆθος τῶν δημιουργημάτων ὁ Πάνσοφος Δημιουργὸς ἐκάνονισε τὸν ἄνθρωπο νὰ εἶναι ἡ κορωνίδα τῆς θείας του δημιουργίας.

Τὸ πρῶτο ἔργο τοῦ ἀνθρώπου ἐπάνω στὴ γῆ ἦταν ἡ ἔρευνα. Ἐζήτησε νὰ μάθῃ ποιά εἶναι τὰ πράγματα ποὺ τὸν κυκλώνουν, τὰ ζῶα, τὰ φυτά, τὰ ὄρυκτά, γιὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ στὶς ἀνάγκες τῆς ζωῆς του. Ἀκόμη ἐζήτησε νὰ μάθῃ τί κλείνει στὰ σπλάχνα τῆς ἡ γῆ, πόσο μεγάλη εἶναι, ποιοὶ ἄλλοι τὴν κατοικοῦν.

Ἡ ἀνθρώπινη αὐτὴ ἔρευνα γιὰ τὴ γῆ καὶ γενικὰ γιὰ τὸ φυσικὸ κόσμο δὲν ἄφησε κανένα λαὸ ἀδιάφορο καθὼς καὶ τοὺς ἀρχαίους προγόνους μας.

Ἡ Γῆ καὶ οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες

Οἱ πρόγονοί μας, ἂν καὶ ἦσαν οἱ περισσότερο πολιτισμένοι ἄνθρωποι τοῦ παλαιοῦ κόσμου, δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ ἔχουν γνώσεις σωστὲς γιὰ τὴ γῆ. Ἐθεωροῦσαν αὐτὴν σάν ἓνα στρογγυλὸ δίσκο ποὺ ὀλόγυρα τὴν ἐκύκλωνε ἓνας μεγάλος ποταμὸς, ὁ Ὁκεανός.

Στὸ μέσον τῆς γῆς εὐρίσκονταν ἡ Ἑλλάδα καὶ στὸ μέσον τῆς Ἑλλάδος ἦταν ὁ Ὀλυμπος τῶν ἀθανάτων Θεῶν ἡ κατοικία. Ἐπάνω στὴ γῆ ἐφαντάζονταν τὸ θόλο τοῦ Οὐρανοῦ νὰ στηρίζεται μὲ κολῶνες.

Ἀπὸ τίς διαφορὲς χῶρες ἐγνώριζαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Θρά-

κην, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Λιβύην, τὴν Φοινίκην καὶ μερικά νησιά τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Γιατί οἱ Γεωγραφικὲς γνώσεις τῶν προγόνων μας ἦσαν περιορισμένες.

Αὐτὸ ἐγινόταν γιατί οἱ πρόγονοί μας δὲν εἶχαν τὰ μέσα ποὺ ἔχομε ἐμεῖς σήμερα γιὰ νὰ ταξιδεύουν μακριὰ καὶ νὰ γνωρίζουν πολλοὺς τόπους. Τὰ πλοῖα τῶν ἦσαν τότε μικρά, ἀργοκίνητα καὶ ἀκατάλληλα νὰ πλέουν μακρύτερα ἀπὸ τὸ Αἴγαῖον.

Ἐπίσης δὲν εἶχαν τὴν ἀντοχὴ νὰ βαστοῦν στὶς τρικυμίες καὶ ἀπέφευγαν ν' ἀπομακρύνονται πολὺ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καθὼς καὶ νὰ ταξιδεύουν τῆ νύκτα.

Ὅλο τὸ ἔτος μονάχα 50 ἡμέρες ἐθεωροῦσαν κατάλληλες γιὰ θαλασσοπορία. Τὸν ἄλλον καιρὸ ἐτραβοῦσαν τὰ πλοῖα τῶν στὴν ξηρὰ ἢ τὰ ἐφύλαγαν σὲ ἀσφαλισμένα λιμάνια.

Μὲ τὸ πέρασμα ὅμως τοῦ χρόνου ἔφτιασαν πλοῖα ταχύτερα καὶ μὲ αὐτὰ ἤμποροῦσαν νὰ ταξιδεύουν καὶ σὲ ἄλλους τόπους καὶ νὰ αὐξάνουν τὶς γεωγραφικὲς τῶν γνώσεις. Μὲ ταχύτερα πλοῖα ἔκαμαν τὴν ἐκστρατεία τῶν ἐναντίον τῆς Τροίας καὶ μὲ τέτοια πλοῖα οἱ Ἀργοναῦτες ἄρπαξαν ἀπὸ τὴν Κολχίδα τὸ Χρυσόμαλλον δέρας.

Μὲ τὶς ἐκστρατείες πάλι τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἐγνώρισαν πολλοὺς ξένους τόπους, τοὺς λαοὺς ποὺ ἐκατοικοῦσαν ἐκεῖ, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἐζοῦσαν καὶ ἐπλούτισαν τὶς γεωγραφικὲς τῶν γνώσεις.

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ: Γράψετε ποιά μέρη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μας ἐπισκεφθῆκατε. Μὲ τί μέσα συγκοινωνίας ἐπῆγατε σ' αὐτὰ. Τί εἶδατε. Ποιοὶ ἄνθρωποι λαμβάνουν εὐκαιρία νὰ πλουτίζουν τὶς γεωγραφικὲς τῶν γνώσεις; Τί ἐπάγγελμα ἔχουν αὐτοί;

Τί παραδέχεται σήμερα ὁ κόσμος γιὰ τὴ Γῆ.

1. Τὸ Σχῆμα τῆς Γῆς

Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ ἰδῆ ποῖο εἶναι τὸ σχῆμα τῆς γῆς ὁλόκληρης. Καθένας μας ἀντιλαμβάνεται τὸ σχῆμα μονάχα ἐνὸς μέρους τῆς γῆς. Ὅταν εὐρίσκειαι σὲ πεδιάδα καὶ κοιτάξης ὁλόγυρα, σοῦ φαίνεται πὼς ἡ γῆ εἶναι μιὰ ἐπιφάνεια ἴση καὶ ὁμαλὴ.

Ἄν εὐρεθῆς σὲ ὄρεινὸ μέρος καὶ ἔχῃς ἐμπρὸς σου χαράδρες, βράχους, βουνά, λαγκαδιές, ἀντιλαμβάνεσαι τὴ γῆ σὰν ἕκταση ἀνώμαλη. Ἄν πάλι εἶσαι σὲ θάλασσα καὶ ταξιδεύῃς, σχηματίζεις ἀλλιώτικη τὴν εἰκόνα τῆς. Πραγματικὴ εἰκόνα τοῦ σχήματος τῆς γῆς θὰ εἶχα μονάχα, ἂν κατώρθωνα νὰ τὴν ἔβλεπα ὁλόκληρη, ὅπως βλέπω τὸν τοῖχο, τὸ τραπέζι, τὸ μελανοδοχεῖο, τὸ σπῆτι μου.

Ἄλλά καί τώρα πού δέν τῆ βλέπομε ὀλόκληρη, ἤμποροῦμε νά εἰποῦμε μὲ πεποίθησι πὼς ἡ γῆ εἶναι σὰ μιὰ τεράστια σφαῖρα καθὼς ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, τὰ ἄστρα, ἐξωγκωμένη ὀλίγο στὴ μέση καὶ πιεσμένη στὰ δύο τῆς ἄκρα. Κινεῖται μέσα στὸ ἄπειρο, μέσα στὸ χάος, ὅπως κινεῖται καὶ τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα.

2. Ὑδρόγειος Σφαῖρα

Γιὰ νά ἤμπορη ὁ ἄνθρωπος νά κἀνὴ ὠρισμένες παρατηρήσεις σχετικὲς μὲ τὴ γῆ, ἐσκέφθηκε νά κατασκευάσῃ ἓνα τῆς ὁμοίωμα πού νά δείχνη τὴν ξηρὰ καὶ τὴ θάλασσα καὶ νά ἔχη ὅμοιο μὲ τὴ γῆ σχῆμα.

Τὸ ὁμοίωμα αὐτὸ τῆς γῆς τὸ ὀνομάζομε Ὑδρόγειον Σφαῖραν. Γιὰ νά ξεχωρίζουν οἱ θάλασσες ἀπὸ τὴν ξηρὰ εἶναι χρωματισμένες γαλάζιες. Ἡ ξηρὰ ἔχει ἄλλα χρώματα.

3. Ἡ Ξηρὰ καὶ ἡ Θάλασσα

Ἐάν παρατηρήσωμε στὴν Ὑδρόγειον Σφαῖραν, βλέπομε ὅτι ἡ ξηρὰ εἶναι κομματιασμένη, δέν εἶναι τμήμα συνεχές. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ θάλασσα. Καὶ αὐτὴ εἶναι κομματιασμένη. Τὰ μεγάλα κομμάτια τῆς ξηρᾶς εἶναι 5 καὶ λέγονται Ἡπειροί. Τῶν θαλασσῶν εἶναι καὶ αὐτὰ 5 καὶ λέγονται Ὠκεανοί. Τὰ ὀνόματα τῶν Ἡπειρῶν εἶναι: Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική, ἡ Αὐστραλία. Τῶν Ὠκεανῶν εἶναι: Ὁ Ἀτλαντικός, ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ Βόρειος Παγωμένος καὶ ὁ Νότιος Παγωμένος Ὠκεανός. Οἱ δύο τελευταῖοι εἶναι διαρκῶς παγωμένοι καὶ λέγονται Ἀνταρκτικοί.

Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική, ὀνομάζονται Πλαιῖος Κόσμος. Ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Αὐστραλία Νέος Κόσμος γιατί ἀνεκαλύφθησαν ἀργότερα.

Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν ἡμισφαίριον

Οἱ γεωγράφοι τέμνουν τὴ γῆ μὲ μιὰ φανταστικὴ τομὴ σὲ Ἀνατολικὸν καὶ σὲ Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο ἡμισφαίρια εἶναι μισὴ σφαῖρα. Καὶ στὸ μὲν Ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον περιλαμβάνονται τρεῖς Ἡπειροί: Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική. Στὸ Δυτικὸν οἱ ἄλλες δύο Ἡπειροί.

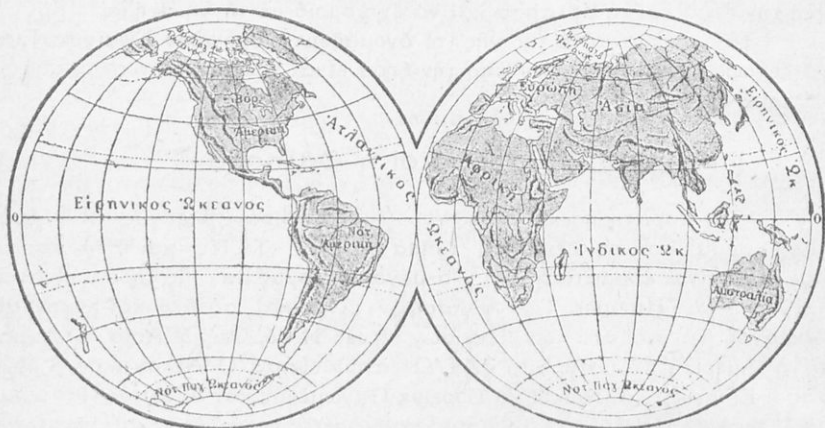
Οἱ ἀρχαῖοι στὴν ἀρχὴ ἐξεχώριζαν δύο μονάχα Ἡπειρούς: Τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν. Ἀργότερα ἐθεωροῦσαν καὶ τὴν Λιβύην γιὰ τρίτην Ἡπειρον καὶ τὴν ὀνόμαζαν Ἀφρικὴν.

Τὴ διαίρεση τῆς γῆς σὲ τρεῖς Ἡπειρούς τὴ διετήρησαν οἱ ἄνθρωποι ὡς τὸν 15ον αἰῶνα μ. Χ.

4. Μέγεθος τῶν Ἠπειρῶν

Ἡ μεγαλύτερα Ἠπειρος εἶναι ἡ Ἀσία. Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι 44 ἑκατομ. τετραγωνικά χιλιάμ. Ἡ Ἀμερική ἔχει 42 ἑκατομ. τετρ. χιλιάμ. Ἡ Ἀφρική 30. Ἡ Εὐρώπη 10 καὶ πρὸς μικρὴ ἀπὸ ὅλες εἶναι ἡ Αὐστραλία μὲ 9 ἑκατ. τετραγ. χιλιόμετρα. (Βλέπε σχ. 1).

Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων ποὺ κατοικοῦν σὲ κάθε Ἠπειρον, πρώτη ἔρχεται ἡ Ἀσία μὲ 1.100 ἑκατομ. Δευτέρα ἡ Εὐρώπη μὲ 500 ἑκατομ. Τρίτη ἡ Ἀμερική μὲ 250. Τετάρτη ἡ Ἀφρική μὲ 142. Καὶ πέμπτη ἡ Αὐστραλία μὲ 9 ἑκατομ.

Σχῆμα 1 Ὑκεανοὶ καὶ ἠπειροὶ

5. Μέγεθος καὶ βάθος τῶν Ὑκεανῶν

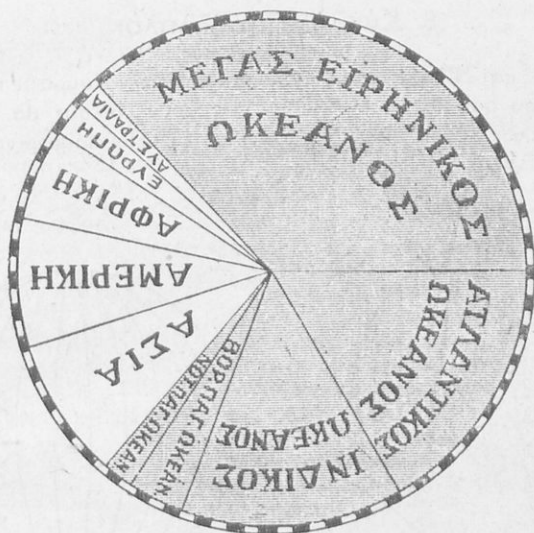
Ἀπὸ ὅλους τοὺς Ὑκεανούς τὴν πρὸς μεγάλη ἐπιφάνεια ἔχει ὁ Εἰρηνικός 180 ἑκατ. τετρ. χιλιάμ. Ὁ Ἀτλαντικός 106. Ὁ Ἰνδικός 75. Κατόπιν ἔρχονται οἱ ἄλλοι δύο. Τὸ μεγαλύτερο βάθος τὸ ἔχει ὁ Εἰρηνικός, 10 χιλιάδες μέτρα. Ὁ Ἀτλαντικός 8 χιλιάδες. Ὁ Ἰνδικός 7.000. Τῶν ἄλλων δύο δὲν κατάρθωσαν νὰ μετρήσουν τὸ βάθος γιατί εἶναι διαρκῶς παγωμένοι.

Ἡ Ἐπιφάνεια. Ὅλη ἡ γῆ ξηρὰ μαζί καὶ θάλασσα ἔχει 510 ἑκατ. τετρ. χιλιόμετρα ἐπιφάνεια. Τῶν θαλασσῶν ἡ ἐπιφάνεια εἶναι 361 ἑκατ. τετρ. χιλιάμ. Δηλαδή ἀπὸ ὅλη τὴ γῆ τὸ 1/4 εἶναι ξηρὰ καὶ τὰ 3/4 θάλασσα. (Βλέπε σχ. 2).

6. Ἄξων τῆς Γῆς, Πόλος καὶ Ἰσημερινός

Εἶπαμε πὼς ἡ γῆ σὲ ὠρισμένα σημεῖα εἶναι ἐξωγκωμένη καὶ σὲ ἄλλα εἶναι πεπιεσμένη. Τὰ σημεῖα στὰ ὁποῖα εἶναι πεπιεσμένη εἶναι δύο

καί εύρίσκονται τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα καί λέγονται **Πόλοι**. Ὁ Πόλος πού εἶναι πρὸς Β. λέγεται **Βόρειος Πόλος**. Ἐκεῖνος πού εἶναι πρὸς Ν. **Νότιος Πόλος** (βλ. σχ. 3). Ἄν μὲ τὸ νοῦμας φαντασθοῦμε μία γραμμὴ μεγάλη πού νὰ ἐνώνη τοὺς δύο Πόλους καί νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς, αὐτὴ λέγεται **ἄξων** τῆς γῆς. Ἄν πάλι φαντασθοῦμε πῶς ζῶνομε τὴ γῆ στὸ ἐξωγκωμένο της μέρος μ' ἓνα φανταστικὸ κύκλον πού νὰ ἀπέχη ἐξίσου ἀπὸ τοὺς Πόλους ἢ γραμμὴ αὐτὴ τοῦ μεγάλου κύκλου λέγεται **Ἰσημερινός**. (βλ. σχ. 3). Ὁ γύρος τῆς γῆς, ἢ περιφέρειά της, ἔχει 40 περῖπου ἑκατομ. μέτρα μῆκος. Ἡ διάμετρός της ἔχει 12.756.000 μέτ. περίπου.

Σχῆμα 2 Συγκριτικός πίναξ Ὠκεανῶν καὶ Ἠπειρῶν

Ὁ Ἰσημερινός εἶναι κάθετος πρὸς τὸν ἄξωνα τῆς γῆς καί μ' αὐτὸν ἡ γῆ χωρίζεται σὲ δύο Ἡμισφαίρια. Στὸ Βόρειον καί στὸ Νότιον Ἡμισφαίριον.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιὰ: Νὰ ἰχνογραφήσετε τὴν ὑδρογένειον σφαῖριν. Νὰ κάμετε τὸν ἄξονά της καί τὸν Ἰσημερινόν. Νὰ σημειώσετε τὸν Β. καί Ν. Πόλον. Νὰ εὑρετε σὲ ποῖο ἡμισφαίριον εἶναι ἡ Ἑλλάδα μας. Γράψετε ποιοὺς Ὠκεανὸς ἔρχεται πρῶτος στὸ βάθος καί σὴν ἐπιφάνεια.

7. Οἱ κινήσεις τῆς Γῆς

Στὸν ἄνθρωπο ἔκανε ἐντύπωση πῶς γίνεται νὰ ἔχωμε ἄλλοτε ἡμέρα καί ἄλλοτε νύκτα. Ἐπειτα πῶς συμβαίνει ἄλλοτε ὁ ἥλιος νὰ μας ζε-

σταίνη πολύ, νά ἔχωμε καλοκαίρι καί ἄλλοτε χειμῶνα, ἀνοιξη ἢ φθινόπωρο.

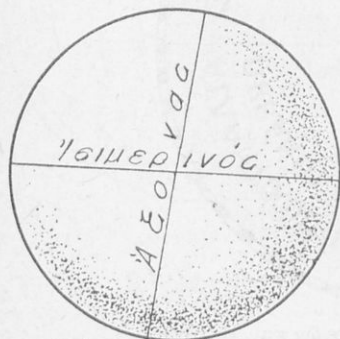
Οἱ σκέψεις αὐτές τόν ἔκαμαν ν' ἀνακαλύψῃ ὅτι ἡ γῆ κάνει δύο εἰδῶν κινήσεις. Μιά κίνηση γύρω ἀπό τόν ἄξονά της ἀπό Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολᾶς καί διαρκεῖ 23 ὥρες 56' καί 4". Ἡ κίνηση αὐτὴ λέγεται **περιστροφικὴ** καί γίνεται μὲ ἀφάνταστη ταχύτητα.

Ἡ δευτέρη κίνηση γίνεται γύρω ἀπὸ τόν ἥλιο σὲ 365 ἡμέρες καί κάτι καί λέγεται **περιφερικὴ**. Ἀπὸ τὴν περιστροφικὴ κίνηση ἔχομε τὴν ἡμέρα καί τὴν νύκτα καί ἀπὸ τὴν περιφερικὴ τὶς 4 ἐποχὲς τοῦ ἔτους καί τοὺς 12 μῆνες.

8. Κύκλοι Παράλληλοι

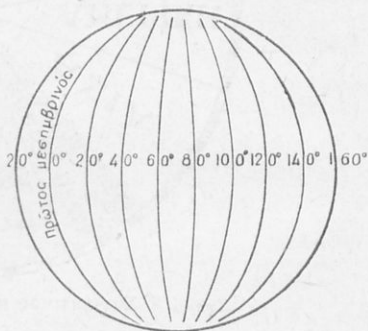
Πρὸς Β. καί Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡμποροῦμε νά σύρωμε κύκλους παράλληλους, πού ὅσο θὰ προχωροῦν πρὸς τοὺς Πόλους θὰ μικραίνουν. Ἐπειδὴ οἱ κύκλοι αὐτοὶ εἶναι παράλληλοι μὲ τόν Ἰσημερινόν λέγονται **κύκλοι παράλληλοι**. Βλ. σχ. 5.

Βόρειος Πόλος

Νότιος Πόλος

Σχ. 3 Ἰσημερινός

Σχ. 4 Μεσημβρινός

9. Μεσημβρινοί

Οἱ γεωγράφοι ἡμποροῦν νά σύρουν ἀπειρους κύκλους φανταστικούς στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἐνας τέτοιος κύκλος φαντάζονται πὼς περνᾷ ἀπὸ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Γρήνουιτς πού εἶναι κοντὰ στὸ Λονδίον. Ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας, περνᾷ ἀπὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἰσπανίαν, στὴν Γαλλίαν, φθάνει στὸ Γρήνουιτς, διέρχεται διὰ τοῦ Β. Πόλου, περνᾷ τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, φθάνει στὸν Ν. Πόλον καί προχωρεῖ στὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας.

Ὁ μέγιστος αὐτὸς φανταστικὸς κύκλος στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς λέγεται **Μεσημβρινός**. Τὸν κύκλο αὐτὸν ἡμποροῦμε νά τὸν ἀντιληφθοῦμε

καλά στην ύδρoγειον σφαίρα. 'Επειδὴ αὐτὸς περνᾶ ἀπὸ τὸ Ἄστεροσκοπεῖον τοῦ Γρήνουιτς τὸν ὀνομάζομε Μεσημβρινὸν τοῦ Γρήνουιτς ἢ πρῶτον Μεσημβρινόν (Βλ. σχ. 4).

Ὁ Μεσημβρινὸς αὐτὸς χωρίζει τὴ γῆ σὲ δύο ἴσα μέρη, σὲ δύο ἡμισφαίρια. Τὸ ἡμισφαίριον ποῦ εἶναι ἀνατολικά τοῦ Μεσημβρινοῦ αὐτοῦ λέγεται Ἄνατολικόν, τὸ ἄλλο ποῦ εἶναι πρὸς Δυσμᾶς λέγεται Δυτικόν. Ποιῆς ἀπὸ τῆς Ἠπειροῦς εἶναι στὸ Ἄνατολικόν καὶ ποιῆς στὸ Δυτικόν Ἠμισφαίριον ἐγράψαμε σὲ προηγούμενο μάθημα.

Ὅλοι οἱ τόποι ποῦ εἶναι στὸν ἴδιο Μεσηβρινὸ ἐχουν τὴν ἴδια ὥρα μεσημβρία. Ὁ κόσμος παραδέχεται σήμερα ὡς πρῶτον Μεσημβρινόν τῆς γῆς τὸν Μεσημβρινὸν τοῦ Γρήνουιτς.

10. Γεωγραφικὸν πλάτος

Μὲ τὸν Ἰσημερινὸν χωρίζομε τὴ γήινη σφαίρα σὲ δύο ἡμισφαίρια.

Μὲ τὸ χωρισμὸ αὐτὸν ἄλλοι τόποι εἶναι στὸ Β. Ἠμισφαίριον καὶ ἄλλοι στὸ Νότιον. Τὴν ἀπόσταση ἑνὸς τόπου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν τὴν ὀνομάζομε **Γεωγραφικὸν πλάτος**. Ἄν ὁ τόπος εὐρίσκεται πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ Γεωγρ. πλάτος λέγεται **Βόρειον Γεωγραφικὸν πλάτος**. Ἄν εὐρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ τότε τὸ πλάτος του λέγεται **Νότιον Γεωγρ. πλάτος**.

Γιὰ νὰ προσδιορίσωμε μὲ ἀκρίβεια σὲ ποῖο Γεωγρ. πλάτος εὐρίσκεται αὐτὸς ὁ τόπος κοιτάζομε τοὺς παραλλήλους κύκλους. Τέτοιους κύκλους ἠμποροῦμε νὰ σύρωμε 90 στὸ Βόρειον καὶ 90 στὸ Νότιον Ἠμισφαίριον.

Καθένας ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἄλλον μία μοῖρα. Στὸν Ἰσημερινὸν βάζω Ὁ Ὁ πρῶτος παράλληλος μετὰ τὸν Ἰσημερινὸν πρὸς Β. φέρει τὸν ἀριθμὸν 1, ὁ δεῦτερος 2 κ.λ.π. μέχρι τοῦ 90.

Ἐπίσης καὶ ὁ πρῶτος παράλληλος ποῦ εὐρίσκεται μία μοῖρα πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ φέρει ἀριθ. 1 ὁ δεῦτερος 2 κ.λ.π. μέχρι τοῦ 90.

Ὅταν λοιπὸν ἰδῶ πῶς ὁ τόπος ποῦ θέλω νὰ προσδιορίσω τὸ Γεωγραφικὸν του πλάτος εὐρίσκεται πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ στὸν 4 παράλληλον, λέγω πῶς τὸ Γεωγραφ. πλάτος τοῦ τόπου αὐτοῦ, εἶναι στὴν 4 μοῖρα τοῦ Βορ. Γεωγρ. πλάτους.

11. Γεωγραφικὸν Μῆκος

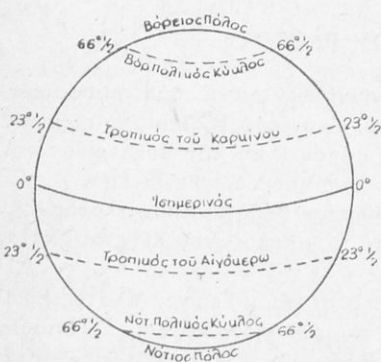
Πολλὲς φορές εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζομε σὲ τί γεωγραφικὸν μῆκος εὐρίσκεται ἕνας τόπος τῆς γῆς. Γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε αὐτὸ οἱ Γεωγράφοι ἐχώρισαν τὸν Ἰσημερινὸν τῆς γῆς σὲ 160 ἴσα φανταστικά μέρη, τῆς μοῖρας.

Πρὸς ἀνατολὰς πάλι τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γρήνουιτς ἐχάραξαν 180 μισοὺς κύκλους φανταστικοὺς ποῦ καθένας ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἄλλο μία

μοῖρα, δηλαδή 111,307 μέτρα. Ἄλλους τόσους μισοὺς κύκλους ἐχάραξαν καὶ πρὸς Δυσμὰς τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτοῦ. Οἱ κύκλοι ὅσο προχωροῦν πρὸς τοὺς πόλους μικραίνουν καὶ παύουν νὰ εἶναι παράλληλοι. Στους πόλους συναντῶνται.

Ἐχομεν λοιπὸν κύκλους ἀνατολικά τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γρήνουιτς καὶ ἄλλους δυτικά. Γιὰ νὰ κατατοπιζώμαστε καλύτερα ἀριθμοῦμε τὸν μεσημβρινὸν τοῦ Γρήνουιτς μὲ μηδέν. Ἐπίσης ἀριθμοῦμε καὶ τοὺς μεσημβρινοὺς ποὺ εἶναι ἀνατολικά αὐτοῦ μὲ 1, 2, 3 κ.λ.π. μέχρι 180. Τὸ ἴδιο κάνομε καὶ γιὰ τοὺς μεσημβρινοὺς ποὺ εἶναι Δυτικά τοῦ Γρήνουιτς.

Ὅταν λοιπὸν ἕνας τόπος βλέπομε πῶς εἶναι στὸν μεσημβρινὸν π.χ. 3 πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γρήνουιτς λέγομε πῶς ὁ τόπος αὐτὸς ἔχει μῆκος

Σχ. 5 Παράλληλοι

Σχ. 6 Ζῶναι τῆς Γῆς

Γεωγραφικὸν 3 μοῖρες πρὸς Α. Ἄν εὑρίσκεται στὸν 8 μεσημβρινὸν πρὸς Δυσμὰς τοῦ Γρήνουιτς λέγομε πῶς ὁ τόπος αὐτὸς ἔχει μῆκος Γεωγραφικὸν 8 μοῖρες πρὸς Δ.

Μῆκος λοιπὸν γεωγραφικὸν λέγεται ἡ ἀπόσταση σὲ μοῖρες ἐνὸς τόπου ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν τοῦ Γρήνουιτς.

Τὸ Γεωγραφικὸν μῆκος εἶναι ἀνατολικὸν ἢ δυτικὸν.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιὰ: Ἰχνογραφήστε τὴ σφαῖρα τῆς γῆς. Κάμετε τὸν ἄξονά της, τὸν Ἰσημερινόν, τοὺς παραλλήλους κύκλους καὶ τοὺς μεσημβρινοὺς.

Δείξτε στὸ χάρτη σας τοὺς μεσημβρινοὺς κύκλους καὶ τοὺς παραλλήλους.

Σὲ τί Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος εὑρίσκεται ἡ χώρα μας;

12. Ζῶναι τῆς Γῆς

Ἡ θερμοκρασία ἐνὸς σημείου τῆς γῆς ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν ποσότητα τῆς θερμότητος ποὺ παραλαμβάνει ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἡ θερμότης πάλι ἐνὸς σημείου τῆς γῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ διάρκειαν τῆς ἡμέρας καὶ

από την κλίση που έχουν οι άκτινες, όταν θερμαίνουν το σημείο αυτό.

Οι αστρονόμοι έχωρισαν την γήινη σφαίρα με φανταστικούς παραλλήλους κύκλους προς τον Ίσημερινόν, που τους ονομάζομε ζώνες (Βλ. σχ. 6). Οι ζώνες είναι πέντε οι έξης: Δύο κύκλοι παράλληλοι προς τον Ίσημερινόν που απέχουν άπ' αυτόν 23° και 27' και οι όποιοι ονομάζονται **Τροπικοί κύκλοι**. Ο κύκλος που είναι προς Β. του Ίσημερινού, λέγεται **Βόρειος τροπικός κύκλος** ή **τροπικός του καρκίνου**. Έκείνος που είναι προς Ν. του Ίσημερινού, λέγεται **Νότιος τροπικός κύκλος** ή **τροπικός του Αίγόκερω**.

Δύο άλλοι παράλληλοι κύκλοι προς τον Ίσημερινόν που απέχουν από τους πόλους 23° και 27' λέγονται **πολικοί**. Έκείνος που είναι προς το Β μέρος του Ίσημερινού ονομάζεται **Βόρειος πολικός κύκλος** και ό άλλος που είναι προς το Νότιον μέρος ονομάζεται **Νότιος πολικός κύκλος**. Το μέρος που είναι ανάμεσα στους 2 τροπικούς κύκλους της έπιφανείας της γης λέγεται **διακεκαυμένη ζώνη**. Η διακεκαυμένη ζώνη ονομάζεται έτσι γιατί ό ήλιος τη θερμαίνει πολύ έπειδή αυτή εύρσκεται κοντά στον Ίσημερινόν.

Στη ζώνη αυτή κάνει χειμώνα καλοκαίρι ζέστη ύπερβολική. Έδω παρατηρούνται μονάχα δύο έποχές, ή μία με τίς πολλές βροχές και ή άλλη με τη μεγάλη ξηρασία. Στη ζώνη αυτή άφθονούν τά ζώα των δασών και ή πυκνή βλάστηση.

Οι δύο ζώνες μεταξύ του βορείου τροπικού και του βορείου πολικού ή μία, και του νοτίου τροπικού και νοτίου πολικού ή άλλη, λέγονται **εΰκρατοι ζώνες**. Οι δύο άλλες ζώνες που είναι ή μία μεταξύ του Βορ. πολικού κύκλου και του Β. Πόλου, και ή άλλη μεταξύ του νοτίου πολικού κύκλου και του νοτίου Πόλου, είναι ζώνες **κατεψυγμένες**.

Σ' αυτές ύπάρχει ψύχος δριμύτατο που έμποδίζει τη βλάστηση. Φυτά ύπάρχουν έδω και έκει όλίγα που λέγονται νανώδη. Έδω κατοικούν οι Έσκιμώοι και από τά ζώα εύρίσκονται **τάρανδοι** και **άρκουδες**. Στις θάλασσες ζούν πολλές **φώκες**.

Στην Βόρειον και νότιον εΰκρατον ζώνην ή θερμοκρασία είναι μετρισμένη. Το έτος διαιρείται σε 4 έποχές: Στο **θέρος**, στο **χειμώνα**, στην **άνοιξη** και στο **φθινόπωρο**. Οι ζώνες αυτές είναι πυκνότερα κατοικημένες και οι άνθρωποι περισσότερο πολιτισμένοι.

13. Θαλάσσια ρεύματα

Στη θάλασσα ύπάρχουν ρεύματα που όμοιάζουν με ποταμούς που τρέχουν με ταχύτητα. Αυτά ονομάζονται **θαλάσσια ρεύματα**. Τά προκαλούν αίτιες διάφορες. Αναφέρομε δύο από αυτές:

1) **Τού; άληγεις άνέμοις**. Τέτοιοι άνεμοι είναι αυτοί που φυσούν διαρκώς όλόκληρο τό έτος τόσο στο Βόρειον όσο και στο Νότιον ήμισφαί-

ριον και ἔχουν διεύθυνση ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ πρὸς τὴ Δύση. Αὐτοὶ σπρώχνουν τὰ νερά και σχηματίζουν τὰ θαλάσσια ρεύματα.

2) **Τὴ θερμότητα.** Στὸν Ἰσημερινὸν τὰ νερά τῶν θαλασσῶν ζεσταίνονται και γίνονται πολλοὶ ὕδρατμοί. Τὰ ἄλλα πού μένουν εἶναι πυκνότερα σὲ ἀλάτι γι' αὐτὸ και ἔκτοπίζονται τὰ ἄλλα πού εἶναι ἐλαφρότερα και γίνονται θαλάσσια ρεύματα.

Ρεύματα θαλάσσια ἔχομε πολλά :

1) Τὸ Ἰσημερινὸν ρεῦμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

2) Τὸ Ἰσημερινὸν ρεῦμα τοῦ Εἰρηνικοῦ και

3) Στὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανὸν τὸ **κυκλικὸν ρεῦμα** πού διεθύνεται ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν πρὸς τὴν Ἀφρικὴν. Ἄλλο ρεῦμα ἐπίσης ἔχομε τὸ **Κόλπιον**. Αὐτὸ σχηματίζεται ὡς ἑξῆς :

Εἰς τὸν **Μεξικανικὸν κόλπον** ἕξ αἰτίας τῆς θερμότητος γίνεται μεγάλη ἐξάτμιση νεροῦ. Τὰ νερά τοῦ κόλπου γίνονται πυκνότερα και κινῶνται πρὸς τὶς γειτονικὲς περιοχὲς πού ἔχουν τὰ νερά τῶν ἀραιότερα. Ἔτσι δημιουργεῖται τὸ περίφημο **Κόλπιον ρεῦμα** πού ὁμοιάζει μὲ ποτάμι θαλάσσιο βάθους 400 μέτρων και πλάτους 60 χιλιομέτρων. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ ὅπως προχωρεῖ διχάζεται και τὸ ἓνα του μέρος ἀνταμώνει τὸ Βόρ. Ἰσημερινὸν ρεῦμα, τὸ ἄλλο προχωρεῖ πρὸς τὴ θάλασσα τῆς **Μάγνης** και καταλήγει στὸν Β. Παγωμένον Ὀκεανόν. Τὸ Κόλπιον ρεῦμα ὅπως κινεῖται πρὸς τὴν Εὐρώπην μεταφέρει τεράστια ποσὰ θερμότητος και οἱ χώρες πού περιβρέχονται ἀπὸ αὐτὸ ἔχουν κλίμα **θαλάσσιο** και **γλυκὺ**.

Ἄλλο ρεῦμα εἶναι τὸ **Κουροσίβο**. Ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸν Β. Ὀκεανόν και ὅπως προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν κάνει τὸ κλίμα τῆς γλυκὺ και εὐχάριστο. Ἄλλα ρεύματα ἔχομε τοῦ **Λαβραδὸρ** και τοῦ **Ὀγιασίβο**. Αὐτὰ εἶναι ρεύματα ψυχρά και συντελοῦν ἀρκετὰ ὥστε τὸ κλίμα τῆς Β. Ἀμερικῆς και τῆς Ἀνατ. Ἀσίας νὰ ἔχη δριμύτητα. Ἐπίσης στὶς δυτικὲς ἀκτὲς τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας και τῆς Ἀφρικῆς τὰ ψυχρά ρεύματα εἶναι ἡ αἰτία νὰ δημιουργοῦνται ἔρημοι. Τὰ ψυχρά ρεύματα δημιουργοῦνται ἀπὸ τὰ ψυχρά νερά τῶν πόλων πού σὰ βαρύτερα τείνουν νὰ μετακινηθοῦν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

Παγόβουνα. Κατὰ τὸ θέρος μεγάλοι ὄγκοι ἀπὸ πάγους παρασῶρονται ἀπὸ τὰ θαλάσσια ρεύματα και ἔρχονται ἀπὸ τοὺς Πόλους πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Ἐπειδὴ ὁμοιάζουν μὲ βουνὰ λέγονται **Παγόβουνα** και εἶναι φοβερὸς ἐχθρὸς τῶν Ναυτικῶν. Πολλὰ πλοῖα συγκρούονται μὲ αὐτὰ και καταβυθίζονται. Τὸ ὕψος τῶν παγοβούνων δύναται νὰ φθάσῃ τὰ 100 μέτρα. Τὸ πλεῖστον ὁμως τοῦ πάγου εἶναι μέσα στὸ νερό.

Ὁ Πλοῦτος τῶν Θαλασσῶν

Ἐντὸς τῶν θαλασσῶν ζῆ πλῆθος ψαριῶν μικρῶν και μεγάλων πού ἀποτελοῦν ὠστὸν πλοῦτον. Ἐπίσης ζοῦν και κήτη.

Πολλὰ ψάρια ὠρισμένη ἐποχὴ τοῦ ἔτους, φεύγουν ἀπὸ μιὰ θάλασσα και πηγαίνουν σὲ ἄλλη, ὅπως ἀκριβῶς φεύγουν, ἀποδημοῦν, και τὰ πουλιὰ

Έργασίες για παιδιά. Γράψετε σε ποιά ζώνη της γης εύρίσκεται η πατρίδα μας; Ποιά ρεύματα θαλάσσια ξεκινούν από τις χώρες του Ίσημερινού και ποιά από τους πόλους; Μή τι όμοιάζουν τα ρεύματα αυτά στις θάλασσες; Ποιά είδη ψαριών γνωρίζετε πώς βγάζουν οι θάλασσές μας; Τί είδος ψαριών αγοράζουμε από τα ξένα;

Ἡ Ἀτμόσφαιρα

Ἡ γήινη σφαῖρα όλόκληρη κλείνεται όλόγυρα από παχὺ στρώμα αέρος, πού ἔχει τὸ σχῆμα τῆς γῆς καὶ λέγεται **ἀτμόσφαιρα**. Τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαιρας δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστό.

Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ ἐπὶ 100 μερῶν περιέχει 79 περίπου μέρη ἄζωτον καὶ 20 περίπου ὀξυγόνον. Ἐκτὸς τῶν 2 αὐτῶν κυρίων συστατικῶν περιλαμβάνει καὶ μερικά ἄλλα ἀέρια ὅπως εἶναι οἱ ὕδρατμοὶ κοί τὸ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος.

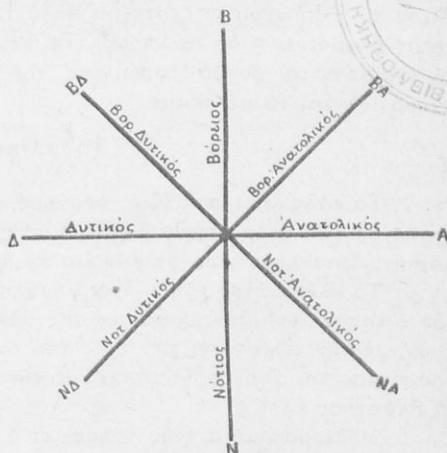
Πολλές φορές οἱ ἀτμοὶ εἶναι πολλοὶ καὶ τότε λέμε πὼς ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ὑγρή. Ὅταν ἡ ἀναλογία τῶν ἀτμῶν εἶναι μικρή, τότε λέμε πὼς ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ξηρή.

Ἄνεμοι. Πολλές φορές τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ἀτμοσφαιρας ζεσταίνονται καὶ γίνονται ἀραιότερα. Τότε σάν ἐλαφρότερα, ἀνεβαίνουν πρὸς τὰ ἔπάνω. Τὸν ἀδειανὸ χῶρο πού σχηματίζεται προσπαθοῦν νὰ τὸν γεμίσουν τὰ ψυχρὰ στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας πού εἶναι γύρω καὶ εἶναι βαρύτερα. Ἡ κίνηση πού κάνουν τὰ ἐλαφρότερα στρώματα, ὅταν ἀνεβαίνουν, καὶ τὰ ψυχρότερα σὰ βαρύτερα, ὅταν κατεβαίνουν γιὰ νὰ γεμίσουν τὸν ἀδειανὸ χῶρο, ἡ κίνηση αὐτὴ σχηματίζει τὸν ἄνεμο.

Ὅταν ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἀπὸ τὸ Βόρειον μέρος, λέγεται **Βόρειος**. Ἀπὸ τὸ Νότιον, **Νότιος**. Ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν, **Ἀνατολικός**. Ἀπὸ τὴν Δύση, **Δυτικός**.

Ὅταν ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἀπὸ τὰ Βόρεια καὶ Δυτικὰ λέγεται **Βορειοδυτικός**. Ἀπὸ τὰ Βόρεια καὶ Ἀνατολικά, **Βορειοανατολικός**. Ἀπὸ τὰ Ν. καὶ Δ. **Νοτιοδυτικός**. Ἀπὸ τὰ Ν. Α. **Νοτιοανατολικός**. (Βλέπε σχ. 7.)

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀνέμους αὐτοὺς, φυσοῦν τὴν νύκτα κοντὰ στὰ παράλια, ἀπὸ τὴν ξηρὰ πρὸς τὴ θάλασσα καὶ τὴν ἡμέρα, ἀπὸ τὴ θάλασ-

Σχῆμα 7. Εἰκὼν ἀνεμοδείκτης

σα πρὸς τὴν ξηρὰ, καὶ ἄλλοι ἀέρες πού λέγονται ὁ πρῶτος ἀπόγειος καὶ ὁ δεύτερος μπάτης ἢ θαλασσινὴ αὔρα.

Μουσῶνες

Σὲ μεγάλο μέρος τῆς γήινης ἐπιφανείας ὅπου εἶναι ἐκτεταμένες θάλασσες καὶ ἡπειροὶ πού θερμαίνονται καὶ ψύχονται ἄνισα, παράγονται ἄνεμοὶ πού ἀλλάσσουν περιοδικῶς κατεύθυνση καὶ λέγονται ἐτήσιαι.

Οἱ σπουδαιότεροὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι οἱ Μουσῶνες. Αὐτοὶ ἐπικρατοῦν κυρίως στὴν ἀνατολικὴν καὶ μεσημβρινὴν Ἀσίαν καὶ στίς γειτονικὰς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ Ὑκεανοῦ.

Οἱ θερινοὶ Μουσῶνες πνέουν κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τῆς θάλασσης πρὸς τὴν ξηρὰ, διότι οἱ ἡπειροὶ θερμαίνονται ταχέως, ἐνῶ στοὺς Ὑκεανούς δὲν μετοβάλλεται τόσο εὐκόλα ἡ θερμοκρασία. Οἱ παραπάνω ἄνεμοὶ ἐπειδὴ ἔρχονται ἀπὸ τῆς θάλασσης εἶναι ὑγροὶ καὶ προκαλοῦν πολλὰς βροχὰς.

Κατὰ τὸν χειμῶνα ὁμῶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο καὶ ἡ διεύθυνσις τῶν Μουσῶνων εἶναι ἀπὸ τὴν ξηρὰ πρὸς τὴ θάλασσα.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους φυσοῦν ὠρισμένη ἐποχὴ τοῦ ἔτους καὶ λέγονται μελτέμια ἢ ἀλλιῶς ἐτήσιαι. Αὐτοὶ φυσοῦν τὸ θέρος δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Μάιον ἕως τὸν Σεπτέμβριον. Ἡ αἰτία πού φυσοῦν εἶναι ὅτι ὁ ἥλιος στὸν Ἰσημερινὸν ζεσταίνει πολὺ τὸν ἀέρα καὶ αὐτός, σὰν ἐλαφρότερος ἀνεβαίνει πρὸς τὰ ἑπάνω. Τὸ κενὸν πού γίνεται τότε τρέχουν νὰ τὸ γεμίσουν τὰ ψυχρὰ στρώματα τοῦ ἀέρος ἀπὸ τὸν πόλον καὶ ἔτσι σχηματίζονται τὰ μελτέμια.

Τὸ κλίμα

Τὸ καλοκαίρι συνήθως φεύγομε ἀπὸ μέρη χαμηλὰ καὶ ζεστὰ καὶ πηγαίνομε σὲ μέρη ὀρεινὰ δροσερὰ, ἢ σὲ μέρη πού εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα. Τότε λέμε πὼς πηγαίνομε σὲ δροσερὸ κλίμα.

Τὸ κλίμα ἐνὸς τόπου ἔχει μεγάλη σχέση μετ' τὸ ὕψος πού ἔχει αὐτός ὁ τόπος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, μετ' τοὺς ἀνέμους πού φυσοῦν, μετ' τὴν ἀπόσταση πού ἔχει ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, μετ' τὴν ἀπόσταση πού εὐρίσκεται ἀπὸ τὴ θάλασσα, μετ' τὴν ὑγρασία ἢ ξηρασία πού ἔχει, μετ' τὴ βλάστηση κλπ.

Ἡ θερμοκρασία ἐνὸς τόπου, οἱ ἄνεμοὶ πού ἐπικρατοῦν σ' αὐτόν, ἡ ὑγρασία, ἡ ἀτμοσφαιρική πίεση, ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ κλίμα του.

Ὅλοι οἱ τόποι δὲν ἔχουν ἴδιο κλίμα. Κλίματα ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν.

1) Τὸ Εὐκρατον κλίμα. Σ' αὐτὸ ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τοῦ καλοκαιριοῦ ἀπὸ τὸ χειμῶνα δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη. Οἱ τόποι πού ἔχουν κλίμα εὐκρατον ἔχουν 4 ἐποχὰς κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ ἔτους. Σὲ τέτοιο κλίμα πέφτουν βροχὰς ὅσες χρειάζονται γιὰ τὴ βλάστηση.

2) Τὸ Ἠπειρωτικόν. Τὸ κλίμα αὐτὸ εἶναι ζεστὸ καὶ ξηρὸ τὸ κα-

λοκαίρι και ψυχρό τὸ χειμῶνα. Σὲ τέτοιο κλίμα οἱ βροχὲς ὀλιγοστεύουν.

3) Τὸ **Θερμόν**. Τέτοιο κλίμα ἔχουν οἱ χώρες ποὺ εὐρίσκονται ἐπάνω στὴ ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ, τὴν **διακεκαυμένην**. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι εὐχάριστο σ' αὐτὴ τὴ ζώνη.

4) Τὸ **ψυχρόν**. Τέτοιο εἶναι τὸ κλίμα τὸ πολικόν. Ἐδῶ τὸ ἀφόρητο κρύο οὔτε τὴν βλάστηση ἐπιτρέπει, οὔτε νὰ ζοῦν πολλὰ ζῶα. Ἀτελεῖωτοι πάγοι σκεπάζουν ἐδῶ τὴ γῆ.

5) Τὸ **Θαλάσσιον κλίμα** ἢ **Ὠκεάνειον**. Τὸ κλίμα αὐτὸ εἶναι εὐχάριστο. Τὸ καλοκαίρι εἶναι δροσερὸ καὶ τὸ χειμῶνα τὸ ψυχὸς μέτριον. Σὲ τέτοια μέρη φυσᾷ μπάτης καὶ ἡ θερμοκρασία εἶναι γλυκειά.

Τέτοιο κλίμα ὑπάρχει σὲ πολλὰ μέρη τῆς πατρίδας μας. Τὰ νησιά μας στὸ Ἴόνιο Πέλαγος φημίζονται π. χ. γιὰ τὸ ὁμορφο, εὐχάριστο καὶ γλυκὸ κλίμα των. Ἐπίσης ἡ Ἀττικὴ μας καὶ ἄλλα μας μέρη ἔχουν κλίμα εὐχάριστο. Τὸ κλίμα ἑνὸς τόπου ἔχει μεγάλη σχέση μετὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμα καὶ τῶν ζῶων, καθὼς καὶ μετὰ τὴν εὐδοκίμηση τῶν φυτῶν.

Μὲ τὸ κλίμα τὸ τερπνὸν καὶ εὐχάριστον ποὺ ἔχει ἡ Ἑλλάδα μας θὰ ἤμποροῦσε νὰ συγκεντρώσῃ πολλοὺς ξένους, ἂν κατῶρθωνε νὰ πυκνώσῃ τὴ συγκοινωνία της, νὰ τὴ βελτιώσῃ καὶ νὰ βελτιώσῃ καὶ τὰ μέσα τῆς ἐδῶ παραμονῆς των.

Μὲ τίς ἀρχαιότητες καὶ τὰ ἀθάνατα μνημεῖα μας, θὰ ἤμποροῦσε ὁ τόπος μας νὰ γίνῃ πηγὴ πλοῦτου καὶ νὰ κερδίξῃ πολλὰ ἀπὸ τὴν Τουριστικὴν κίνησιν, ὅπως γίνεται καὶ σ' ἄλλα μέρη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Α΄. Ἡ Ἀσία

Γενικὲς γνώσεις περὶ τῆς Ἀσίας. Ἡ Ἀσία κατέχει τὸ κέντρον τῶν Ἠπειρῶν καὶ παρουσιάζει γιὰ τὸν ἄνθρωπο μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ πολλὰ ἀξιοπρόσεκτα προβλήματα.

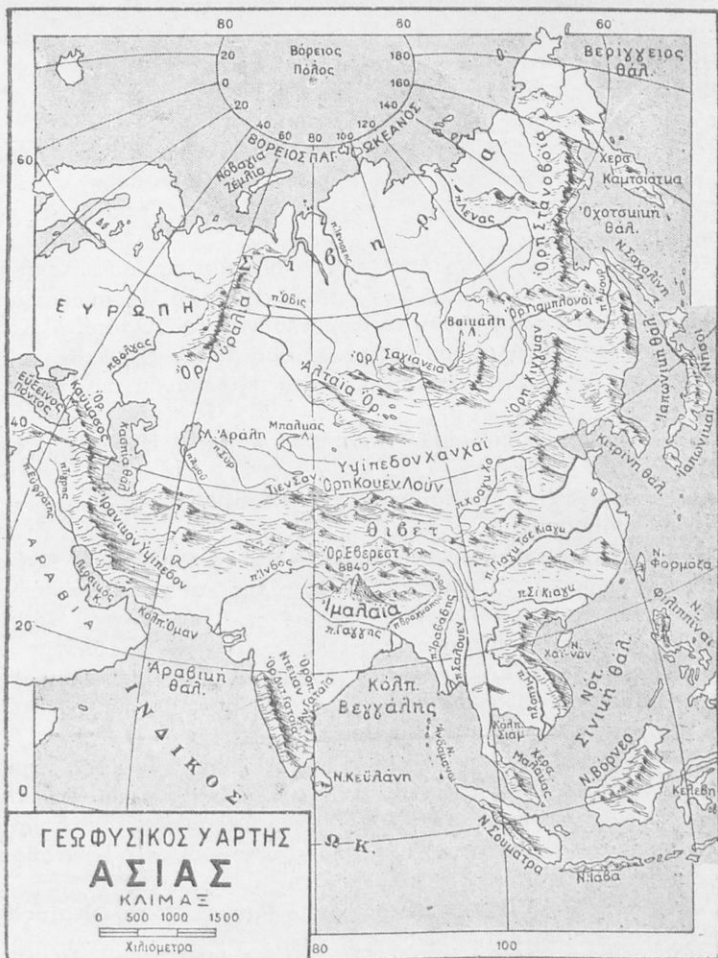
Θέση καὶ σύνορα. Κοιτάζοντάς την στὸ Γεωγραφικὸ Χάρτη ἢ στὴν Ὑδρόγειον σφαῖραν τὴ βλέπομε νὰ εἶναι συνέχεια τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ ἔχῃ σύνορα μ' αὐτὴν τὰ **Οὐράλια ὄρη**. Πρὸς Β. ἔχει τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν. Ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν χωρίζεται πρὸς Δ. μὲ τὸν Πορθμὸν τοῦ Σουέξ, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸ στενὸν τοῦ Ἄδεν. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἔχει τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. (βλέπε σχ. 8)

Ἡ ἐκτεταμένη αὐτὴ χώρα ποὺ ἀνήκει στὸ Ἄνοτ. ἡμισφαίριον περιβρέχεται ἀπὸ τρεῖς Ὠκεανούς καὶ κατέχει τὸ ἓν τέταρτον τῆς ξηρᾶς τῆς γῆς. Ἔχει μοζι μὲ τὰς νήσους τῆς ἐπιφάνεια 44 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα περίπου καὶ πληθυσμὸν 1.100 ἑκατομμύρια κατοίκους. Καθὼς καὶ σ' ἄλλο μέρος ἐγράψαμε ἔρχεται πρώτη στὴν ἔκταση καὶ στὸν πληθυσμὸ ἀπὸ τὶς ἄλλες Ἠπείρους.

Ὁ παλαιὸς πολιτισμὸς τῆς Ἀσίας. Στὴν Ἀσίαν παρουσιάσθησαν οἱ πρῶτοι πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Γῆς 2.000 περίπου ἔτη π. χ. Ἐδῶ ἔζησαν οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Πέρσαι. Ἐδῶ ἐφανερώθησαν ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς, θρησκείες ποὺ ἀντικατέστησαν τὶς πρωτόγονες εἰδωλολατρικὰς.

Ἡ Ἠπειρος ὅμως αὐτὴ σήμερα εἶναι ὀπισθοδρομημένη καὶ τὸ περισσότερο τῆς μέρος τὸ κυβερνᾷ ἡ Εὐρώπη, δηλαδὴ ἡ Ἀγγλία, ἡ Ρωσία, ἡ Γαλλία, οἱ Ἠνωμένους Πολιτεῖες καὶ ἡ Ὀλλανδία. Στὴν Ἀσίαν ὅλα εἶναι μεγάλα καὶ καταπληκτικὰ: Τὰ ὄρη τῆς, τὰ δάση τῆς, τὰ ζῶα, τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἐρπετὰ τῆς.

Τὸ κλίμα τῆς παρουσιάζει τὴν μεγαλύτερη ποικιλία ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, γιὰ τοῦτο καὶ ἔχει ποικιλία μεγάλῃ ἀπὸ διάφορα προϊόντα, ζῶα καὶ φυτὰ. (βλέπε σχ. 9)

Σχῆμα 8. Χάρτης γεωφυσικός τῆς Ἀσίας

Ἡ Ἑλλάδα μας καὶ ἡ Ἀσία. Μὲ τὴν Ἠπειρὸν αὐτὴν ἢ Πατρίδα μας ἔχει παλαιᾶς καὶ νεώτερες ἀναμνήσεις. Ὁ Τρωϊκὸς Πόλεμος, οἱ πόλεμοι οἱ Περσικοὶ, οἱ Ἐκστρατεῖες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὶς Ἰνδίες, οἱ Πόλεμοι τῶν Ἀράβων, τῶν Ἀβάρων, τῶν Τούρκων μὲ τοὺς Ἕλληνας, τὴν Ἀσίαν μᾶς θυμίζουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐμπορικῆς σχέσεις εἶχαν οἱ πρόγονοί μας ἀναπτύξει μὲ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ ἀρκετὰ στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπήραμε ἀπὸ αὐτοὺς ὅπως καὶ τοὺς ἐδώσαμε. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔχομε ἐπικοινωνία ἐμπορικῆν.

Βασ. Οἰκονομικῆ, Γεωγραφία τῶν Ἠπειρῶν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐξερευνήσεις. Για νὰ ἀνακαλυφθοῦν ἀρκετὲς ἐκτάσεις τῆς Ἀσίας πολὺ συνετέλεσε ὁ θαλασσοπόρος **Μάρκος Πόλος**. Αὐτὸς ἔκαμε γνωστὲς στοὺς Εὐρωπαϊοὺς τὴν Ἰαπωνία, τὴν Ἰνδοκίνα καὶ τὸ Ἀρχιπέλαγος τῆς Μαλαισίας. Ἐπίσης ὁ Πορτογάλος **Βάσκο Ντὲ Γκάμα** πρῶτος αὐτὸς ἔφθασε στὸ Ἀκρωτήριο τῆς **Καλῆς Ἑλπίδος**.

Ἐκείνη ἡ χώρα ποὺ ἄργησε νὰ ἐξερευνηθῆ εἶναι ἡ **Κίνα**. Αὐτὴ μὲ δυσκολία ἀνοίξε τίς θύρες τῆς στὸν Εὐρωπαϊκὸν Πολιτισμὸν καὶ ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ παρουσιάζουν πολλὰς χώρες τῆς ἀφάνταστη καθυστέρησης.

Ὅρη τῆς Ἀσίας. Ἡ Ἀσία ἔχει τὰ Ἰμαλία ποὺ ἡ ὑψηλότερη κορυφή των λέγεται **Ἐβερεστ** μὲ 8.840 μέτρα ὕψος. Τὰ **Καρακορούμια** μὲ 8580 μέτρα. Ἐπειτα ἀκολουθοῦν τὰ **Κουενλούνια**, τὰ **Ἀλταία**, ὁ **Καύκασος**, ὁ **Ταῦρος**, τὰ **Οὐράλια** ποὺ τὰ ἔχει σύνορα μὲ τὴν Εὐρώπην.

Ἡ Ἀσία ἔχει πολλὰ **ὕψιπεδα**. Αὐτὰ καταλαμβάνουν τὰ $\frac{3}{5}$ τῆς χώρας.

Ὑψίπεδα. Εἶναι ἡ **Μικρὰ Ἀσία**, ἡ **Ἀραβία**, ἡ **Περσία**, τὸ **Θιβὲτ** καὶ ἡ **Μογγολία**.

Θάλασσεσ. Ἐχει τὴν **Ἐρυθρὰν**, τὴν **Μεσόγειον**, τὴν **Κασπίαν**, καὶ τὴν **Μαύρην θάλασσαν**.

Κόλπους ἔχει πολλοὺς. Κυριώτεροι εἶναι στὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν τοῦ **Ἄδεν**, ὁ **Περσικὸς**, ὁ κόλπος τῆς **Βεγγάλης** καὶ τοῦ **Τογγίνου** στὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν.

Νήσους ἔχει τὴν **Κύπρον** στὴν Μεσόγειον, τὴν **Κεϋλάνην** στὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, στὸν Εἰρηρικὸν τὰς νήσους τῆς **Σούνδης**, **Σουμάτραν**, **Βόρνεον**, **Ἰάβαν** κλπ. Τίς **Φιλιππίνες**, τὴν **Χαϊνὰν**, **Φορμόζαν**, στὸ Ἰαπωνικὸν Ἀρχιπέλαγος καὶ τὴν **Σαχαλίην**.

Ποταμοὺς καὶ λίμνες. Ποταμοὺς πρὸς Β. ἔχει τὸν **Ἰενεσέην** καὶ τὸν **Λέναν**. Αὐτοὶ 4 μῆνες ποὺ εἶναι ἀπάγωτοι εἶναι πλωτοί. Τὸν ἄλλον καιρὸ παγώνουν. Χύνονται στὸν Βορ. Παγ. Ὠκεανόν. Στὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν χύνονται ὁ **Χουάγκ - Χὸ** (Κίτρινος ποταμὸς) καὶ ὁ **Κυανοῦς** ποὺ εἶναι καὶ οἱ δύο πλωτοὶ καὶ διευκολύνουν τὴν συγκοινωνία.

Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Βραμαπούτρας** καὶ ὁ **Γάγγης**. Ὁ τελευταῖος θεωρεῖται ὡς ἱερὸς ποταμὸς τῶν Ἰνδῶν.

Μιλῶντας γιὰ τὰ ποτάμια εἶναι σωστὸ νὰ τονίσωμε τὴ μεγάλη σημασία ποὺ ἀσκοῦν γιὰ τὴν εὐημερία τῆς Κίνας ὁ **Κυανοῦς** καὶ ὁ **Κίτρινος** ποταμὸς, καθὼς καὶ ὁ **Γάγγης** καὶ ὁ **Ἰνδὸς** γιὰ τίς Ἰνδίες καὶ ὁ **Τίγρης** καὶ ὁ **Εὐφράτης** γιὰ τὴν Μεσοποταμίαν. Για τὰ ποτάμια τῆς Ἀσίας παρατηρεῖται τὸ περίεργο φαινόμενο ὅτι εἶναι δίδυμα, δηλαδὴ ἔχουν κοινὴ τὴν πηγὴ καὶ ὕστερα ξεχωρίζουν. Τὸ μεγάλο μᾶκρος των ἐξηγεῖται ἐπειδὴ εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τίς κορφὰς τῶν βουνῶν ποὺ πηγάζουν ὡς τίς παραλίες ποὺ χύνονται.

Ἡ μεγαλύτερη λίμνη τῆς Ἀσίας εἶναι ἡ **Κασπία**, ποὺ λέγεται καὶ **θάλασσα**. Ἡ ἔκτασις τῆς Κασπίας εἶναι 439.100 τ. χιλίωμ. Εἶναι καὶ ἡ

την Κασπία. Ἡ Βαϊκάλη, ἡ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος λίμνη τῆς Ἀσίας. Ἡ Βὰν εὐρίσκεται σὲ ὕψος 1600 μέτρων.

Κλίμα καὶ βλάστηση. Τῆς Ἀσίας τὸ κλίμα παρουσιάζει ποικιλία. Πρὸς Β. εἶναι ὑπερβολικὰ ψυχρὸ. Πρὸς Ν. ἐξαιρετικὰ θερμὸ καὶ ὑγρὸ. Στὴν Ἀνατ. Σιβηρίαν ἡ θερμοκρασία κατεβαίνει στοὺς 50° κάτω ἀπὸ τὸ μηδὲν κατὰ μέσον ὄρον τὸν πιὸ ψυχρότερο μῆνα καὶ ἀνεβαίνει στοὺς 15° ἐπάνω ἀπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν ζεστότερο μῆνα. Στὴν πόλιν τῆς Σιβηρίας Βεροχγιάνσκα τὸ ψῦχος φθάνει τοὺς 67 βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενός.

Μιὰ τέτοια ποικιλία στὸ κλίμα εἶναι ἐπόμενον νὰ παρουσιάξῃ καὶ ποικιλία στὴ βλάστηση.

Ὅς πρὸς τὴ βλάστηση ἡ Ἀσία χωρίζεται στὶς ἀκόλουθες ζώνες.

1) **Στὴ ζώνη τῆς Ν. Α. Ἀσίας,** ὅπου ἀνήκουν οἱ Ἰνδίες ἢ Ἰνδοκίνα, ἢ Ν. Κίνα καὶ ἡ Ἰαπωνία. Στὴ ζώνη αὕτη πέφτουν βροχὲς ἄφθονες καὶ ἡ βλάστηση παρουσιάζεται πλουσιωτάτη καθὼς στὴν Ἀφρικὴ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Στὴ ζώνη αὕτη κύρια προϊόντα εἶναι: Τὰ δημητριακὰ, τὸ ρύζι, τὸ τσάι, ἡ ζάχαρη, τὸ βαμβάκι. Ἀπὸ τῆς ζώνης αὕτη τὰ πολὺτιμα αὐτὰ προϊόντα διεδόθησαν καὶ στὸν ἄλλον κόσμον.

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἴδια ζώνη ἔχουν τὸ γένος τὰ οἰκιακὰ μας ζῶα τὰ κυριώτερα. Στὴ ζώνη αὕτη ὑπάρχουν οἱ περίφημες ζοογκλες μὲ τὰ πανύψηλα πυκνὰ δένδρα καὶ μὲ τὴν ἄφθονη βλάστηση, ὅπου ζοῦν λιοντάρια, τίγρεις, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, πίθηκοι κλπ.

2) **Στὴ ζώνη τῆς Δυτικῆς Κεντρικῆς Ἀσίας.** Ἡ ζώνη τῆς περιοχῆς αὐτῆς δέχεται πολὺ ὀλίγες βροχὲς. Σ' αὕτη ἔχομε στέπες καὶ ἐρημικὲς ἐκτάσεις καθὼς τῆς Περσίας, τοῦ Θιβέτ καὶ ἄλλες.

Σὲ τέτοια μέρη μονάχα τσοπάνηδες, σάν τοὺς ἰδικούς μας Σαρακατσανέους ἢμποροῦν νὰ ζήσουν. Στὰ μέρη αὐτὰ ζοῦν καμήλες καὶ ἄλογα.

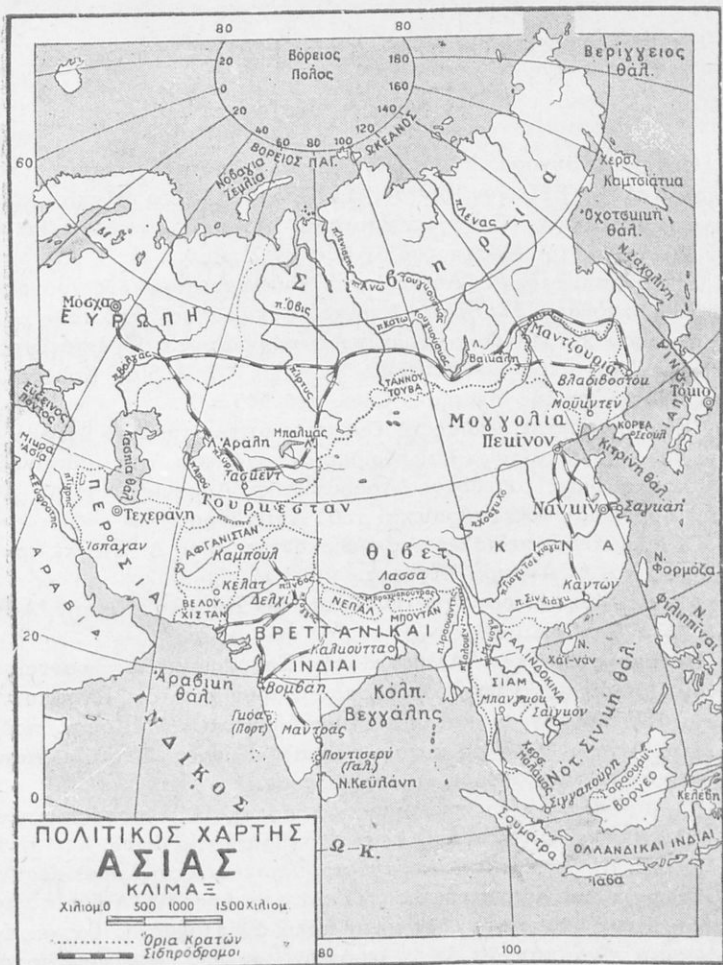
3) **Στὴ ζώνη τῆς Βορείου Ἀσίας.** Στὴ ζώνη τῆς περιοχῆς αὐτῆς ποὺ εἶναι ψυχρὴ, εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρά.

Πιὸ βορειότερα ἀπλώνεται ἡ χώρα τῶν στεππῶν. Αὕτη εἶναι ἀπάγωγη 3 μῆνες. Τὸν ἄλλον καιρὸ εἶναι παγωμένη. Ἡ λέξη στέππη εἶναι ρωσικὴ καὶ φανερώνει ἕνα μέρος ἔρημο ποὺ μονάχα θάμνους ἔχει ἀραιοὺς γιατί τοῦ λείπει ἡ ἀρκετὴ ὑγρασία.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Καὶ τί δὲν ἔχει ἡ Ἀσία ἀπὸ ὄρυκτὸν πλοῦτον. Στὴ Σιβηρία ὑπάρχει χρυσός, ἄργυρος, ὄρυκτὸ κάρβουνο. Στὸν Καύκασον ἀνεξάντλητα κοιτάσματα ἀπὸ πετρέλαια. Στὴν Κίνα, στὴν Ἰαπωνίαν, στὶς Ἰνδίες, στὴν Ἰνδοκίνα, ἀφθονοῦν μεταξὺ τοῦ ἄλλου ὄρυκτοῦ πλοῦτου καὶ τὰ πετροκάρβουνα.

Δυστυχῶς τὸν πλοῦτον αὐτὸν τῆς Ἀσίας δὲν εὐρέθηκε τρόπος νὰ τὸν ἐκμεταλλευθοῦν ὅσο ἔπρεπε, διότι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀπαιτούμενα μέσα, λείπει καὶ ἡ συγκοινωνία καὶ οἱ κατάλληλοι δρόμοι γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσή του.

Τὰ δάση τῆς Ἀσίας, σκεπάζουν ἕκταση 13.000.000 τετραγ. χιλιομ. Ἡ ἕκταση ποὺ καλλιεργεῖται εἶναι 9 ἑκατ. τετραγ. χιλιόμετρα, καὶ οἱ

Σχ. 11. Χάρτης Πολιτικός 'Ασίας

εκτάσεις οι έρημες 13 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Φυσική και Πολιτική Διάρθρωση. (βλέπε σχ. 11) 'Ανάλογα με τη διεύθυνση που άκολουθούν τα όρη της 'Ασίας τη χωρίζουν σε Βόρειον, Νότιον, 'Ανατολικήν, Δυτικήν και Κεντρικήν 'Ασίαν.

'Εργασίες για τὰ παιδιά. 'Ιχνογραφήστε τὸν χάρτην τῆς 'Ασίας. Τοποθετήστε τὰ ὄρη, τὰ βουνά, τοὺς ποταμούς. Παρατηρήστε ποιοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι δίδυμοι. Νὰ χρωματίσετε τὰ βουνὰ πράσινα, καὶ νὰ σημειώσετε στὸ ὑψηλότερον ἀπὸ αὐτὰ πόσον ὕψος ἔχει.

1. ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Μικρὰ Ἀσία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι χερσόνησος καὶ εὐρίσκεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, τὴν Προποντίδα, τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. (Βλ. σχετ. χάρτη Μ. Ἀσίας). Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Συρίαν.

Στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους εἶχαν ἰδρυθῆ ἀποικίες Ἑλληνικῆς ἀπὸ τοὺς Αἰολεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Αὐτὲς ἤκμασαν καὶ ἔβγαλαν ἀνθρώπους σπουδαίους στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὶς τέχνες. Ἀργότερα τὶς ὑπέταξε ὁ βασιλεὺς τῆς Λυδίας Κροῖσος καὶ ὕστερα ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Κύρος στὰ 545 π. Χ.

Ἔδαφος. Τῆς Μ. Ἀσίας τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ὕψηλόν ὄροπέδιον 600 — 1000 μέτρων καὶ εὐρίσκεται ἀνάμεσα στὶς βορεινῆς καὶ νότιες διακλαδώσεις τοῦ ὄρους Ἀραράτ τῆς Ἀρμενίας. Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει τὴν ὄροσειρὰν τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ Ἀντιταύρου.

Οἱ κυριώτερες πεδιάδες τῆς εὐρίσκονται πρὸς Δ. Στὸ κέντρο τοῦ ὄροπέδιου εἶναι ἡ Ἀλμυρὰ Ἐρημος.

Λίμνες: Κυριώτερες ἔχει τὴν Τάτα, τὴν Κάμαλη καὶ τὴν Ἀφνίτιδα. Ἡ Τάτα ἔχει πολὺ ἄλας.

Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ἄλυν καὶ τὸν Σαγγάριον ποὺ χύνονται στὸν Εὐξείνιον Πόντον, τὸν Εὐρυμέδοντα, τὸν Σάρον καὶ τὸν Πύραμον ποὺ χύνονται στὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Μαϊάνδρον καὶ τὸν Ἐρμον, ποὺ χύνονται στὸ Αἰγαῖον. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ Κύνδος. Σ' αὐτοῦ τὰ νερά: ἐλουσθήκε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ ἀρρώστησε.

Ὁ Μαϊάνδρος εἶναι περίφημος γιὰ τὶς πολλῆς στροφῆς ποὺ κάνει. Ἀπ' αὐτὸν ἐβγήκε στὶς διακοσμῆσεις τὸ σχῆμα Μαϊάνδρος.

Κλίμα. Κλίμα ἔχει γλυκὺ στὰ παράλια καὶ ζεστὸ στὰ μεσόγεια.

Γεωργία καὶ Κτηνοτροφία. Ἄν καὶ ἡ γῆ τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι εὐφορωτάτη, ὅμως ἡ γεωργία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τὰ γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι καπνός, βαμβάκι, ἀφίονι, σιτηρά, ρύζι καὶ πατάτες.

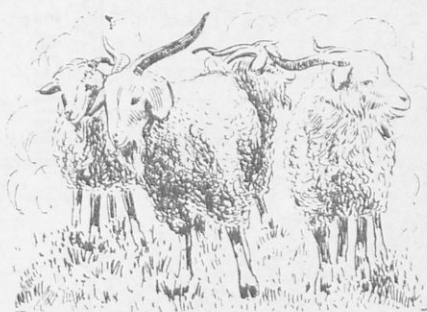
Στὰ δυτικὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ἡ ἐλιά, ἡ συκιά, καὶ τὰ ἀμπέλια ποὺ βγάζουν ἐξαιρετικὴ σταφίδα.

Ἡ κτηνοτροφία. Αὐτὴ εἶναι ἀνεπτυγμένη, γιὰτὶ στὴ Μ. Ἀσία ἀφθονεῖ ἡ βλάστηση καὶ ὑπάρχουν βοσκῆς πάμπολλες.

Στὴν Ἀγκυρα διατηροῦν τὶς περίφημες γίδες τῆς Ἀγκύρας ποὺ γιὰ τὸ μαλλὶ τῶν τὸ λεπτότατο καὶ μαλακώτατο εἶναι περιζήτητες. (Βλ. σχ. 12)

Ὄρυκτός πλοῦτος, ἐμπόριο, βιομηχανία. Πλοῦτον ὄρυκτον δὲν ἔχει ἡ Μ. Ἀσία. Μόνο βγάζει πετροκάρβουνο περίπου ἓνα ἑκατομμῦριο τόνους τὸ χρόνο.

Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη οὔτε καὶ τὸ ἐμπόριο. Τὸ ἐμπόριον περιορίζεται στὰ καπνά, στὴ σταφίδα, στὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ στὴν ὑφαντουργία. Κατασκευάζουν περιφημοὺς τάπητες. Διοίκηση. Ἡ Μ. Ἀσία χωρίζεται σὲ 8 Νομοὺς καὶ σὲ 3 Διοικήσεις. Πόλεις. Ἡ Ἄγκυρα μὲ 75.000 κατοίκους. Αὐτὴ εὐρίσκεται στὸ κέν-

Σχ. 12. Γίδες τῆς Ἄγκυρας

τρο τῆς Μ. Ἀσίας. Εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους ἀπὸ τὸ 1923 καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην. Στὴν Ἄγκυραν εὐρίσκονται ὅλες οἱ Ἀρχές, πού εἶναι σὲ μιὰ πρωτεύουσα κράτους.

Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Σμύρνη, ἡ Προῦσα, ἡ Νίκαια, οἱ Κυδωνίες, τὸ Ἰκόνιον, τὰ Ἄδανα, ἡ Ταρσός, ἡ Καισάρεια, ἡ Τραπεζοῦς, ἡ Σαψοῦς κλπ. Σὲ μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς ὑφαίνονται χαλιὰ περίφημα. Στὶς Κυδωνίες ὑπῆρχε ὀνομαστὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον ὅπου ἐδίδαν περιφημοὶ διδάσκαλοι ὅπως ὁ Θεοφ. Καΐρης, ὁ Γρηγόριος Πέτρου καὶ ἄλλοι. Τὸ Γυμνάσιον αὐτὸ εἶχε 450 μαθητὰς. Ἡ Τραπεζοῦς ἦταν πόλις Ἑλληνικῆ ἀρχαιότητος. Ἐκτίσθηκε στὰ 756 π. Χ. Σ' αὐτὴ ὁ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἴδρυσεν τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦδος, ὅταν οἱ Φράγκοι κατέλαβαν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Συγκοινωνία. Οἱ μεγάλοι δρόμοι τῆς χώρας εἶναι καμωμένοι γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦν τὶς στρατιωτικὰς ἀνάγκας τῆς. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυον εἶναι ἀραιόν.

Θρησκεία. Ἡ Μωαμεθανικὴ.

Πληθυσμὸς. 15 ἑκατομ. κάτοικοι.

Ἐκταση. 530.000 τ. χιλιομέτρα.

Πολίτευμα. Δημοκρατία.

Ἡ Κύπρος

Ἡ νῆσος Κύπρος εὐρίσκεται ἀνατολικώτερα ἀπὸ ὅλα τὰ νησιά τῆς

έξαιρετική, 2 χιλιόμετρα μακριά από τη θάλασσα, έπίστευαν οι Ἄρχαῖοι πῶς ἀγαποῦσε νὰ κατοική ἡ Θεά Ἄφροδίτη. Ἐπάνω σὲ λόφον γραφικὸν ἦταν κτισμένος καὶ ὁ ναὸς τῆς.

Διάφορες ἐπιγραφές καὶ λείψανα ἀρχαίων μνημείων δείχνουν ὅτι ἡ νῆσος εἶχε κίνηση ἐμπορικὴ καὶ εὐποροῦσε. Παλαιότατα ἐκυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Οἱ Κύπριοι, ὅταν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐξεστράτεψε κατὰ τῆς Ἀσίας, προσέφεραν σημαντικὲς ὑπηρεσίες στὸν Μακεδόνα Βασιλέα, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀγάπησε καὶ τοὺς ἐτίμησε.

Ἀργότερα ἡ Κύπρος ὑποτάχθηκε καὶ ὑπέφερε ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Ἐπίσης πολλὲς καταστροφές ἐπροξένησαν σ' αὐτὴ οἱ Ἄραβες. Τότε πολλὲς πόλεις τῆς ἐρημώθηκαν, πολλοὶ Κύπριοι ἐφονεύθηκαν καὶ ἄλλοι ἔφυγαν καὶ ἐσκορπίσθηκαν σὲ διάφορα μέρη.

Κατὰ τὸ 1570, ὅταν βασιλιάς τῶν Τούρκων ἦταν ὁ Σελῆμ ὁ Β, ἔστειλε τὸ Μουσταφᾶ Πασᾶ καὶ κατῶρθωσε καὶ ὑπέταξε τὴ νῆσο ἀφοῦ οἱ Κύπριοι ἐπολέμησαν γενναίωτα. Ἀπὸ τότε τὴν ἐκράτησαν οἱ Τούρκοι ὡς τὰ 1878, ὁπότε ὑπογράφηκε μυστικὴ συνθήκη μετοξὺ Τούρκων καὶ Ἄγγλων καὶ τὴν παρεχώρησαν οἱ πρῶτοι στοὺς δευτέρους. Οἱ Κύπριοι ἐχάρηκαν πὺ φεύγουν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων νομίζοντας ὅτι γρήγορα θὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους. Δυστυχῶς ὡς σήμερα δὲν ἔγινε τίποτε. Οἱ κάτοικοι περὶ τοὺς 450.000 εἶναι ὄλοι, ἐκτὸς ὀλιγίστων, Ἕλληνες. Ὁ πόθος τῶν νύκτα καὶ ἡμέρα εἶναι πῶς νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Κάνουν διαρκῶς ψηφίσματα, συλλαλητήρια, δημοσιεύματα στὸν τύπο, ἐξεγείρονται γιὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ποθητὴ ἔνωση. Ὅλος ὁ Ἑλληνισμὸς μαζί τῶν εὔχεται νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ πόθος αὐτῶν τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας.

Ὁ φιλελεύθερος Ἀγγλικὸς λαός, ὁ ὁποῖος πολλὲς φορές ἔδειξε ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα δὲ θὰ θελήσῃ νὰ παρεμβάλλῃ διαρκῶς προσκόμματα στὸ ἱερὸ αἷτημα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ κάποτε θὰ συγκατατεθῇ στὴν ἔνωσή του, ὅπως ἔκαμε καὶ μὲ τὴν Ἑπτάνησον.

Προϊόντα. Βγάζει ἡ νῆσος δημητριακά, βαμβάκι, λινάρι, λεμόνια, πορτοκάλια καὶ ἄλλα. Ἐχει ἐπίσης καλὴ κτηνοτροφία. Ὁ κὸλπος τῆς νῆσου **Μόρφος**, ἔχει ἀρκετὴ ναυτικὴ κίνηση.

Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶναι ἡ Λευκωσία μὲ 35.000 κατοίκους καὶ εὐρίσκεται στὸ μέσον τῆς νήσου. Στὴν πόλη ὑπάρχει Ὁρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος. Ὑπάρχει τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον, Ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον, Διδασκαλεῖον, Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ ἀρκετὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Ὅλα παρουσιάζουν τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτήρα τῆς νήσου. Στὴ Λευκωσία εἶναι καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Ἀγγλοῦ Διοικητοῦ.

Ἄλλες μικρότερες πόλεις εἶναι πρὸς τὸν λιμένα ἡ Ἀμμόχωστος. Πρὸς τὴν πεδιάδα, ἡ ὁποία λέγεται τῆς Μεσαρίας, ὑπάρχουν πολλὰ χωριά ἀρκετὰ ἀνθηρά. Ἐπίσης μικρότερες ἄλλες πόλεις σκορπισμένες στὴ νῆσο εἶναι ἡ Λάρναξ, ἡ Κυρήνεια, ἡ Λεμεσός, ἡ Πάφος κ.λ.π.

Ἡ Ἀρμενία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Ἀρμενία εὐρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου. Ἄλλοτε ἀποτελοῦσε γιὰ πολὺν καιρὸ ἀνεξάρτητο κράτος, ἀλλ' ἀργότερα διεμοιράσθηκε ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, Ρωσίαν καὶ Περσίαν. Ἀπὸ τὴν αἰτία αὕτη πολλοὶ Ἀρμένιοι ἔφυγαν καὶ ἄφησαν τὴν πατρίδα των. Περί τοὺς 30 χιλιάδες ζοῦν στὴν Ἑλλάδα.

Τώρα ἄρχισαν πάλι νὰ φεύγουν. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι λαὸς παλαιὸς καὶ γι' αὐτοὺς γράφει ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ξενοφῶν. Κάτω ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν οἱ Ἀρμένιοι ἐδοκίμασαν φοβεροὺς διωγμούς. Κατὰ τὰ ἔτη 1895 καὶ 1896 ἐσφάγησαν περισσότεροι τῶν 100 χιλιάδων ἀπ' αὐτοὺς.

Πόλεις. Τὸ τμήμα πὺ ἀνήκει στὴν Ρωσίαν ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ἐριβάν. Τὸ Ἐριβάν, ὅπως καὶ ὅλην τὴν χώραν, τὸ κατοικοῦν Ἀρμένιοι, Ρῶσοι, Τοῦρκοι καὶ Πέρσες.

Τὸ τμήμα πὺ ἀνήκει στὴν Τουρκίαν ἔχει σπουδαιότερη πόλη τὴν Ἐρζερούμ. Ἄλλοτε ἡ πόλη αὕτη εἶχε Ἑλληνα Μητροπολίτην καὶ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Τὸ μέρος πὺ εἶναι κτισμένη ἔχει μεγάλη στρατηγικὴ σημασία. Ἄλλη πόλη ἔχει τὸ Βάν.

Τὸ τμήμα πὺ ἀνήκει στὴν Περσίαν ἔχει κυριώτερη πόλη τὴν Ταυρίδα. Αὕτη ἔχει σημαντικὸν ἐμπόριον ἀπὸ τάπητες, βαμβάκι καὶ μαλλιά.

Ἔκταση. 30.250 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς. 3.000.000 κάτοικοι.

Θρησκεία. Χριστιανοὶ μονοφυσίτες. Ὁ Χριστιανισμὸς διαδόθηκε στὴν Ἀρμενίαν κατὰ τὸν Δ'. αἰῶνα.

Ἡ Καυκασία

Ἡ χώρα αὕτη ἐπῆρε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸ ὄρος Καύκασος πὺ εὐρίσκεται στὸ στενὸν ἀνάμεσα στὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ στὴν Κασπίαν θάλασσα.

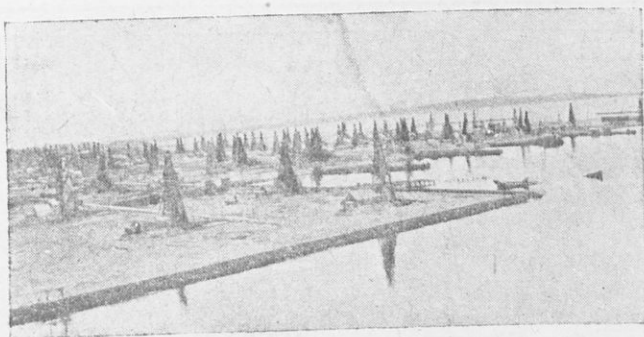
Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Καυκασία εἶναι τμήμα τῆς Σοβιετικῆς Ὁμοσπονδίας καὶ περιλαμβάνει πολλὰς αὐτόνομες Δημοκρατίες, πὺ ξεχωρίζουν σὲ δυὸ χωριστὰς ομάδες : Ἡ μία ἀπ' αὐτὰς εἶναι πρὸς Β. τοῦ Καυκάσου καὶ λέγεται Προκαυκασία καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ Ὑπερκαυκασία πρὸς Ν. αὐτοῦ.

Ἔδαφος. Ἡ χώρα πὺ εἶναι πρὸς Β. τοῦ Καυκάσου εἶναι* στὸ περισσότερὸ τῆς μέρος ὄρεινὴ καὶ ἄγονος. Ἡ νότιος ὁμὸς περιοχὴ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς Κασπίας Θαλάσσης εἶναι εὐφορωτάτη, πρὸ πάντων σὲ δημητριακά.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Τυφλίς, πὺ εὐρίσκεται στὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Βακοῦ - Βατοῦμ. Τὸ Βακοῦ, εἶναι κέντρον τῆς περιοχῆς ὅπου ὑπάρχουν τὰ πετρέλαια. (Βλ. Σχ. 14). Τὸ Βατοῦμ εἶναι λιμάνι σπουδαιότατο στὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἀπὸ τὸ λιμάνι βγαίνουν τὰ πετρέ-

λαια τοῦ Βακοῦ, πού μεταφέρονται ὡς ἐκεῖ μὲ σῶλῆνες. Τὰ πετρέλαια αὐτὰ εἶναι γιὰ τὴ χώρα πλοῦτος ἀνεκτίμητος. Στὰ 1925 ἐβγῆκαν ἀπὸ τὸ Βακοῦ 5 ἑκατομμύρια περίπου τόννοι πετρελαίου. Ἡ χώρα συνδέεται μὲ τὴν Ἑλληνικὴ μυθολογία. Στὸν Καύκασον εἶχαν δέσει τὸν Προμηθεά

Σχ. 14. Ἑπερκανκασία: Πετρελαιοπηγές στὸ Βακοῦ.

καὶ οἱ ἀετοὶ κατέτρωγαν τὸ σικότι του. Στὴν ἴδια πάλι χώρα εὐρισκόταν ἡ Κολχίς πού ἐξεστράτευσαν οἱ Ἀργοναῦται. Ἔχει ἔκταση 475.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 12.000.000 κατοίκους.

Ἡ Συρία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ χώρα αὐτὴ εὐρίσκεται στὰ Ν. τῆς Μ. Ἀσίας ἀνάμεσα στὴν Μεσόγειον θάλασσαν, στὸν Ποταμὸν Εὐφράτην καὶ στὴν Ἀραβίαν. Ἀπὸ τὸ 16 π. Χ. αἰῶνα ἡ χώρα παρουσίαζε ἰδικὸν τῆς πολιτισμὸν. Ἡ ὑφαντουργία τῆς καὶ ἡ κεραμευτικὴ τῆς ἦσαν ἀνεπτυγμένες σὲ ὕψιστο βαθμὸ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἰδρύθησαν διάφορες Ἑλληνικὲς πόλεις στὴν Συρίαν πού ἐσκόρπισαν τὸν πολιτισμὸν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι ὀρεινὸν καὶ σχίζεται ἀπὸ τὰ ὄρη Λίβανον καὶ Ἀντιλίβανον πού ἀνάμεσά των ἔχουν τὴ μεγάλη κοιλάδα πού λέγεται **Κοίλη Συρία**.

Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ὀρόντην πρὸς τὸ βόρειον μέρος πού χύνεται στὸν Ἰσικὸν Κόλπον καὶ τὸν Ἰορδάνην.

Κλίμα ἔχει ζεστὸ καὶ ξηρό.

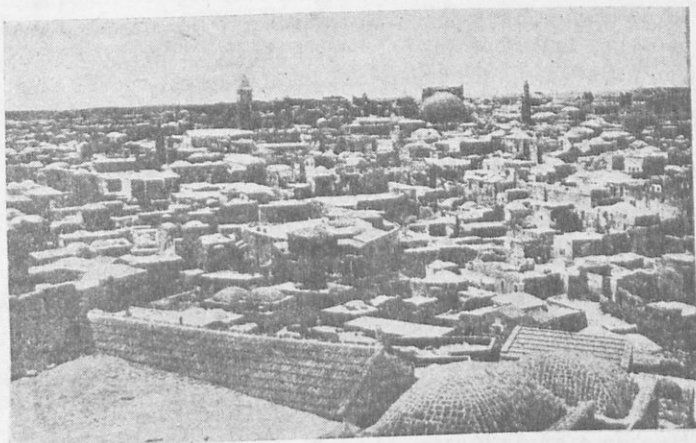
Προϊόντα. Ἐχει βαμβάκι, καπνὸν, λεμόνια καὶ πορτοκάλια περιφήμα.

Διοίκηση. Ἡ περιοχή τῆς Συρίας πού ἔχουν οἱ Γάλλοι εὐρίσκεται στὸ Βόρειον τμήμα τῆς χώρας, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον ὡς τὸν Εὐφράτην καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Δαμασκὸν μὲ 200.000 κατοίκους. Αὐτὴ εἶναι ξακουστὴ γιὰ τὰ δαμασκιά σπαθιά τῆς. Σ' αὐτὴν ἔχει τὴν ἔδρα τοῦ ὀ Ἑλλην Πατριάρχης Ἀντιοχείας. Παρουσιάζει μαγευτικὸν θέαμα καὶ συ-

Ἡ Παλαιστίνη

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Παλαιστίνη εὐρίσκεται στὸ Ν. μέρος τῆς Συρίας καὶ ἀπλώνεται πρὸς Ν τοῦ Λιβάνου μέχρι τῆς Πετραίας Ἀραβίας (βλ. σχ. 15). Ἡ Παλαιστίνη ἀπὸ τὸ ἔτος 1920 εὐρίσκεται στὴν κατοχὴ τῶν Ἀγγλων. Γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς εἶναι τόπος ἱερός. Ἐδῶ ἐγεννήθηκε, ἔζησε καὶ ἐσταυρώθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Στὴν Ἀγίαν Γραφήν ὀνομάζεται Γῆ Χαναὰν καὶ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Σχ. 16. Ἱερουσαλήμ

Ἔδαφος. Αὐτὸ εἶναι ὄρεινόν καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον, περνᾷ τὴν Τιβεριάδα καὶ χύνεται στὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Αὐτὴ λέγεται Νεκρὰ γιατί περιέχει ἀλάτι καὶ ἄσφαλο καὶ μέσα τῆς δὲν ἔμπορεῖ ζωϊκὸς ἢ φυτικὸς ὀργανισμὸς νὰ ζήσει, ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγα καλάμια καὶ μερικὰ φυτὰ ποὺ ζοῦν μέσα στὸ ἀλμυρὸ νερό. Τὰ παράλια τῆς Παλαιστίνης ποὺ εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον εἶναι βραχώδη καὶ γεωῖτα ἀπὸ σκοπέλους καὶ ὑφάλους. Οἱ τόποι ὅλοι τῆς Παλαιστίνης κάτι ὑπενθυμίζουν. Τὰ ὄρη τῆς εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀντιλίβανου. Ὅπως κατεβαίνουν ἀπὸ τὴν Συρίαν χωρίζονται σὲ δύο σκέλη καὶ διευθύνονται πρὸς τὸ μέρος ποὺ πηγαίνει καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς. Μιὰ κορυφὴ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὸ Σινά. Ἄλλη εἶναι τὸ ὄρος Θαβῶρ ὅπου μεταμορφώθηκε ὁ Χριστός. Ἄλλη κορυφὴ εἶναι τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Σ' αὐτὸ προσευχήθηκε ὁ Χριστός. (Βλ. σχ. 16).

Λιμάνι ἀξιόλογο ἔχει τῆς Γιάφας (Ἰόππης), ποὺ στὴν περιοχὴ τῆς βγαίνουν ἄριστα πορτοκάλια.

Κλίμα. Αὐτὸ πρὸς Α. εἶναι θερμὸ καὶ στὰ παράλια εἶναι εὐκράτο καὶ ὑγιεινόν.

Διαίρεση Διοικητική: Ἡ Παλαιστίνη χωρίζεται σὲ τρεῖς περιφέρειες. 1) Στὴν Ν. Παλαιστίνην πού ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἰόππην μὲ 50.000 κατοίκους. 2) Στὴν Βόρειον πού ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Χαίφαν μὲ 25.000 κατοίκους καὶ 3) Στὴν περιφέρειαν τῶν Ἱεροσολύμων μὲ πρωτεύουσαν τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ 80.000 κατοίκους. Εἶναι ἡ ἱερά πόλη τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Χιλιάδες Χριστιανοὶ κάθε χρόνο πηγαίνουν νὰ προσκυνήσουν τὸν ἅγιον τόπο τῆς πού ἐπάτησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ὅπου ὁ Ἰησοῦς ἐσταυρώθηκε γιὰ τὴ σωτηρία μας. Στὰ Ἱεροσόλυμα ὑπάρχει ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ μας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ Φελλάχους, Κιρκασίους, Τουρκομάνους, Ἰουδαίους καὶ ὀλίγους Ἑλληνας. Στὴν Παλαιστίνην εἶναι ἡ Ἱεριχώ, ἡ Βηθλεέμ, ἡ Ναζαρεθ καὶ ὄλοι οἱ τόποι ἐκεῖνοι πού εἶναι στενά δεμένοι μὲ τὴ ζωή, τὴ διδασκαλία καὶ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ μας.

Ἔκταση. 60.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 1.500.000 κάτοικοι.

Ἡ Παλαιστίνη μὲ ἀρκετὴ περιοχὴ ἐδόθηκε τῶρα στοὺς Ἑβραίους καὶ ἔκαμαν ἰδικόν των Κράτος, τὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιά: Ἰχνογραφήστε τὸν χάρτην τῆς Παλαιστίνης. Τοποθετήστε τὰ ὄρια, τὰ βουνά, κλπ. Χρωματίστε γαλάζια τὴ Νεκρὰ θάλασσα. Σημειώστε ἀπὸ ἓνα σταυρὸ στίς πολιτεῖες καὶ στὰ χωριά ὅπου συνέβη κάποιο γεγονός μὲ τὸν Ἰησοῦν.

Ἡ Ὑπεριορδανία

Ἡ χώρα αὕτη ἀπλώνεται Ἀνατολικά τῆς Παλαιστίνης, πέραν ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Εἶναι ἡ Περαιὰ τῶν Ἀρχαίων καὶ ἡ ἱστορία τῆς εἶναι ἡ ἴδια μὲ τῆς Παλαιστίνης.

Ἔκταση. 42.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς. 260.000 κάτοικοι.

Τὸ Ἰράκ (Μεσοποταμία)

Θέση καὶ σύνορα. Τὸ Ἰράκ περιλαμβάνει κυρίως τὴν Μεσοποταμίαν, δηλοδὴ τὴν χώραν πού εὑρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς ποταμοὺς Τίγρητα καὶ Εὐφράτην. Στὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον τὴ χώρα αὕτη τὴν διοικοῦσε ἡ Τουρκία Ἀπὸ τὸ 1918 ὅμως ὡς τὰ σήμερα τὴ διοικεῖ ἡ Ἀγγλία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Ἰράκ εἶναι ἡ Βαγδάτη μὲ 150.000 κατοίκους, πού εὑρίσκεται στὸν Τίγρητα ποταμὸ. Συνδέεται μὲ σιδηρόδρομὸν μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔχει ἀκμοαία βιομηχανία καὶ ἐμπόριο. Πρὸς τὰ νότια τῆς Βαγδάτης, στὸν Εὐφράτην ποταμὸ, εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Βαβυλώνης πού ἦταν πόλη τῆς Μεσοποταμίας. Ἦταν ὀχυρωμένη μὲ τεῖχος. Εἶχε τοὺς σπουδαίους κρεμαστοὺς κήπους, τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ναβουχοδονόσορος καὶ ἦταν στολισμένη μὲ ὑπέροχες οἰκοδομές. Σ' αὐτὴν ἀπέθανε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.

"Άλλες πόλεις είναι ή Βασόρα και ή Μοσούλη. Η τελευταία έχει πλούσια ύφαντουργία από μάλλινα ύφασματα και εύρίσκεται στη δεξιά όχθη του Τίγρητος κοντά στην αρχαία Νινευή. Στη Μοσούλη ύφαινονται τὰ λεπτά βαμβακερά ύφασματα που λέγονται μουσελίνα. Στην περιοχή της Μοσούλης εύρίσκονται οι περίφημες πετρελαιοπηγές, που τις εκμεταλλεύεται ή 'Αγγλία. Τὰ πετρέλαια από τις πηγές των διοχετεύονται με κολοσσιαίτο σωλήνα στην Μεσόγειον και άπ' εκεί, από τὰ λιμάνια της Γιάφας και της 'Αλεξανδρέττας μεταφέρονται παντού. Από τὰ πετρέλαια τὸ 1)10 δίδει ή 'Αγγλία στην Τουρκία κατόπιν συμφωνίας γιατί ή περιοχή αὐτή ανήκει στους Τούρκους. Η 'Αγγλία θά τὴν εκμεταλλευθῆ 25 μονάχα χρόνια.

Η ἔκταση της χώρας είναι 350.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Ο πληθυσμός της 3.500.000 περίπου κάτοικοι. Άπ' αὐτοὺς οι πὶο πολλοί είναι "Αραβες.

Πολίτευμα. Βασιλεία.

Η 'Αραβία

Θέση και σύνορα. Η 'Αραβία εύρίσκεται ανάμεσα στη θάλασσα τὴν Ἐρυθρᾶ, στὸν Περσικὸ κόλπο και στὴν 'Αραβικὴ θάλασσαν. Είναι ή μεγαλύτερη χερσόνησος της Γῆς. Παλαιότερα ἦταν ἐνωμένη με τὴν 'Αφρικὴν και ἦταν σὰ γέφυρα που περνοῦσε κανένας από τὴν 'Ασίαν στὴν 'Αφρικὴν. Στὰ 1869 ὅμως ἐχωρίσθηκε από τὴν 'Αφρικὴν με τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Ἔδαφος και προϊόντα. Στὸ κέντρο της 'Αραβίας είναι ἐκτάσεις ἐρημικὲς γεμάτες από βράχους. Ἐπειδὴ βρέχει σπάνια ἐκεῖ, λείπει σχεδὸν ή βλάστηση.

Ὀρυκτὰ προϊόντὰ δὲν ἔχει. Ἄν και ή χώρα είναι σὲ προνομιακὴ θέση τοποθετημένη, γιατί άπ' αὐτή θά περὸση κανένας γιὰ νὰ πάη στὴν Ἄπω Ἄνατολήν και θά ἠμποροῦσε νὰ ἔχη ἀνεπτυγμένο σπουδαῖο ἐμπόριο, ὅμως τόσο τὸ ἐξαγωγικὸ ὅσο και τὸ εἰσαγωγικὸ της ἐμπόριο είναι ἀνάξιο λόγου.

Στὰ μέρη της Χετζάζης και της Ἐμένης παρουσιάζει κάποια γονιμότητα και βγάζει καφέ, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο, καουτσούκ και ἀρώματα.

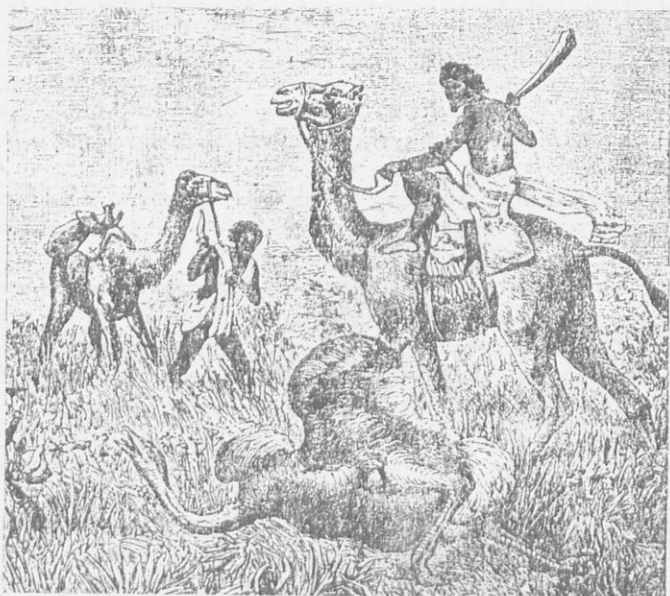
Κλίμα. Ἐπειδὴ στὸ μακρὸς της παραλίας της Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπλώνεται τὸ ὄρος Σινὰ και μερικὰ ἄλλα μικρότερα, γιὰ τοῦτο τὸ κλίμα στὸ κέντρο της 'Αραβίας είναι θερμὸ και ξηρὸ (Πετραῖα 'Αραβία). Στὴν παραλία τὸ κλίμα είναι εὐκρατο. (Εὐδαίμων 'Αραβία).

Σὲ μέγιστο μέρος της χώρας τρεχούμενα νερὰ δὲν υπάρχουν. Ὁταν συμπέση ὅμως νὰ πέσουν βροχές, που βέβαια είναι σπάνιες, πέφτουν ραγδαίτες και τὸ νερὸ των σχηματίζει προσωρινὲς κοίτες από ποτάμια που δὲ χύνονται στη θάλασσα.

Διοικητική Διαίρεση. Ἡ Ἀραβία χωρίζεται σὲ μικρὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Σπουδαιότερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι τὸ βασίλειο τῆς Χετζάζης καὶ τὸ βασίλειο τῆς Ἰεμένης.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀραβες γίνονται γνωστοὶ στὴν ἱστορία ἀπὸ τὸ 622 μ. Χ., ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωάμεθ. Οἱ διάδοχοί του ἄπλωσαν τὸ κράτος τῆς καινούργιας θρησκείας των στὴν Ἀσίαν καὶ στὴν Ἀφρικὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὰ νησιά πού εἶναι στὴν Μεσόγειον. Εἶχαν πολιορκήσει καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὴν κυριεύσουν.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ Ἀραβία ἔβγαλε ἀνθρώπους πού προώδευσαν στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὶς τέχνες. Εἶχαν μελετήσει τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὰ μετέφρασαν στὴν Ἀραβικὴν καὶ κατώρθωσαν νὰ ἀναπτυχθοῦν πολὺ καὶ νὰ γίνουν σοφοί. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι χωρίζονται σὲ δύο τάξεις : 1) Στοὺς **Βεδουῖνους**, δηλαδὴ ἐκείνους πού ζοῦν στὴν ἔρημο καὶ ζοῦν σκορπισμένοι ἄλλοι ἐδῶ καὶ ἄλλοι ἐκεῖ, κυνηγώντας καὶ 2) στοὺς Ἀραβες, πού ζοῦν στὶς πολιτείες καὶ στὶς δάσεις. Αὐτοὺς τοὺς διοικοῦν οἱ Ἐμίρηδες καὶ οἱ Σουλτάνοι. (Βλ. Σχ. 17).

Σχ. 17 Κυνήγι στρουθοκαμήλων στὴν Ἀραβία

Πόλεις: Πόλεις ἔχει ἡ Ἀραβία τὴν **Μέκκαν** μὲ 75.000 κατοίκους πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἀραβίας, καὶ τὴν **Μεδίαν**, πού εἶναι γιὰ τοὺς Ἀραβες ἅγιες. (Βλ. Σχ. 18). Στὴν Μέκκα εὐρίσκεται ἡ ἐκκλησία

πού για τους Μωαμεθανούς είναι το σπουδαιότερο ιερό των και λέγεται **Κάαβα**. Στο ιερό αυτό φυλάγουν οι Άραβες τον μαύρον λίθον (τον μετεωρόλιθον). Πλείστοι Μωαμεθανοί από διάφορα μέρη κάθε χρόνο επισκέπτονται την πόλη αυτή για να προσκυνήσουν στην **Κάαβα**. Ἡ **Μέκκα** είναι ἡ πόλη ὅπου ἐγεννήθηκε ὁ Μωάμεθ. Ἡ **Μεδίνα** είναι ἡ πόλη πού ἐδέχθηκε πρώτη τὸν Μωαμεθανισμόν. Σ' αὐτὴν εἶχε καταφύγει ὁ Μωάμεθ, ὅταν τὸν ἐδιώξαν ἀπὸ τὴν **Μέκκαν**.

Ἡ **Μόκκα** πόλη τῆς Ἑμενῆς εὐρίσκεται στὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Στὴν περιοχή της βγαίνει ὁ περίφημος καφὲς τῆς Ἑμενῆς.

Ἔκταση. Ἡ Ἀραβία ἔχει 3.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 5.000.000 κάτοικοι. Μωαμεθανοὶ ὅλοι τὸ θρήσκευμα.

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ. Γράψετε ὅ,τι γνωρίζετε γιὰ τὴν **Μέκκα** καὶ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Μωάμεθ. Τί είναι ἡ **Κάαβα**; Πῶς είναι τὸ κλίμα τῆς Ἀραβίας;

2. ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Τὸ ὄροπέδιο τοῦ Ἰράν

Θέση καὶ σύνορα. Ὅταν λέμε ὄροπέδιο τοῦ Ἰράν, ἐννοοῦμε τρεῖς χῶρες Κεντρικῆς τῆς Ἀσίας: 1) τὴν **Περσία**, 2) τὸ **Ἀφγανιστάν**, 3) τὸ **Βελουχιστάν**.

Ἡ Περσία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Περσία κατέχει τὸ Δ. τμήμα τοῦ Ἰρανικοῦ ὄροπεδίου καὶ ἀπλώνεται ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον ὡς τὴν **Κασπιαν** θάλασσαν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Περσίας παρουσιάζει ποικιλία. Εἶναι κυρίως ὄρεινὸ μὲ μικρὰς πεδιάδες μὲ τέλματα, πού γίνονται ἀπὸ τὰ νερά τῶν μικρῶν ποταμῶν, πού τὰ φοβοῦνται καὶ τὰ τρομάζουν τὰ καραβάνια.

Κλίμα. Αὐτὸ εἶναι θερμὸ καὶ ξηρὸ πρὸς τὰ νότια παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ ψυχρὸ στὰ βόρεια καὶ ὄρεινὰ μέρη.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ Ἰράν ἔχει κοιτάσματα ἀπὸ μολύβι, σίδηρο, χαλκὸ καὶ ἀσήμι. Ἐπίσης ἔχει καὶ πλούσιες πετρελαιοπηγές. Ἡ ἐκμετάλλευση ὁμῶς τοῦ ὄρυκτοῦ πλοῦτου καὶ πρὸ πάντων τοῦ πετρελαίου γίνεται ἀπὸ ἑταιρεῖες Ἀγγλικῆς καὶ Ρωσικῆς. Στὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου ψαρεύονται ὄστρακα πού ἔχουν μαργαριτάρια.

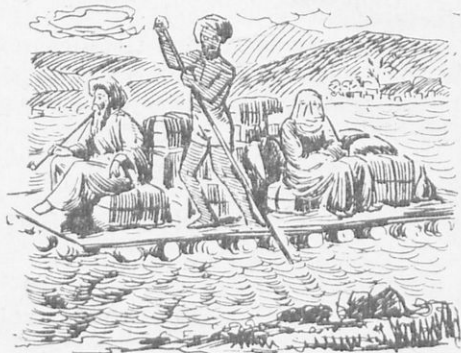
Βιομηχανία καὶ προϊόντα. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας περιορίζεται μονάχα στὴν κατασκευὴ ταπήτων. Προϊόντα ἔχει κυρίως γεωργικὰ καὶ *Βασ. Οἰκονομῆδη, Γεωγραφία τῶν Ἡπείρων*

κτηνοτροφικά, όπως βαμβάκι, τουμπεκί (είδος καπνού), άφίονι, μετάξι, ζαχαροκάλαμο, ρύζι κλπ. Άκόμα τρέφουν και άλογα, καμήλες και γιδοπρόβατα.

Ο Περσικός Λαός έχει την καταγωγή του από τους άρχαίους Πέρσας. Το Κράτος το Περσικόν ιδρυτήν του έχει τον Κΰρον, τον μεγάλο βασιλέα της Περσίας που έζησε κατά τον δον αιώνα π.Χ. Στο 331 π.Χ. το Κράτος αυτό το έκυρίευσε ο Μέγας Άλέξανδρος, που κατενίκησε τους Πέρσας, σε διάφορες μάχες. Οι Πέρσες είναι γνωστοί από την Ίστορία σε μās τους Έλληνες από τις έκστρατείες που έκαμαν έναντίον μας. Οι προπάτορές μας τότε έπολέμησαν έναντίον των γενναιότατα και κατώρθωσαν όχι μόνον την Έλλάδα να σώσουν από την ύποταγή αλλά και τον πολιτισμόν όλης της Εύρώπης.

Οι μάχες στις Θερμοπύλες, στον Μαραθώνα, στις Πλαταιές και άλλου έδόξασαν το Έλληνικόν όνομα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της Περσίας είναι ή Τεχεράνη, με 225.000 κατοίκους. Σ' αυτή έχει την έδραν του ο Σάχης και οί περισσότερες άρχές. Σ' αυτή γίνεται άγορά από τάπητες και από ύφάσματα μεταξωτά. Προς

Εικ. 18. Πώς περνούν τον Εύφράτην.

Ν. αυτής είναι ή Ίσπαχάνη, που άλλοτε ήταν πρωτεύουσα της Περσίας. Κοντά στην Ίσπαχάνη εύρισκονται τά έρείπια της Περσεπόλεως.

Συγκοινωνία. Δίκτυο σιδηροδρομικό δέν ύπάρχει στη χώρα. Οί συγκοινωνίες γίνονται με αυτοκίνητα και άεροπλάνα.

Η Περσία έχει έκταση 1.650.000 τετρ. χιλιόμετρα και πληθυσμόν 10.000.000.

Πολίτευμα. Η χώρα έχει βασιλέα που λέγεται Σάχης.

Άφγανιστάν

Θέση και σύνορα. Το Άφγανιστάν εύρσκεται στο Β.Α. τμήμα των όρεινών χωρών του Ίράν. Συνορεύεται προς Α. με την Κίνα προς Ν. με το Βελουχιστάν, προς Δ. με την Περσίαν και προς Β. με το Ρωσικόν Τουρκεστάν.

Έδαφος. Αυτό είναι κατά το πλείστον όρεινό και μάλιστα στα βορειοανατολικά του μέρη. Προς Ν. όμως έχει μέρη πολύ εύφορα και κοιλάδες που ποτίζονται με άφθονα νερά.

Όρη. Έχει τον Ίνδοκονχον που έχει ύψος 7.700 μέτρα.

Ποταμούς. Έχει τὸν Ὠξὸν ποῦ εἶναι πλωτὸς ἀπὸ ἀτμόπλοια. Αὐτὸς εἶναι πρὸς τὰ Β. σύνορα τῆς χώρας. Οἱ ἄλλοι του ποταμοὶ εἶναι μικρότεροι.

Κλίμα. Αὐτὸ εἶναι πῶς πολὺ ξηρὸ ἀλλὰ ἀνόμοιο στὶς διάφορες περιοχές. Στὰ ἀνατολικά τῆς χώρας τὸ χιόνι βαστᾷ ὡς τὸ θέρος. Στὶς Ν. Δ. κοιλάδες ἢ θερμοκρασία τὸν Ἰούνιο φθάνει τοὺς 50 βαθμοὺς.

Προϊόντα. Βγάζει βαμβάκι, σιτάρι, ρύζι καὶ λαχανικά. Ἐπίσης ἔχει καὶ προϊόντα ὀρυκτὰ ὅπως μολύβι, σίδηρο, θειάφι καὶ χρυσόν. Στὰ δάση του ὑπάρχουν λεοπαρδάλεις, λιοντάρια, τίγρεις. Ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφία. Διατηροῦν πρόβατα μὲ οὐρὰ παχειὰ καὶ πλατειά.

Ἐπίσης οἱ κάτοικοι τρέφουν ἄλογα ἀρκετὰ καὶ πωλοῦν καὶ σὲ ἄλλα μέρη. Ἐπίσης ὑφαίνουν τάπητες καὶ κατασκευάζουν ὑφάσματα ἀπὸ λινάρι καὶ βαμβάκι.

Οἱ κάτοικοι. Αὐτοὶ εἶναι 10.000.000 καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ μείγματα διαφόρων ἐθνοτήτων. Ἡ σπουδαιότερη ὅμως φυλὴ εἶναι τῶν Ἀφγάνων, ἐξ οὗ καὶ ἡ χώρα ὀνομάζεται Ἀφγανία καὶ Ἀφγανιστάν.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων ἔχουν Θρησκεία τῆ Μωαμεθανική. Στὶς ὀρεινὲς ὅμως περιφέρειες τῆς χώρας ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι εἰδωλολάτρες.

Γλώσσα. Ὀμιλεῖται ἡ Περσικὴ καὶ ἡ Τουρκικὴ.

Διοίκηση. Ἡ χώρα διοικεῖται ἀπὸ συνταγματικὸν Βασιλεῖα τὸν Ἐμίρην ὅπως τὸν ὀνομάζουν οἱ κάτοικοι.

Ἡ ἔκτασή της εἶναι 730.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Ἀφγανιστάν εἶναι ἡ Καβούλ, μὲ πληθυσμὸν 140.000 κατοίκων. Εἶναι ἡ πῶς σημαντικὴ πόλις τοῦ Ἀφγανιστάν. Σ' αὐτὴ ἐδρεύουν οἱ ἀρχὲς καὶ ἔχει τὰ ἀνάκτορά του ὁ Ἐμίρης.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας εἶναι ὀπισθοδρομημένη. Σιδηρόδρομοι δὲν ὑπάρχουν καὶ ὁ κόσμος ἐξυπηρετεῖται μὲ ἄλογα, καμήλες καὶ ὀλίγα αὐτοκίνητα.

Βελουχιστάν

Θέση καὶ σύνορα. Τὸ Βελουχιστάν εὐρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Ἀφγανιστάν. Συνορεύεται πρὸς Α με τὶς Ἰνδίες, πρὸς Δ με τὴν Περσίαν, πρὸς Ν. με τὴν Ἀραβικὴν θάλασσαν καὶ πρὸς Β. με τὸ Ἀφγανιστάν.

Ἔδαφος. Αὐτὸ παρουσιάζει ποικιλίαν. Τὸ ΒΔ τμήμα του εἶναι ὄροπέδιο μὲ ἐκτάσεις ἀμώμδεις. Τὸ ΝΑ εἶναι ὀρεινὸ. Πεδιάδες ἔχει ὀλίγες πὺ εἶναι εὐφορες.

Ὅρη. Τὸ Βελουχιστάν ἔχει τὸ ὄρος Χαλὰ ποῦ εἶναι ὑψηλὸ σὰν τὸν ἰδικὸν μας τὸν Ὀλυμπον.

Ποταμοὺς. Τέτοιοι δὲν ὑπάρχουν. Ἐχει μόνον χειμάρρους ὀρητικῶς

πού όταν βρέχη και κατεβάζουν ποτίζεται το Ἀνατολικὸν μέρος τῆς χώρας.

Κλίμα. Τὸ Βελουχιστάν ἔχει κλίμα πολὺ ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὸ τὸ καλοκαίρι, προπάντων στὸ Ν. τμήμα του.

Προϊόντα. Ἐπειδὴ τὸ μέρος εἶναι ξηρὸ δὲν παρουσιάζει εὐφορίαν μεγάλην. Παράγει μόνον ὀλίγα δημητριακά, βαμβάκι, πατάτες καὶ καπνόν. Ἐξαιρετικῶς βγάζει πολλὰ καὶ διαλεκτὰ πεπόνια. Εἰς τὰ ὄρεινά του μέρη οἱ ἄνθρωποι καταγίνονται καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφία τῶν ἀλόγων καὶ τῶν προβάτων καὶ σὲ ὠρισμένες περιοχὰς ἔχουν καὶ καμήλας.

Συγκοινωνία. Αὐτὴ εἶναι μετρίως ἀνεπτυγμένη. Τὸ Βελουχιστάν ἔχει δύο σιδηροδρομικὰς γραμμὰς. Ἡ μία ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν καὶ συνδέει τὴν χώρα καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Κέττας ὡς τὰ Περσικὰ σύνορα.

Οἱ κάτοικοι. Αὐτοὶ εἶναι Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα καὶ συμποσοῦνται σὲ 1.000.000 περίπου. Ὅμιλοῦν γλῶσσα ὅμοια μὲ τὴν Περσικὴν καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ζοῦν βίον νομαδικόν.

Διοίκηση. Τὴν χώραν τὴν διοικεῖ ἡ Ἀγγλία ἡ ὁποία διατηρεῖ στρατιωτικὸν σταθμὸν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Κέτταν ὅπου ἔδρευε ὁ Ἄγγλος Ἄρμοστής.

Τουρκεστάν

Αὐτὸ εὐρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Σιβηρίαν πρὸς τὸ Βόρειον μέρος, στὴν Μογγολίαν, στὸ Θιβέτ, στὶς Ἰνδίες, καὶ στὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Πολιτικῶς χωρίζεται σὲ τρία τμήματα. 1) Στὸ Ρωσικόν, 2) στὸ Σινικόν, καὶ 3) στὸ Ἀφγανικόν Τουρκεστάν. Τὸ ἔδαφος τοῦ Τουρκεστάν ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππες καὶ ἐρήμους. Ἐχει ὅμως καὶ ἀρκετὰς πεδιάδες πού βγάζουν δημητριακά, λαχανικά καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἐπίσης οἱ κάτοικοι καταγίνονται στὴ κτηνοτροφία. Τὸ Β. μέρος τοῦ Τουρκεστάν δὲν ἔχει νερά, ἀλλὰ τὰ ἄλλα του μέρη ποτίζονται ἀπὸ ἀρκετὰ ποτάμια.

Κλίμα ἔχει ψυχρὸ τὸ χειμῶνα, μέτριο δὲ τὸ καλοκαίρι.

Πρωτεύουσα ἔχει τὴν Τασκένδην μὲ 450 000 κατοίκους.

Ἡ συγκοινωνία του εἶναι πρωτόγονος, καὶ ὁ πολιτισμὸς του καθυστερημένος.

ΘΙΒΕΤ

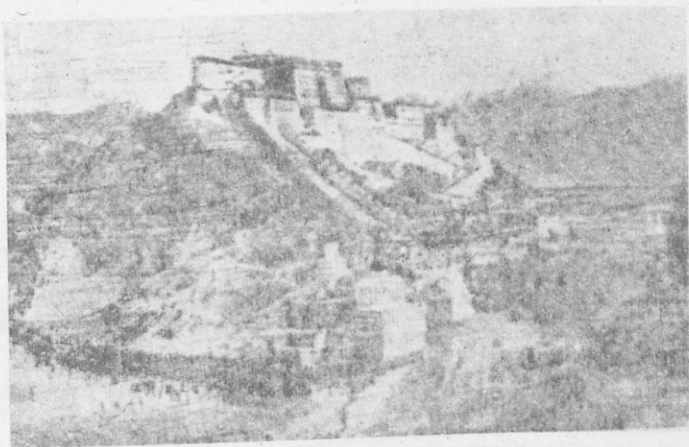
Τὸ Θιβέτ εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὄροπέδιον τοῦ κόσμου. Εὐρίσκεται ἀνάμεσα στὰ ὄρη Ἰμαλάια, στὰ Καρακορούμια, Κουενλούνια καὶ στὴν Κίναν. Ἡ ἔκτασή του ὑπολογίζεται σὲ 2.500.000 τετραγ. χιλιόμετρ. καὶ ὁ πληθυσμὸς του σὲ 6.000.000 κατοίκους. Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ ἀνήκουν στὴν Μογγολικὴν φυλὴν καὶ οἱ περισσότεροι εἶναι νομάδες κτηνοτρόφοι καὶ ὀλίγοι γεωργοί.

Τὸ Θιβέτ ἔχει γῆ πλούσια σὲ μεταλλεύματα. Εἶναι ὄλο στέπες καὶ ξηρὸ κατὰ τὸ χειμῶνα. Ἔχει πολίτευμα Θεοκρατικόν, με ἄρχοντα ἀνώτερον τὸν **Δαλαϊλάμα**, πού τὸν διαλέγει ὁ κληρὸς. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν Λάσσαν. (Βλ. εἰκ. 19).

3· ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Τὸ Ἰνδοστάν (Βρεττανικὲς Ἰνδίες)

Ἐκεῖνο πού εἶπαμε στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴν Ἀσία πὼς ὄλα τὰ ἔχει πα- μέγιστα καὶ κολοσσιαῖα, οὗτὸ ταιριάζει καὶ γιὰ τὶς Ἰνδίες. Στὴ χώρα αὐτὴ ὄλα εἶναι καταπληκτικὰ καὶ μεγάλα: Τὰ ὄρη τῆς, οἱ ποταμοὶ τῆς, οἱ πεδιάδες τῆς, οἱ κοιλάδες.

Εἰκ. 19. Τὸ παλάτι τοῦ Δαλαϊλάμα

Εἶναι μία χώρα γεμάτη ἀπὸ μυστήριον, γεμάτη ἀπὸ πλοῦτον, γε- μάτη ἀπὸ ὄλα τὰ ἀγαθὰ. Τὸ ὄνομα Ἰνδίες ἐδόθηκε στὴ χώρα αὐτὴ ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν πού τὴν ποτίζει.

Θέση καὶ σύνορα. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι χερσόνησος ἐκτεινομένη μέσα στὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἀνάμεσα στὸν κόλπον τὸν Βεγγαλικὸν καὶ στὴν Ἀραβικὴν θάλασσαν. Ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος κλείνεται με τὰ Ἰμαλάια ὄρη, πού εἶναι σὰν ἓνα παμμέγιστο τεῖχος. Ἔτσι ἡ χώρα προφυλάγεται ἀπὸ τοὺς βορεινοὺς ψυχροὺς ἀνέμους.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος, ἀν ἔξαιρέσωμε τὸ ὄρεινὸ μέρος, καὶ ὅπου εἶναι ἔρημος, τὸ ἄλλο εἶναι εὐφορώτατο καὶ πρὸ πάντων ἡ χώρα πού εἶναι γύρω ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὸν Γάγγην. Καὶ τί δὲ

βγάξει ή χώρα αυτή; Μετάξι, βαμβάκι, ρύζι, μπανάνες, άρωματικά ξακουστά, πιπέρι, κανέλλα, μοσχοκάρυδα κλπ.

Έπίσης ή γή κλείνει πολύτιμα μέταλλα, όπως χρυσάφι και διαμάντια. Ακόμη έχει σίδηρο και πετροκάρβουνο.

Εικ. 20 Δελχί: Το μέγαρο της Βουλής

μπανάνες και από κανέλλα, πιπέρι, μοσχοκάρυδα, διοχετεύονται από τα μεγάλα λιμάνια της χώρας σ' όλα τα μέρη της γης.

Διοίκηση. Οί Ίνδιες μέχρι του τέλους του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου αποτελούσαν Βρετανικήν άποικίαν και τις διοικούσε ο Άγγλος άντιβασιλεύς με μικτό συμβούλιο από Άγγλους και Ίνδούς.

Μετά τον πόλεμο έχωρίσθηκαν σέ δύο κράτη: Στις Ίνδιες και στέ Πακιστάν. Αυτά αποτελούν άνεξάρτητα κράτη.

Πόλεις έχει τό Δελχί με 500.000 κατοίκους που είναι και πρωτεύουσα των Ίνδιων. Στο Δελχί και στην Μαδράση γίνεται τό μεγαλύτερο έμπόριο από μαργαριτάρια κι έλεφαντόδοντα, από δέρματα και άλλα άτιμητα προϊόντα.

Άλλες πόλεις έχει την Καλκούταν με 1.300.000 κατοίκους που άλλοτε ήταν και πρωτεύουσα των Ίνδιων. Αυτή είναι ή μεγαλύτερη και ή έμπορικώτερη πόλη του Ίνδοσταν και

τό μεγαλύτερο κέντρο συγκοινωνίας μεταξύ Άσις και Εύρώπης. Η Βομβάη, που έχει τό μεγαλύτερο και ξακουστότερο έμπορικό λιμάνι, που

Εικ. 21 Ο Βούδας

παρουσιάζει μεγάλη κίνηση με την Εύρωπη. Έχει 1.000.000 κατοίκους. Έδω αγαπούν και μένουν πλούσιοι Ἴνδοι που διατηροῦν πολυτελή μέγαρα για κατοικία τῶν.

Τὴ χώρα αὐτὴ τὴν εἶχε καταλάβει ἡ Ἀγγλία ἀπὸ τὰ 1858. Ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ τόπον εὐφορώτατο ἢ Ἀγγλία ἐφρόντισε κι' ἔκαμε ἔργα ποτιστικά γιὰ νὰ ἀποδίδῃ ἢ γῆ περισσότερη ἀφθονία προϊόντων. Ἐκαμε ἔργα ὕδραυλικά στοὺς διαφόρους ποταμούς καὶ τοὺς ἔκαμε πλωτοὺς ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ μεταφέρουν τὰ προϊόντα στοὺς τόπους τῆς ἀγορᾶς. Τὸ Ἴνδοστὰν εἶναι πηγὴ πλούτου γιὰ βιάζει λογίων λογίων προϊόντα.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι περίπου 350.000.000 κάτοικοι. Ἐρησκεῖες ἐπικρατέστερες εἶναι ὁ Βραχμανισμὸς καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς.

Ἐκταση 5.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Οἱ παρακάτω ἀριθμοὶ θὰ μᾶς δώσουν μιὰ εἰκόνα γιὰ τὶς καλλιεργημένες ἐκτάσεις, τὰ εἶδη καὶ τὶς ποιότητες ποὺ βγάζουν οἱ Βρετανικὲς Ἰνδίες. Θὰ ἀντιληφθοῦμε πόσο μὲ τὰ πολύτιμα προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν ἐξυπηρετεῖται ὁ κόσμος καὶ πόσο ἀπολαμβάνομε τὰ ἀγαθὰ τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἐμεῖς ποὺ κατοικοῦμε τόσο μακριὰ.

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ: Κάμετε στὸ ἀμμοδόχον κιβώτιον τὸν χάρτην τῶν Ἰνδιῶν. Τοποθετήστε τὰ βουνὰ καὶ τοὺς ποταμούς καὶ τὰ λοιπὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα τῆς χώρας.

ΠΙΝΑΞ Α'

Στατιστικὴ γιὰ τὶς καλλιεργημένες ἐκτάσεις καὶ τὴν παραγωγὴ μιᾶς χρονιάς στὶς Βρετανικὲς Ἰνδίες

Εἶδη	Καλλιεργημένες ἐκτάσεις σὲ τετραγ. χιλιόμε.	Παραγωγὴ
Ρύζι	320.000	30.000.000 τόννοι
Σιτάρι	120.000	9.000.000 »
Ζάχαρη	10.000	3.000.000 »
Βαμβάκι	100.000	6.000.000 δέματα (4 δέματ. ἕνας τόν.)
Τσάι	3.000	170.000 τόννοι
Καφές	520	12.000 »
Καουτσούκ	520	6.500 »
Λινάρι	11.000	800.000 »

ΠΙΝΑΞ Β'

Παραγωγὴ σὲ ὄρυκτὰ

Πετροκάρβουνο	20.000.000 τόννοι
Σίδηρο	800.000 »
Χάλυψ	200.000 »
Πετρέλαιο	20.000 »

ΠΙΝΑΞ Γ'

Ἔργαστasia κι' ἔργατες πού ἐργάζονται σ' αὐτά

Εἶδος ἐργοστασίου	Ἀριθμὸς ἐργοστασίων	Ἀριθμ. ἐργατῶν
Κατασκευῆς ὑφασμάτων	420	330.000
Ἐπεξεργασίας σιδήρου καὶ χάλυβος	340	240.000
Ἐπεξεργασίας λιναριοῦ	75	280.000
Ναυπηγήσεως πλοίων	13	30.000

ΠΙΝΑΞ Δ'

Ἔργατες πού ἀπασχολοῦνται σὲ διάφορες βιομηχανίες

Γιὰ τὴ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων	8.000.000
» » » τῶν ρούχων	7.500.000
» » » τῆς ξυλείας	3.500.000
» » » τῶν μετάλλων	1.800.000

Νησιά τοῦ Ἰνδοστάν

Τὸ Ἰνδοστάν ἔχει τὰ ἀκόλουθα νησιά. Τὴν Κεϊλάνη πού ἡ ἔκτασή της εἶναι 65.000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς της 3.500.000 κάτοικοι. Ἡ γῆ τῆς Κεϊλάνης εἶναι εὐφορωτάτη καὶ οἱ πέτρες της ἀκόμη εἶναι μέταλλα πολυτίμα, Διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγγλία κι' ἔχει πρωτεύουσα τὸ Κολόμβον μὲ 250.000 κατοίκους. Ἡ πόλη εὐρίσκεται στὸ λιμάνι ὅπου πλησιάζουν ὅλα τὰ πλοῖα πού ἔρχονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Τὸ Κλίμα της εἶναι πολὺ ὕγιενὸ καὶ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ αἰωνία ἀνοιξίς. Πρὸς τὰ δυτικά της νήσου εὐρίσκονται δύο συμπλέγματα ἀπὸ νησιά μικρὰ κοραλλιογενῆ πού ἀποτελοῦν μικρὸ Σουλτανάτο πού τὸ προστατεύει ἡ Ἀγγλία.

Ἰνδοκίνα

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Ἰνδοκίνα εὐρίσκεται στὸ ἀνατολικώτερον σημεῖον τῆς Νοτίου Ἀσίας, ἀνάμεσα στὸν Ἰνδικὸν καὶ στὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανὸν καὶ τελειώνει σχηματίζοντας τὴν Χερσόνησον τῆς Μαλάκκας.

Διοίκηση. Στὴ διοίκησή της χωρίζεται 1) στὶς χώρες τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας, πού ἔχουν πρωτεύουσαν τὴν Σαϊγκόν, 2) στὴν Βερμανίαν πού κατέχει ἡ Ἀγγλία καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ραγκούν. 3) Στὸ ἀνεξάρτητο βασίλειο τοῦ Σιάμ μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βαγκόκην καὶ 4) στὴν Χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Στὸ ἀκρινὸ μέρος τῆς Μαλάκκας εἶναι ἡ Σιγκαπούρη, πού ἀποτελεῖ τὸ κλειδί τοῦ Εἰρηικοῦ.

Προϊόντα. Ἡ Ἰνδοκίνα βγάζει ρύζι, τσαί, ζαχαροκάλαμο καὶ καπνὸ.

Ἔκταση. Ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει ἔκταση 2.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.
Πληθυσμός. 45.000.000 κάτοικοι.

Ἰνδικὰ Νησιά

Τὰ Ἰνδικὰ Νησιά ἀπλώνονται ἀνάμεσα στὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν καὶ εἶναι ὀρεινὰ μὲ πολλὰ ἠφαίστεια.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν εἶναι τροπικὸ. Ἔχουν δάση ἀπέραντα καὶ ὁ τόπος βγάζει καουτσούκ, ρύζι, καπνὸ, ζαχαροκάλαμο καὶ ἀρώματα.

Φυσικὴ διαίρεση. Τὰ νησιά αὐτὰ χωρίζονται σὲ 4 συμπλέγματα.

1) Ἐνα συμπλεγμα ἀποτελοῦν τὰ 4 μεγάλα νησιά: Ἡ **Σουμάτρα**, ἡ **Γάβα**, ἡ **Βόρνεος** καὶ ἡ **Κελεϋή**. 2) Οἱ μικρὲς **Σουνδαῖες**. 3) Οἱ **Μολούκκες** καὶ 4) οἱ **Φιλιππίνες**. Τὰ τρία ἀπὸ τὰ πρῶτα συμπλέγματα τὰ κυβερνᾷ ἡ Ὀλλανδία καὶ ἔχουν πρωτεύουσαν τὴν **Βαταβίαν**. Οἱ Φιλιππίνες ἀνήκουν στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἔχουν πρωτεύουσαν τὴν **Μανίλλαν**.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιά. Σχηματίσατε τὸν χάρτην τῶν Ἰνδικῶν Νήσων. Συγκρίνατε τὰς νήσους καὶ βρῆτε πῶς εἶναι ἡ μεγαλύτερη. Γράψετε πῶς εἶναι τὸ κλίμα τῶν καὶ ποῖος κυβερνᾷ αὐτὰ τὰ νησιά.

4. ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Σινικὸν Κράτος

Τὸ Σινικὸν Κράτος εἶναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος τῆς Ἀσίας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν κυρίως Κίναν καὶ ἀπὸ τὰ ἐξαρτήματά της, τὴν Μογγολίαν, τὴν Μαντζουρίαν καὶ τὸ Θιβέτ.

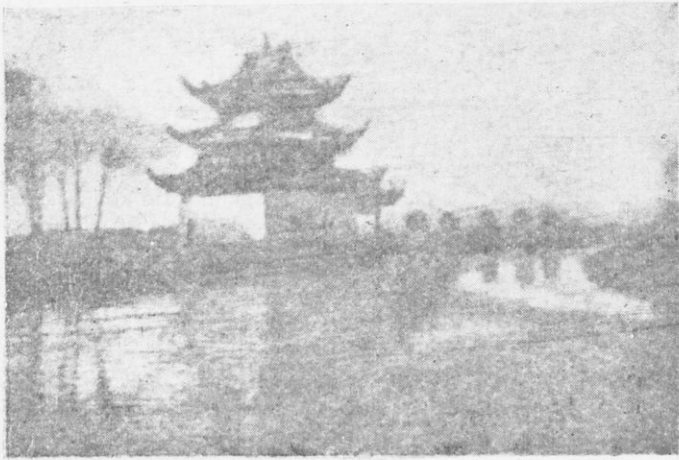
Ἔκταση ἔχει 10.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.
Πληθυσμὸν 480 000.000 κατοίκους.

Ἡ Κίνα

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Κίνα εὐρίσκεται στὸ μέσον Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὰ Βόρεια ἔχει τὴν Μογγολίαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν, πρὸς τὰ Δυτικὰ τὸ Τουρκεστάν καὶ τὸ Θιβέτ καὶ στὰ Νότια τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἰνδοκίναν. Στὸ Ἀνατολικὸν μέρος βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἰαπωνικὴν καὶ τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος της βγάζει καπνόν, ρύζι, τσάι,

σιτάρι, ζαχαροκάλαμον και βαμβάκι. Στο νότιον μέρος της Κίνας είναι

Εικ. 22 Παγόδα. Ἐκκλησία Βουδιστῶν

τά Ἰμαλαία ὄρη. Εἶναι τόσοσ ὕψηλά, πού δίκαια τὰ θεωροῦν οἱ Κινέζοι στέγην τοῦ Κόσμου. Ἀπό αὐτὰ ἀπλώνονται διάφορες χαμηλότερες κορφές ἀπό τὰ Α. καί Δ. Ἐχουν δύο μεγάλες κοιλάδες καί τήν εὐφορη Σινικὴν πεδιάδα, πού τήν ποτίζουν ποτάμια. Τήν πεδιάδα αὐτήν τήν προστατεύει τὸ μεγάλο καί περίφημον Σινικὸν τεῖχος (βλέπε εἰκόνα σχετικὴν 23) ἀπὸ τὰ βόρεια μέρη. Οἱ Κινέζοι εἶναι λαμπροὶ γεωργοὶ καί μαζί μετὶς ἄλλες τῶν γεωργικῆς ἐργασίας ἀσχολοῦνται καί μετὶ τὸ μετάξι. Ἀπ' ἐδῶ μεταδόθηκε ἡ καλλιέργεια τῆς μετάξης στὰ διάφορα μέρη τοῦ Κόσμου.

Ἐνθυμηθῆτε ἀπὸ τὴν ἱστορία σας πῶς ἦρθε ἡ μέταξα στὴν Κωνσταντινούπολιν καί ἐπὶ ποίου αὐτοκράτορος. Οἱ Κινέζοι ἀπὸ ἀπόψεως ἐξυπνάδας εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἀνατολικῆς φυλές. Εἶναι ἔμποροι εὐφυστάτοι καί ἐπιδέξιοι στὶς τέχνες. Εἶναι κατώτεροι ὅμως ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους στὴν κρίση καί ἔχουν μερικὰ περιέργα ἔθιμα.

Ἐπανδρεῦνται σὲ μικρὴ ἡλικία. Εἰς τοὺς λιμένας καί τοὺς ποταμοὺς τῆς Κίνας ὑπάρχει μεγάλος ἀριθμὸς Κινέζων πού ζοῦν μέσα στὶς βάρκες.

Μέχρι τινὸς οἱ νόμοι τῶν ἐδιδαν τὸ δικαίωμα στοὺς γονεῖς νὰ πωλοῦν τὰ τέκνα τῶν.

Γιὰ νὰ ἀποκτήσουν τὰ κορίτσια τῶν Κινέζων μικρὸ πῶδι περιορίζουν τὰ πόδια τῶν σὲ πολὺ στενὰ παπούτσια.

Ποτάμια. Ἡ Κίνα διασχίζεται ἀπὸ μεγάλα ποτάμια πού ταυτόχρονα καί τήν ποτίζουν, ὅπως ὁ Κίτρινος ποταμὸς, ὁ Γιάνγκ-Τσέ (Κυανοῦς ποταμὸς) καί ἄλλοι.

Όρυκτός πλούτος και βιομηχανία. Στο έδαφος της Κίνας υπάρχουν μεγάλες φλέβες από διάφορα μεταλλεύματα, που σχεδόν δέν τὰ έξεμεταλλεύθηκε κανείς. Οι κυριώτερες βιομηχανίες είναι τής πορσελάνης και τής μετάξης.

Λαός. Ο λαός τής Κίνας ανήκει στην Μογγολική φυλήν. Είναι από τους παλαιότερους πολιτισμένους λαούς. Πρώτοι οι Κινέζοι ανέκαλυψαν τήν πυρίτιδα, τήν ναυτικήν πυξίδα, τόν χάρτην και τήν τυπογραφίαν. Σήμερα πολλοί Κινέζοι αγαπούν νά μεταναστεύουν. Όπου όμως έγκαθίστανται πάντοτε προοδεύουν και έπιβάλλονται στους άλλους μέ τήν εργατικότητα των.

Διοίκηση. Άλλοτε ή Κίνα ήταν μεγάλη αυτοκρατορία, που είχε πρωτεύουσα τò Πεκίνον. Σήμερα είναι Δημοκρατία μέ πρωτεύουσαν τò Νανγκίν. Η Διοίκησή των πολύ όλίγη προσοχή δείχνει γιά τήν έκπαιδευση. Τά τέκνα τών πτωχών ιδίως Κινέζων μένουν τελείως αγράμματα. Στά όλίγα κρατικά σχολεία που υπάρχουν φοιτούν τά τέκνα τών ευπορωτέρων αλλά μόνον τά άρρενα. Τά θήλεα δέν έπιτρέπεται νά φοιτούν.

Γιά νά ιδρύσουν σχολεία έφρόντισαν πολύ οι Ιεραπόστολοι και οι Άμερικανοί και δπως δήποτε έσημειώθηκε κάποια πρόδος.

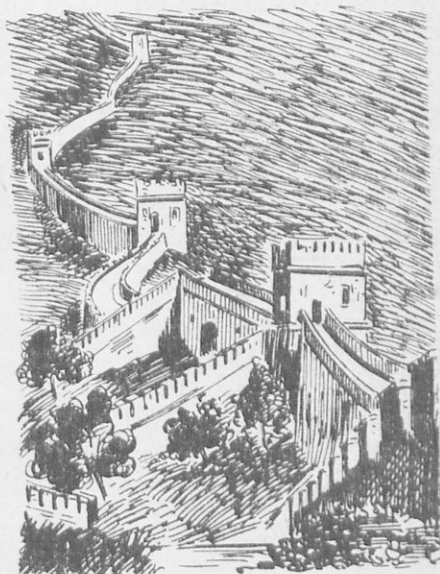
Τελευταία κατωρθώθηκε και ιδρύθηκαν και μερικά Πανεπιστήμια. Άπ' αυτά άλλα είναι τού Κράτους και άλλα ιδιωτικά.

Πόλεις. Σπουδαιότερες πόλεις στην Κίνα είναι: Τò Πεκίνον, μέ 1.250.000 κατοίκους, που συνδέεται μέ τήν Εύρώπην διά σιδηροδρόμου, ή Σαγκάη, τò Τιέν - Τσίν, ή Καντώνα, τò Χανκούου, και τò Μουκδεν, πρωτεύουσα τού Μαντζουκού. (Βλ. εικ. 24 και 25)

Έκταση. 5.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. 430.000.000 κάτοικοι.

Θρησκεία. Βουδισμός. Η ιερή πόλη των Κινέζων είναι ή Λάσσα τού Θιβέτ. Σ' αυτή μένει ο Δαλαϊλάμας, ο Πατριάρχης των Βουδιστών, που ζή μέσα σε μεγαλοπρεπές παλάτι (Εικ. 19). Υπάρχουν όμως και Κινέζοι Χριστιανοί, Τοῦρκοι και Έβραιοι.

Εικ. 23 Τò Σινικόν Τείχος

Έργασίες για παιδιά. Γράψτε εάν προχωρήσωμεν από τὸ κέντρον τῆς Κίνας πρὸς Α'. τί θὰ συναντήσωμεν; Ποιά ὄρη; ποιῆς πόλεις, ποιῆς πεδιάδες καὶ ποταμούς; Γιατί ἡ χώρα αὐτὴ ἄργησε νὰ ἐξερευνηθῇ;

Ἰαπωνία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Ἰαπωνία εὐρίσκεται ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀσίᾳ καὶ εἶναι κράτος νησιωτικόν. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε μεγάλα νησιά καὶ ἀπὸ πλῆθος μικροτέρων. Στὴν Ἰαπωνίαν ὑπαγόταν ἄλλοτε καὶ τὸ ἠπειρωτικὸν κομμάτι τῆς χερσονήσου Κορέας.

Φυσικὴ διάπλαση. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει ἔδαφος κυρίως ὄρεινόν. Τὸ Ἰαπωνικὸν Ἀρχιπέλαγος φαίνεται σὰ μιὰ ἀπέραντη ἔκτασις ἀπὸ βουνοκορφές. Αὐτὲς χωρίζονται μεταξὺ τῶν ἀπὸ κοιλάδες καὶ μικρὰς πεδιάδες, ποὺ εἶναι κατάφυτες. Χαίρεσαι νὰ βλέπῃς τὴ βλάστησίν των. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπωνίας σειεῖται κάθε τόσο ἀπὸ σεισμούς. Τὸ ὑψηλότερον βουνὸν τῆς χώρας εἶναι τὸ Φουτζι-Γιάμα, ποὺ εἶναι ἠφαίστειον. Ἐχει ὕψος 3780 μέτρα.

Ποταμοί. Ἡ Ἰαπωνία δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς. Ἐχει ὅμως πολυαριθμούς μικροὺς, ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ρεύματα τὰ ὁποῖα κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ πολλὰ βουνά. Αὐτοὶ εἶναι γραφικώτατοι, μὲ πλούσια βλάστησις ἐν ὄψει τῶν ἠχοῦντων. Ἡμποροῦμε νὰ εἰποῦμε πὼς ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἡ χώρα ποὺ ἔχει τὰ περισσότερα ποτάμια ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Κλίμα. Ἄν σκεφθοῦμε πὼς ἡ Ἰαπωνία ἔχει μεγάλη ἔκτασις ἀπὸ τὸ Βορρᾶ πρὸς τὸ Νότο, τότε καταλοβαίνομε καὶ γιατί τὸ κλίμα τῆς ἄλλοῦ εἶναι θερμὸ πολὺ, ἄλλοῦ θαλάσσιο κλπ.

Γενικὰ τὸ κλίμα τῆς εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ἥπιον. Χαρακτηριστικὸν γιὰ τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶναι οἱ συχνότατες καὶ ἄφθονες βροχές. Εἶναι τόσες ποὺ ἡ χώρα αὐτὴ θεωρεῖται σὰ μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ βροχερὰς τοῦ κόσμου.

Σχ. 24 Στους δρόμους τῆς Σαγκάης

Γεωργία και κτηνοτροφία. Στην Ίαπωνίαν ή καλλιέργεια τῆς γῆς εἶναι τόσο πολὺ προωθευμένη, ὥστε ἡ γεωργία εἶναι ὁ σημαντικώτερος καὶ πλουτοπαραγωγικώτερος κλάδος στὴ χώρα αὐτή. Οἱ Ἰάπωνες, ἀνθρώποι ἐργατικώτατοι, σάν τῆς μέλισσας, βοηθημένοι ἀπὸ τὸ ἥπιον κλίμα, τῆς ἄφθονος βροχῆς καὶ τὴν κανονικὴ θερμοκρασία τῆς χώρας τῶν, κάνουν στὴ γεωργία θύματα. Βγάζουν σημαντικὰ ποσότητες ρύζι, σιτηρὰ, φασόλια, σόγια, γλυκοπατάτες, τσάι, καπνὸ καὶ λαχανικά. Ἡ κυριώτερη τροφή τῶν Ἰαπώνων εἶναι τὸ ρύζι. Ἀπὸ κανένα τραπέζι στὴν Ἰαπωνία δὲν λείπει ἡ τροφή αὐτή.

Ἡ κτηνοτροφία ὅμως δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, γιατί λείπουν

στὴ χώρα οἱ μεγάλες ἐκτάσεις γιὰ βοσκές. Ἡ κτηνοτροφία τῶν Ἰαπώνων περιορίζεται στὴ διατροφή ἐκείνων μόνον τῶν ζώων ποὺ χρειάζονται σ' αὐτοὺς γιὰ τὸ μαλλί, τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας τῶν.

Πολύ ὅμως ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ μετασοκοληκοτροφία. Τὸν τελευταῖον καιρὸ, τὸ μετὰ ξι ποὺ ἔβγαζε ἡ Ἰαπωνία εἶχε φθάσει τὰ 90.000.000 χιλιόγραμμα τὸ χρόνο.

Λαμπρὸ εἰσόδημα εἶναι γιὰ τοὺς Ἰάπωνες πάλι τὸ ψάρεμα. Αὐτὸ γίνεται σὲ μεγάλη κλίμακα καὶ οἱ ποσότητες τῶν ψαριῶν ποὺ ψαρεύονται εἶναι σημαντικῆς. Τὸ ψάρεμα τῆς ρέγγας ἀποδίδει ποσότητες ἄφθονες ποὺ, παρ' ὅλη

Εἰκ. 25 Ἐνας περίπατος.

τῆ μεγάλη κατανάλωση ποὺ γίνεται στὴν Ἰαπωνία τοῦ εἴδους αὐτοῦ, κάνουν καὶ ἐξαγωγή στὸ ἐξωτερικόν. Μεγάλες πάλι ποσότητες ἀπὸ ρέγγα, χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν παραγωγή λαδιού.

Πλοῦτος ὄρυκτὸς καὶ βιομηχανία. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι μία ἀπὸ τῆς πλουσιώτερες χώρας τοῦ κόσμου στὸν ὄρυκτὸ πλοῦτο. Τὸ ἔδαφός τῆς, ἐπειδὴ εἶναι ἠφαιστειογενὲς ἔχει πολλὰ μεταλλεύματα. Ἐχει χρυσόν, ἀργυρον, χαλκόν, μολύβι, ψευδάργυρον, καλάι, σίδηρον, ὑδράργυρον κτλ. Ἀκόμη στὴ χώρα εὑρίσκονται καὶ κοιτάσματα ἀπὸ πλατίνα, μαγνήσιον

κλπ. Ἐάν εἰποῦμε πάλι γιὰ τὸ πετροκάρβουνο, αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν κυριώ-
τερες πηγὴς τοῦ πλοῦτου τῆς χώρας. Ἐπίσης ἡ Ἰαπωνία ἔχει καὶ ἀρκετὰ
πετρέλαια. Ἡ παραγωγή τῆς σ' αὐτὰ φθάνει περίπου τὰ τρία ἑκατομύ-
ρια ἑκατόλιτρα.

Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ Ἰάπωνες κατάρθωσαν νὰ γίνουν ἓνα ἀπὸ
τὰ βιομηχανικώτερα κράτη τοῦ κόσμου.

Τὴν πρώτη θέση στὴν Ἰαπωνικὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ κατασκευὴ
βαμβάκερων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Ἀκολουθοῦν ἡ χαρτοποιία καὶ
ἡ κεραμεικὴ. Ἐπίσης οἱ μεταλλουργικὲς βιομηχανίες, εἶναι σὲ βαθμὸν
ἐπίζηλο ἀνεπτυγμένους καὶ τὰ Ἰαπωνικὰ μηχανήματα εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ
φθηνὰ τοῦ κόσμου.

Λαός. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐργατικούς λαούς. Τρέφουν
ἰδιαίτερη ἀγάπη στὰ γράμματα καὶ στὴν τέχνη. Ἀγαποῦν μὲ πάθος τὰ
λουλούδια. Δὲ βρίσκεις σπῆτι Ἰαπωνικὸν ποὺ νὰ μὴ καλλιεργῆ λουλούδια
ἐκλεκτὰ καὶ ἰδίως χρυσάνθεμα. Γιὰ τοῦτο καὶ λέγεται χώρα τῶν χρυσα-
νθῆμων. Μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ οἱ Ἰάπωνες προώ-
δευσαν τόσο, ὥστε νὰ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς περισσότερο προωδημένους
λαούς τοῦ κόσμου. Δυστυχῶς κακοὶ ὄδηγοὶ καὶ σύμβουλοι ὠδήγησαν τὸν
φιλοπρόδοτον αὐτὸν λαὸν στὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸν ἔδωσαν στὸ
ἔρμα τῶν Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν. Στὸν πόλεμον αὐτὸν ἐνίκηθησαν καὶ ἔπα-
θαν συμφορὰς ἀνεπανόρθωτες. Ὁ Ἰαπωνικὸς στόλος, ἄλλος καταστρά-
φηκε ἀπὸ τὸν ἐνωμένο Ἀγγλοαμερικανικὸν στόλον καὶ ἄλλος παραδόθηκε.
Ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου ποὺ ἔδοκίμασε τὰ κατα-
στρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἀτομικῆς Βόμβας στὴν πόλιν Χιροσίμα καὶ
Ναγκασάκι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας εἶναι τὸ **Τόκιο** μὲ 2.000.000
κατοίκους. Ἐχει δύο πανεπιστήμια, μουσεῖα, βιβλιοθήκες, ἀνώτερες σχο-
λῆς καὶ βιομηχανικὰ ἐργαστήρια, ὅπου κατασκευάζονται σκευὴ ἀπὸ πορ-
σελάνη καὶ ἔμαγιέ. Ἐπίσης ἔχει ἐργαστήρια χημικῶν προϊόντων καὶ παι-
γνιδίων. Τὰ σπίτια τοῦ Τόκιο εἶναι τὰ περισσότερα ξύλινα καὶ μονόροφα
κατασκευασμένα ἀντισεισμικὰ. Λογαριάζουν ὅτι γίνονται περὶ τοὺς 125
σεισμοὶ τὸ χρόνο. Στὰ 1923 μὲ τὸ σεισμὸν ποὺ ἔγινε καταστράφηκε τὸ
μισὸ Τόκιο. Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ **Γιοκοχάμα** καὶ ἡ **Ὄσακα**.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἰαπωνία, καίτοι ὄρεινὴ, ἔχει δίκτυον ὁδικὸν εὐρύτατον.
Σ' ὅποιον μέρος τῆς χώρας καὶ ἂν θέλῃς νὰ ταξιδέψῃς, ταξιδεύεις ἄνετα.
Οἱ σιδηρόδρομοὶ τῆς εἶναι 20.000 χιλιόμετρα, Ἡ ἀεροπορικὴ τῆς συγκοι-
νανία ἀνεπτυγμένη δπως καὶ ἡ συγκοινωνία μὲ τὰ πλοῖα τῆς.

Ἐκταση. 680.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς. 75.000.000 κάτοικοι.

Πολίτευμα. Μοναρχία.

Θρησκεία. Βουδισμὸς. (Βλέπε εἰκ. 21 καὶ 22).

Κράτη τῆς Βορείου Ἀσίας

Ἡ Σιβηρία

Πόσο μεγάλη χώρα εἶναι ἡ Σιβηρία. Ἡ Σιβηρία ἡ ὁποία λέγεται καὶ βόρειος Ἀσία εἶναι χώρα πολὺ ἐκτεταμένη. Εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ ἡ ἔκτοσή τῆς φθάνει τὰ 15 ἑκατομμύρια τετραγ. χιλιόμετρα. Ἀπὸ τὴν ἔκταση τῆς Ἀσίας αὐτὴ καταλαμβάνει τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου. Τὰ $\frac{2}{3}$ ἀπὸ τὴν ὅλη ἔκταση τῆς Σιβηρίας σκεπάζονται μὲ δάση.

Εἶναι χώρα ἀνεξερεύνητη. Μὲ τόση ἀπέραντη ἔκταση πού ἔχει ἡ Σιβηρία μὲ παμμέγιστες ἐκτάσεις δασώδεις, εἶναι δύσκολο νὰ ἐξερευνηθῇ ὁλόκληρη. Δύσκολα ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς πολλὰ ἀπὸ τὰ δάση τῆς πού εἶναι ἄγρια. Ἀλλὰ καὶ ἄλλες δυσκολίες παρουσιάζονται στὴν ἐξερεύνησὴ τῆς, γιατί παρουσιάζει καὶ ἐκτάσεις γεμάτες ἀπὸ στέπες καὶ περιοχὲς μεγάλης ἀλμυρῆς καθὼς καὶ ἐρήμους. Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ ἐξερεύνηση ὅλης τῆς Σιβηρίας εἶναι δύσκολη.

Ἀκόμη ἔχει καὶ ἐκτάσεις ἐλώδεις. Κατὰ τὴν θερινὴν ἐποχὴν μυριάδες ἀπὸ κουνούπια ἀναγκάζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα πού μένουν πλησίον ἐκεῖ νὰ ἀλλάζουν τόπους κατοικίας.

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Σιβηρία πρὸς Β. συνορεύεται μὲ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν. Πρὸς Α. μὲ τὴν Βερίγγειον Θάλασσαν καὶ τὴν θάλασσαν τὴν Ἰαπωνικὴν. Πρὸς Ν. μὲ τὴν Μογγολίαν καὶ τὴν Κίναν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὰ Οὐράλια Ὄρη.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας εἶναι τὰ Σαγιάνεια, τὰ Ἰαβλονόβεια, τὰ Οὐράλια πρὸς δυσμὰς καὶ τὰ Σταβνοβόεια.

Παταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας εἶναι ὁ Ὄβις, ὁ Ἰενεσέης καὶ ὁ Λένας οἱ ὁποῖοι χύνονται στὸν Βορ. Παγωμένον Ὠκεανόν.

Λίμνες. Οἱ λίμνες τῆς χώρας εἶναι ἡ Βαϊκάλη, ἡ Τσάνκα, καὶ ἡ Τσάλα. Ἡ Βαϊκάλη εἶναι ἡ λίμνη ἡ ὁποία παρουσιάζει περίεργα φαινόμενα. Εἶναι ἡ πιὸ βαθεὴ λίμνη τῆς γῆς μὲ βάθος 1580 περίπου μέτρων. Ἐχει ἐπιφάνεια 35 περίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ ἡ ἐπιφάνειά τῆς εὑρίσκεται σὲ 470 περίπου μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ τὸ βάθος τῆς 1100 μέτρα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Ἐχει καὶ πολλὰ ψάρια καὶ ἀρκετὲς ποικιλίες ἀπ' αὐτά.

Κλίμα. Αὐτὸ εἶναι ψυχρότατο σὲ ὠρισμένα μέρη. Ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ ψῦχος σὲ 70 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν. Στὰ ἀνατολικά, τὰ νότια καὶ τὰ δυτικὰ τῆς χώρας, ἡ θερμοκρασία εἶναι μετριασμένη.

Ἐδαφος καὶ προϊόντα. Ἡ Σιβηρία πρὸς τὰ μέρη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας ἔχει γῆν πολὺ κατάλληλη γιὰ καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν. Γιὰ τοῦτο καὶ τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι τὸ πυκνότερα κατοικημένο μέρος τῆς Σιβηρίας καὶ τὸ καλύτερα καλλιεργημένο. Βγάζει ἄφθονο σιτάρι καὶ ἐκλεκτό. Τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι ὁ σιτοβολῶνας τῆς Ρωσίας. Ἀλλὰ προϊόντα τῆς Σιβη-

ρίας είναι ή ξυλεία, και τὰ ψάρια. Ἄρκετοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους της ζοῦν μὲ τὸ κυνήγι. Στὰ δάση τῆς Σιβηρίας ὑπάρχουν πᾶμπολλα θηρία ἀρπάκτικὰ, ὅπως και ἀρκοῦδες και ἄλλα ζῶα μὲ πυκνὸ τρίχωμα ποὺ οἱ κυνηγοὶ τὰ σκοτώνουν και πωλοῦν τὰ δέρματά των.

Στὴ λίμνη τῆς Βαϊκάλης ὑπάρχουν και φῶκες.

Στὰ νότια τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας ὑπάρχουν και πλούσια κοιτάσματα χρυσοῦ. Ἐπίσης σὲ ἄλλα μέρη τῆς χώρας ὑπάρχει πετροκάρβουνο, ἀσήμι, σίδηρος, χαλκὸς και γραφίτης.

Ἡ Σιβηρία πολιτικῶς ὑπάγεται στὴν Σοβιετικὴν Ῥωσίαν και εἶναι χωρισμένη σὲ ἕξι αὐτόνομες περιφέρειες. Στὴν Ἀνατολικὴν περιφέρειαν πρωτεύουσα εἶναι τὸ Βλαδιβοστόκ. Εἶναι σπουδαῖο λιμάνι και ἀπ' ἐδῶ γίνονται ἀρκετὲς ἐξαγωγῆς και εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων. Στὸ Βλαδιβο-

Εἰκ. 26 Ἡ Τόμσκη τῆς Σιβηρίας

στόκ καταλήγει και ὁ Ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Λένινγκραντ.

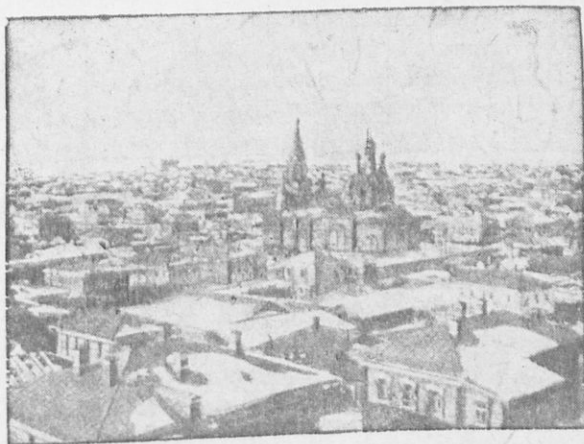
Ὁ σιδηρόδρομος αὐτὸς διασχίζει γραμμὴ μήκους 10.000 χιλιομέτρων και εἶναι ἡ σπουδαιότερη συγκοινωνία τῆς Σιβηρίας. Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ Τόμσκη και τὸ Νόβο—Σιβίρσκη ποὺ στὴν περιοχὴ του ἔχει πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα. (βλ. εἰκ. 26). Εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν ὑπάρχει ἀφθονία ξυλείας γιατί τὸ μέρος ἔχει δάση.

Συγκοινωνία. Αὐτὴ ἐκτελεῖται ἀτελέστατα. Μόνον ἀξιόλογον μέσον συγκοινωνιακόν εἶναι ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ποὺ φθάνει ὡς τὸ Βλαδιβοστόκ στὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν. Ἄλλος τρόπος συγκοινωνίας εἶναι τὰ ἔλκυθρα μὲ τοὺς σκύλους ἢ τaráνδους.

Ὁ Πληθυσμὸς τῶν κατοίκων εἶναι περίπου 20 ἑκατομμύρια και τὸ πολίτευμά των εἶναι Σοβιετικὴ Δημοκρατία.

Εικ. 26. Κάτοικοι τῆς Σιβηρίας

Εικ. 27. Ἡ Τόμσκη τῆς Σιβηρίας

Μὲ τὸ μάθημα τῆς Σιβηρίας ἐτελειώσαμε τὴν Ἠπειρὸν τῆς Ἀσίας ποὺ μᾶς παρουσίασε τόσα μεγάλα καὶ περίεργα πράγματα. Ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ ὅσα ἐμάθαμε γιὰ τὴν περίεργη αὐτὴ χώρα εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ

έντυπώσωμε βαθύτερα στη μνήμη μας, θὰ γράψωμε τρεῖς πίνακες με ὅ,τι μεγαλύτερο βρήκαμε στην Ἄσία σὲ ὄρη, σὲ λίμνες καὶ σὲ ποταμούς.

Πίναξ Α'

Τὰ κυριότερα βουνὰ τῆς Ἄσίας

Ἰμαλαία	8840	μέτρα	ὕψος
Καρακορούμια	8620	»	»
Κουενλούνια	7200	»	»
Καύκασος	5530	»	»
Ἄραράτ	5150	»	»
Λίβανος	3060	»	»
Σινά	2470	»	»
Ἀντιλίβανος	2340	»	»

Πίναξ Β'

Οἱ κυριότεροι ποταμοὶ τῆς Ἄσίας

Κυανοῦς	5300	χιλιόμετρα	μάκρος
Λένας	4600	»	»
Ἰενεσέης	4700	»	»
Κίτρινος	4100	»	»
Ἰνδὸς	3000	»	»
Γάγγης	3000	»	»
Βραμαπούτρας	2200	»	»
Τίγρης	1850	»	»
Σαγγάριος	600	»	»

Πίναξ Γ'

Οἱ κυριότερες λίμνες τῆς Ἄσίας

Κασπία	440.000	τετραγ. χιλιόμετρα	ἐπιφάνεια
Ἄράλη	67.300	»	»
Βαϊκάλη	35.000	»	»
Τάτα	1.000	»	»
Νεκρὴ θάλασσα	900	»	»

Β' Η ΑΦΡΙΚΗ

Δυσκολίες για την εξερεύνησή της. Ἡ ἡπειρος αὐτὴ κατέχει τὸ νοτιώτερο μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἄν καὶ εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὅμως μονάχα ἐδῶ καὶ ὀλίγον καιρὸ ἠμπόρεσαν τολμηροὶ ἐξερευνητὲς νὰ εἰσχωρήσουν στὸ ἐσωτερικὸ της, μὰ ὄχι καὶ σ' ὄλο (βλέπ. σχ. 28).

Γιὰ τοῦτο δὲν κατωρθώθηκε νὰ εὐρεθῇ ὁ πραγματικὸς ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ της. Ὅπως ὑπολογίζουν, θὰ ἔχῃ περίπου 150.000.000 ἀνθρώπους σκορπισμένους σὲ ἑκτασὴ 30.000.000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ποὺ ἔχει ἡ Ἀφρική. Ἡ ἑκτασὴ της εἶναι τρεῖς φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Εὐρώπη.

Μὰ γιὰ πιά αἰτία τάχα ἄργησε τόσο ἡ εξερεύνηση τῆς ἡπείρου αὐτῆς, ἂν καὶ εἶναι τόσο κοντὰ στὴν Δυτικὴν Εὐρώπη; Πῶς δὲν κατωρθώθηκε νὰ ἐξερευνηθῇ γρηγορώτερα, ἀφοῦ ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην χωρίζεται μὲ τὸ στενὸν τοῦ **Γιβραλτάρ**, ποὺ σ' ἓνα σημεῖο ἔχει πλάτος 14 χιλιόμετρα μονάχα; Τὰ αἷτια πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν :

Πρῶτον στὸ σχῆμα της, ποὺ δὲν ἀπλώνεται καὶ δὲν παρουσιάζει χερσονήσους, κόλπους, λιμάνια, ὥστε νὰ ἠμπορῇ κανένας ξεκινώντας ἀπ' αὐτὰ νὰ εἰσχωρήσῃ στὸ ἐσωτερικὸ της.

Ἄλλη αἰτία εἶναι τὸ κλίμα της. Αὐτὸ στὴν τροπικὴ ζώνη εἶναι τόσο ζεστὸ ὥστε οἱ ταξειδιῶτες, ποὺ θὰ τολμήσουν νὰ προχωρήσουν στὸ φοβερὸ καμίνι τῆς ζώνης αὐτῆς, κινδυνεύουν νὰ ἀποθάνουν τόσο ἀπὸ τὴ ζέστη ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ δίψα.

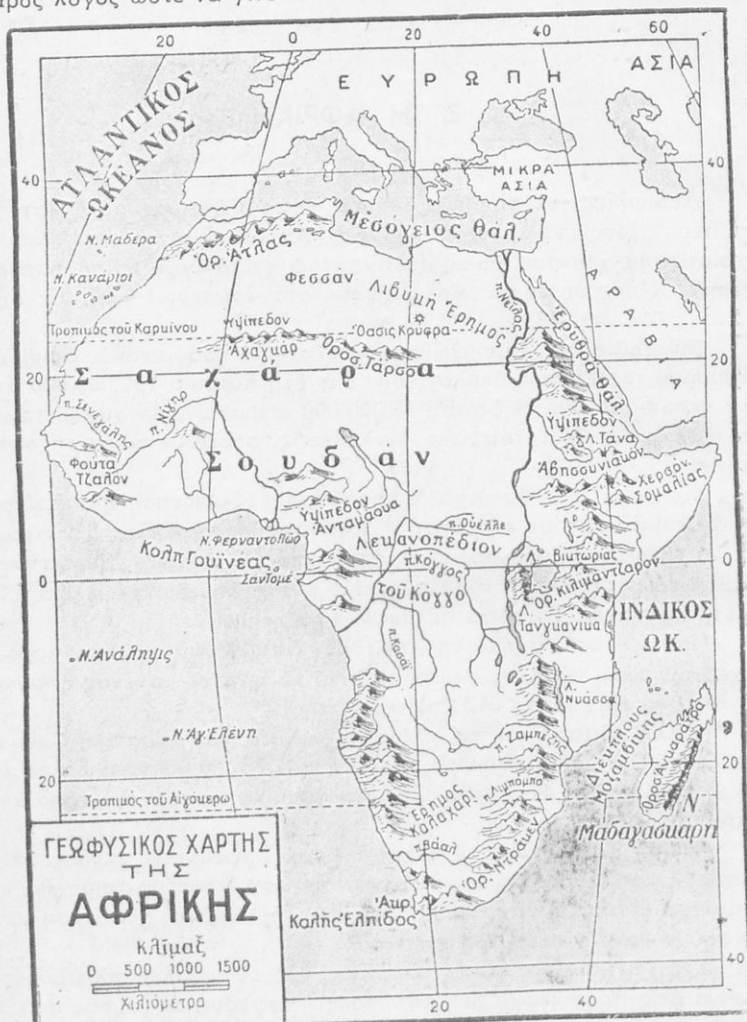
Ἐπίσης στὴ ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ οἱ ἐξερευνητὲς κινδυνεύουν νὰ φαγωθοῦν ἀπὸ ἄγρια θηρία, νὰ δαγκωθοῦν ἀπὸ φίδια, νὰ τσιμπηθοῦν ἀπὸ φαρμακερὰ ἔντομα ἢ νὰ χαθοῦν μέσα στὴν ὀργιαστικὴ βλάστηση τῶν δασῶν ποὺ ἀφθοноῦν στὰ μέρη ἐκεῖνα.

Τρίτη αἰτία εἶναι οἱ καταρράκτες καὶ οἱ μεγάλες πλημμύρες ποὺ γίνονται στὶς τροπικὲς χῶρες ἀπὸ τοὺς μεγάλους ποταμοὺς ποὺ εὐρίσκονται ἐκεῖ καὶ πλημμυροῦν τὶς ἐκτάσεις σὲ σημεῖο ποὺ νὰ μὴ ἠμποροῦν οἱ ἐξερευνητὲς νὰ προχωρήσουν οὔτε πεζοὶ οὔτε μὲ ποταμόπλοια.

Τετάρτη αἰτία εἶναι ἡ ὑπαρξὴ βαρβάρων πληθυσμῶν ἀκόμη καὶ ἀνθρωποφάγων, ποὺ δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀφήσουν κανένα νὰ προχωρήσῃ στὰ μέρη των.

Για όλους αυτούς τους λόγους η εξερεύνηση δέν είναι εύκολη.

Φυσική διάπλαση τής χώρας. Στην Ἀφρική κυριαρχοῦν τὰ ὄροπέδια. Αὐτὰ εἶναι ἀπλωμένα στό μάκρος τῶν ἀκτῶν καί αὐτός εἶναι ἕνας σοβαρός λόγος ὥστε νά γίνεται δυσκολώτερη ἡ ἐπικοινωνία τοῦ ἐσωτερι-

Σχῆμα 28

κοῦ ἀπό τή θάλασσα. Δέν λείπουν ὅμως καί οἱ ὑψηλές κορφές τῶν βουνῶν, πού οἱ πῖο πολλές εἶναι ἀπομονωμένες καί ἠφαιστιογενεῖς.

Ἄλλο αἰτιολογόν πού βλέπει κανεῖς στό ἔδαφος τής Ἀφρικής εἶναι ἡ φηλοποίηση ἀπό τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὅτι αὐτὸ ἔχει πολλὰ κοιλώματα ποῦ σχηματίζουν πολλές λίμνες.

Τὰ κυριώτερα ὄρεινά συγκροτήματα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι πρὸς Α. τὸ ὄρος Κένυα μὲ ὕψος 5200 μέτρα τὸ **Κιλιμάντζαρο** μὲ 6000 μέτρα ὕψος, ἡ ὄροσειρὰ τοῦ **Ἀτλαντος** μὲ 4500 μέτρα ὕψος καὶ τὸ ἠψαιστείο **Καμερουν** μὲ 400 μέτρα ὕψος, ποῦ εἶναι πρὸς τὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας.

Ζώνες, κλίμα καὶ βλάστηση τῆς Ἀφρικῆς. Στὸ κέντρο τῆς Ἀφρικῆς εὐρίσκεται ἡ ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ, ποῦ εἶναι πάντοτε θερμὴ. Τὴν ἀνοίξει καὶ τὸ φθινόπωρο πέφτουν σ' αὐτὴ βροχὲς ἀφθονες, καταρρακτώδεις. Ἡ ζώνη αὐτὴ κλείνει δάση παρθένα μὲ γιγαντιαία δένδρα, ποῦ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουν ξυλεῖα πολύτιμη. Ἐδῶ ζοῦν οἱ ἐλέφαντες καὶ οἱ ρινόκεροι καὶ στὰ ποτάμια οἱ ἵπποπόταμοι καὶ οἱ κροκόδειλοι (βλέπε εἰκ. 29).

Πρὸς τὰ βόρεια καὶ Νότια τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι οἱ δύο τροπικὲς ζώνες ποῦ εἶναι ξηρὲς μὲ διαφορετικὴ θερμοκρασία, μὲ ἡμέρες πολὺ ζεστές καὶ νύχτες δροσερές. Ἡ περιοχή αὐτὴ ἔχει ἐρημικὲς ἐκτάσεις γεμιστές ἀπὸ ἄμμο καὶ πέτρες : Ἡ **Σαχάρα** πρὸς Βορρᾶν, καὶ ἡ **Καλαχάη** κατὰ τὰ Νότια.

Στὶς ἐκτάσεις αὐτὲς λείπει κάθε βλάστηση. Τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ καὶ ἀφέλιμο ζῶο στὴν περιοχή αὐτὴν εἶναι ἡ καμήλα ποῦ λέγεται δρομάς.

Στὴ Βορεινὴ καὶ Μεσημβρινὴ ἄκρη τῶν δύο παραπάνω ζωνῶν ἀπλώνεται ἡ θερμὴ συγκερασμένη ζώνη μὲ βροχὲς τὸ χειμῶνα. Ἐδῶ ἔμπορεῖ νὰ ζήσει ἄνετα ὁ Εὐρωπαῖος. Στὸ μέρος αὐτὸ εὐρίσκονται τὰ προϊόντα ποῦ εὐρίσκονται καὶ στὴν Μεσόγειον δηλαδὴ ἐλιές, δημητριακά, σῦκα, σταφύλια κλπ. Στὰ ὄρεινά βόσκουν κοπάδια ἀπὸ πολλὰ πρόβατα.

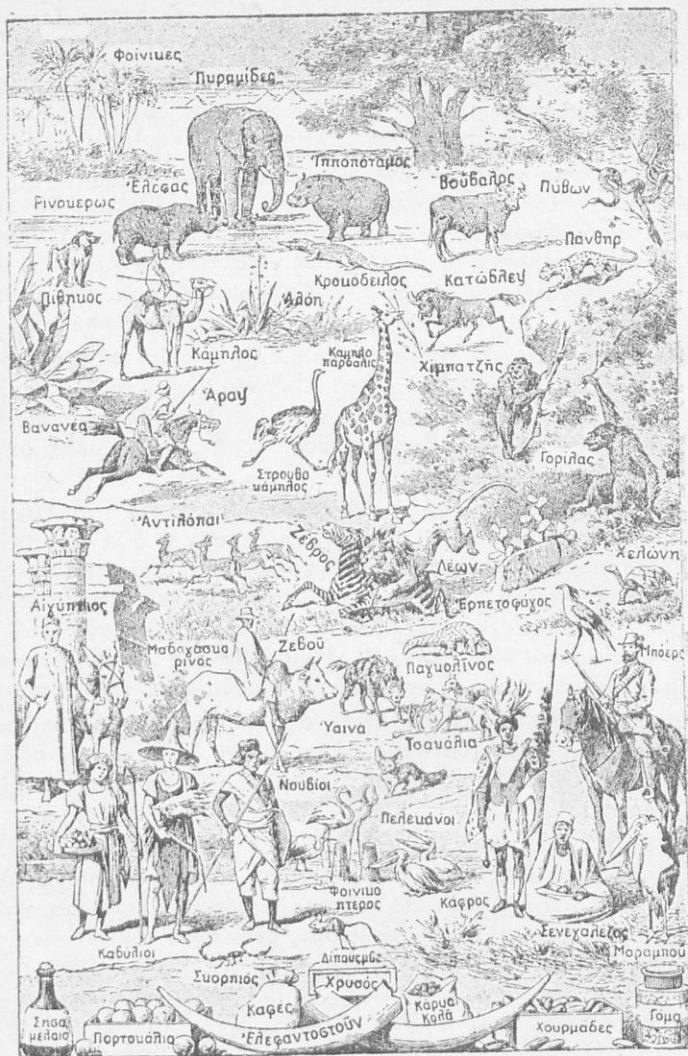
Ἐδῶ ὁμως δὲ λείπουν καὶ θηρία ἄγρια : Τὰ λιοντάρια, οἱ πάνθηρες, οἱ ὕαινες, ποῦ σιγὰ σιγὰ ὀλιγοστεύουν. Στὶς ἄλλες ζώνες οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἔμποροῦν νὰ ζήσουν ἢ γιατί εἶναι πολὺ ξηρὲς, ἢ γιατί ἔχουν μεγάλη ὑγρασία.

Νερά. Τὰ νερά στὴν Ἀφρικὴ εἶναι ἀκανόνιστα. Μεγάλες ἐκτάσεις δὲν ἔχουν στάλα νερό, ἀν καὶ ἡ ἡπειρος αὐτὴ ἔχει τὸν Νεῖλον, τὸ δεύτερο ποτάμι τοῦ κόσμου στὸ μᾶκρος μὲ 5600 χιλιόμετρα, καὶ τὸν **Κόγκον**, δεύτερο αὐτὸ ποτάμι στὸν κόσμο, στὸν ὄγκο τοῦ νεροῦ.

Ἄλλα ποτάμια ἔχει τὸν **Νίγηρα**, ποῦ χύνεται στὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὸν **Ζαμβέζην**, στὸν Ἰνδικόν. Δυστυχῶς αὐτοὺς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τοὺς περάσει πλοῖο, γιατί ἔχουν καταρράκτες.

Στὶς τροπικὲς ξηρὲς χῶρες ὑπάρχουν χειμάρροι ποῦ χάνονται μέσα στὴν ἄμμο χωρὶς νὰ χύνονται στὴ θάλασσα. Αὐτοὶ σχηματίζουν τὴ λίμνη **Σιάδ** στὴ **Σαχάρα**. Οἱ σημαντικώτερες λίμνες στὴν Ἀφρικὴ εἶναι τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἀπ' αὐτὲς ἡ πιὸ μεγάλη εἶναι τῆς **Βικτωρίας**, ἀπ' ὅπου πηγάζει ὁ **Νεῖλος**. Κοντὰ σ' αὐτὴν εἶναι ἡ λίμνη τοῦ **Ροδόλφου** καὶ πρὸς τὰ Νότια ἡ **Ταγκανίκα** καὶ ἡ **Νιάσα**.

Πληθυσμὸς. Ὁ ἐντόπιος πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ

Είχ. 29. Ζώα, κάτοικοι και προϊόντα της 'Αφρικής

"Αραβας και Βερβερίνους στα Βόρεια. Στις στέπες και στις ύγρες περιοχές του Κέντρου κατοικούν Νέγροι και στο Νότιον μέρος Κάφροι και "Οττεντότι.

Οι πληθυσμοί αυτοί ζουν μόνιμα συγκροτημένοι σε οικογένειες και φυλές, όπου τα μέρη είναι εύφορα, σκορπισμένοι δέ στα μέρη τὰ ἔρημα χωρίς νὰ ἔχουν ὀργανωμένα κράτη.

Στην είσοδον τῆς Μεσογείου καὶ σὲ θέση ἐξαιρετικὴ, εἶναι ἡ Ταγγέρη, πού εὐρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἰσπανίας, Γαλλίας, Ρωσίας, καὶ Ἀγγλίας. Ἡ περιοχή τῆς Ταγγέρης ἔχει 80.000 κατοίκους καὶ μέσα ἡ πολιτεία 45.000.

Ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη τῆς μονάχα ἡ Αἴγυπτος ἠμπόρεσε στὴν ἀρχαιότητα νὰ σταδιοδρομήσῃ καὶ νὰ παρουσιάσῃ ἀξιοζήλευτον πολιτισμό. Τὸ ἄλλο τῆς μέρος ἦταν γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, καθὼς εἶπαμε, ἀνεξερεύνητο. Καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ πηγὲς τοῦ ποταμοῦ Νείλου μόλις κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἀνακαλύφθηκαν.

Φυσικὴ διαίρεση τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀφρικὴ διαιρεῖται σὲ 6 φυσικὰς περιοχάς : Α) Στὴν Β. Ἀφρικὴν. Β) Στὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν. Γ) Στὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν. Δ) Στὴν περιοχὴν τοῦ νοτίου Ἰσημερινοῦ. Ε) Στὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ ΣΤ) Στὰ νησιά. (Βλ. σχ. 30).

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ. Συγκρίνατε τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἀφρικῆς μὲ τὸ ὑψηλότερον τῆς Ἀσίας. Συγκρίνατε τὸν Νεῖλον μὲ τὸν Κυανοῦν ποταμὸν τῆς Ἀσίας, καὶ γράψατε τὴν διαφορὰν πού παρουσιάζουν τὰ βουνὰ αὐτὰ εἰς τὸ ὕψος καὶ οἱ ποταμοὶ εἰς τὸ μῆκος των.

1. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΡΑΤΗ

Τὸ Βασίλειον τῆς Αἰγύπτου

Θέση καὶ ὄρια. Ἡ Αἴγυπτος εὐρίσκεται στὸ Β. Δ. μέρος τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Ἀπὸ Β. τὴν βρέχει ἡ Μεσόγειος θάλασσα. Ἀπὸ τὰ Ἀνατολικά ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα. Πρὸς Ν. ἔχει τὸ Σουδάν καὶ πρὸς Δ. τὴν Λιβυκὴν ἕρημον.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Αἰγύπτου εἶναι πεδινόν, δῶρον τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ νερὸ τοῦ Νείλου, γιὰ πότισμα ὑπάρχουν τὰ περίφημα **Νειλοφράγματα**. Μ' αὐτὰ ποτίζεται ὀλόκληρη ἡ ἔκτασις καὶ βγάζει πλούσιον εἰσόδημα.

Ποταμοί. Εἶναι ὁ **Νεῖλος**. Αὐτὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὁ δεῦτερος τοῦ κόσμου στὸ μᾶκρος, ὀλίγον μικρότερος ἀπὸ τὸν Μισσισιπιῆν. Πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Βικτωριάν πού εἶναι κοντὰ στὸν Ἰσημερινόν. Στὸ δρόμον του μαζεύει ὄλα τὰ νερὰ τῶν κατακλυσμιαίων βροχῶν πού ἀρχίζουν νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον καὶ πέρα στὴν περιοχὴν τῶν Μεγάλων Λιμνῶν καὶ τῆς Ἀβησσυνίας. Τὸ μᾶκρος του εἶναι 5600 χιλιόμετρα. (Βλ. εἰκ. 31).

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Ἰουνίου ὡς τὸ τέλος Σεπτεμβρίου εἶναι ἡ περίοδος πού τὰ νερὰ τοῦ Νείλου αὐξάνουν ὀλοένα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ποταμὸς αὐτὸς ποτίζει ἔκτασις πολὺ μεγάλη, ἐσκέφθηκαν πῶς ἔπρεπε τὰ νερὰ του νὰ τὰ τακτοποιήσουν μὲ τέχνη. Ἔτσι κατεσκεύασαν τοὺς περιφήμους **νειλοφράκτες**. Οἱ μεγαλύτεροι ἀπ' αὐτοὺς εὐρίσκονται στὴν κορυφὴ τοῦ

Δέλτα, στην Ἀσιούτην καὶ στὸ Ἀσουάν. Μὲ τοὺς νελοφράκτες κανονίζουσι τὸ νερὸ ὥστε νὰ μὴ ἴσχυρῃ νὰ πλημμυρίσῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ τὰ χωράφια, οὔτε νὰ λείπῃ ὥστε νὰ ξηραίνωνται. Οἱ νελοφράκτες εἶναι ἀποθήκες νεροῦ ποὺ τίς κλείνουσι μὲ θύρας μεταλλικέσ, ὅταν θέλουσι νὰ μὴν τρέχῃ καὶ τίς ἀνοίγουσι ὅταν θέλουσι νὰ τρέχῃ.

Ἐπειδὴ ὁ Νεῖλος εἶναι πολὺ πλατύς καὶ ὀρητικὸς ἢ κατασκευῆ τῶν νελοφρακτῶν ὥσπου νὰ γίνῃ ἐχρηιάσθηκε πολλὰ χρήματα καὶ μηχανήματα.

Εἰκ. 31. Ὀχθες τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ

νικῶν ἐξαιρετικῶν. Ὁ νελοφράκτης τοῦ Ἀσουάν εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὑδραυλικὸν ἔργον τοῦ κόσμου.

Τὰ παλιὰ χρόνια οἱ Αἰγύπτιοι εἶχαν παρατηρήσει ὅτι, ὅταν ἡ στάθμη τοῦ Νεῖλου δὲν ἀνέβαινε περισσότερο ἀπὸ ἑπτὰ μέτρα, ἡ ἐσοδεία διέτρεχε κίνδυνον ἀπὸ ἔλλειψιν νεροῦ. Ὅταν ἀνέβαινε ἐπάνω ἀπὸ ὀκτῶ μέτρα, ἐπλημμύριζε καὶ τὰ σπαρτὰ τὰ κατέστρεφε ἢ πλημμύρα.

Γιὰ νὰ γλυτώνουσι τότε ἀπὸ τὸν διπλὸν αὐτὸν κίνδυνον, εἶχαν κατασκευάσει μιὰ λίμνη ποὺ τὴν ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς ἀποθήκην νεροῦ. Σήμερον δὲ μὲ τὰ νελοφράγματα ἡ Αἴγυπτος ἔγινε μέρος εὐφορώτατον καὶ ἐτακτοποίησεν μιὰ γιὰ πάντα τὸ ζήτημα τοῦ ποτίσματος.

Ἔτσι οἱ Αἰγύπτιοι κατορθώνουσι νὰ ἔχουσι τρεῖς φορές τὸ χρόνο συγκομιδὴν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶναι εὐκρατὸν καὶ ὑγρὸν ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ καὶ ζεστὸν καὶ ξηρὸν ἐν τῇ ἄνω.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀπὸ τίς πλουσιώτερας χώρας τῆς Ἀφρικῆς. ἔχει ἀνεπτυγμένη γεωργίαν καὶ βγάσκει ἄφθονα σιτηρὰ, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, πορτοκάλια, λεμόνια, χουρμάδες, μπανάνες. (Βλ. εἰκ. 32).

Ἔχει ἄλογα ὀνομασιά, τὰ ὁποῖα οἱ Αἰγύπτιοι ὑπεραγαποῦν, καὶ σὲ ἄρκετὲς ἐκτάσεις τρέφει γίδια καὶ μουλάρια.

Ἐθνικὸς πλοῦτος καὶ βιομηχανία. Κοντὰ στὸ Σουὲζ βγαίνουν μάρμαρα. Σὲ διάφορα ἄλλα μέρη ὑπάρχουν πηγὲς πετρελαίου. Γενικὰ τὸ ἔδαφος τῆς Αἰγύπτου εἶναι πλούσιο σὲ ὀρυκτά. Βιομηχανικὰ προϊόντα βγάζει ὑφάσματα βαμβακερά, ἔχει δὲ καὶ βιομηχανίαν καπνῶν, τὴν ὁποίαν ἀνέδειξε τὸ δραστήριον Ἑλληνικὸ πνεῦμα.

Λαός. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου εἶναι ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων ποὺ ἐδημιούργησαν πανάρχαιον πολιτισμὸν στὰ χρόνια

Εἰκ. 32. Μπανάνες

τῶν Φαραῶ. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὰ πολυάριθμα μνημεῖα ποὺ εὐρίσκονται στὰ διάφορα μέρη τῆς χώρας (πυραμίδες, ναοί, τάφοι).

Ὁ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμὸς ἦταν χιλιάδες χρόνια προτοῦ γεννηθῆ ὁ Χριστός. Ὁ σημερινὸς λαός, ὁ Αἰγυπτιακός, ἀποτελεῖται ἀπὸ Αἰγυπτίους, Τούρκους, Ἑβραίους, Συρίους, Ἀρμενίους, Ἕλληνας. Οἱ Αἰγύπτιοι Ἕλληνες ἀποτελοῦν ἐξέχουσα Ἑλληνικὴ παροικία.

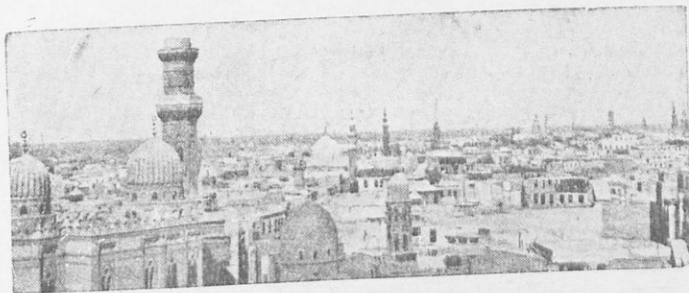
Οἱ ἐντόπιοι Αἰγύπτιοι λέγονται Φελλάχοι. Τρέφονται ἄθλια, εἶναι ἀκάθαρτοι, προσβάλλονται ἀπὸ διάφορες ἀσθένειες καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ παθήσεις τῶν ματιῶν καὶ γενικὰ ἡ διαβίωσή των εἶναι πανάθλια καὶ ἐλεεινή.

Σὲ διάφορα μέρη, ὅπου εἶναι ἔρημοι, ζοῦν σκορπισμένοι οἱ Βεδουῖνοι, σὲ νομαδικὲς φυλὲς τῆς ἐρήμου. Αὐτοὶ βόσκουν καμήλες, ἄλογα καὶ πρόβατα, καὶ εἶναι πολλὲς φορὲς ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν ἀνθρώπων ποὺ ταξιδεύουν.

Χωρισμός τῆς Αἰγύπτου. Ἡ Αἴγυπτος χωρίζεται σὲ δύο μέρη : Στὴν "Ἄνω Αἴγυπτον καὶ στὴν Κάτω Αἴγυπτον." Ἄνω Αἴγυπτος εἶναι ἡ κοιλάδα τοῦ Νείλου ποῦ εἶναι πρὸς Ν. τοῦ Καΐρου καὶ Κάτω Αἴγυπτος εἶναι ἡ ἔκταση ποῦ ἀπλώνεται πρὸς Β. τοῦ Καΐρου καὶ φτάνει ὡς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Νείλου (Δέλτα).

Πόλεις. Στὴν Κάτω Αἴγυπτον εἶναι τὸ Κάιρον, μὲ 1.000.000 κατοίκους. Εἶναι πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, ἡ μεγαλύτερη πόλη τῆς Ἀφρικῆς καὶ μία ἀπὸ τὶς ὠραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου. Τὴν ἔκτισαν οἱ πρῶτοι Ἀραβες καὶ στολίζεται μὲ πλούσια μνημεῖα ἀραβικῆς τέχνης. Εἶναι κτισμένη πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸ Σουέζ, καὶ τὸ Ἀσουάν. (Βλ. εἰκ. 33).

Εἰκ. 33. Αἴγυπτος : Πανοραματικὴ ἄποψις τοῦ Καΐρου

Στὸ Κάιρον εὐρίσκονται πολλὰ ὠραῖα τζαμιά, θαυμάσιες οἰκοδομὲς καὶ πυκνὸν δίκτυον ἀπὸ τράμ.

Ἔχει Μουσεῖον ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, Ζωολογικὸν κήπον καὶ μεγάλα νοσοκομεῖα. Ἀκόμη ἔχει μεγάλη βιβλιοθήκη μὲ χιλιάδες τόμους βιβλίων.

Κοντὰ στὸ Κάιρον εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς Μέμφιδος, ἡ Σφίγξ καὶ οἱ περιφημὲς Πυραμίδες. Αὐτὲς εἶναι τάφοι τῶν Φαραῶ, δηλαδὴ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Ἡ πιὸ ὕψηλὴ ἀπ' αὐτὲς εἶναι τοῦ Χέοπος μὲ ὕψος 146 μέτρα. (Βλ. εἰκ. 34).

Ἡ Σφίγξ εἶχε πρόσωπο ἀνθρώπου καὶ σῶμα λέοντος. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς ἐφάνερωνε τὴν ἐξυπνάδα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴ δύναμη τοῦ λέοντος. Ἦταν στὴν Αἴγυπτον σύμβολον τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὶς ξένες παροικίαι ποῦ εὐρίσκονται στὸ Κάιρον ἡ πολυαριθμότερη εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ μὲ 20.000 ψυχάς.

Αὕτῃ διατηρεῖ ὠραῖο νοσοκομεῖο, τὸ Ἀχιλλοπούλειον, καὶ διάφορα ἐκπαιδευτήρια.

Ἄλλη πόλη εἶναι ἡ ἑξακουστὴ Ἀλεξάνδρεια μὲ 550.000 κατοίκους. Εἶναι πόλη παραλιακὴ καὶ ἔχει δύο λαμπροὺς λιμένες. Εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Ν.Α. Μεσογείου. Ἐκτίσθηκε στὰ 331 μ.Χ. ἀπὸ τὸν Μεγάλον Ἀλέξανδρον καὶ ὑπῆρξε κέντρον τοῦ ἀρχαίου Ἑλλη-

νικού πολιτισμοῦ. Σ' αὐτὴν ἔζησαν οἱ Πτολεμαῖοι, ποὺ τὴν εἶχαν πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Αἰγύπτου.

Στὴν Ἀλεξανδρεῖαν ὑπῆρχε ὀνομαστὴ βιβλιοθήκη μὲ χιλιάδες τόμους βιβλίων ποὺ ἐκάηκε. Σήμερα ἡ ὄψη τῆς πόλης εἶναι ἐντελῶς εὐρωπαϊκὴ. Αὐτοῦ ἔχει τὴν ἔδρα του ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ σ' αὐτὴ ζοῦν πολλοὶ Ἕλληνες, ποὺ ἀποτελοῦν ὀνομαστὴ παροικία.

Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι ἡ Ἀσιούτη καὶ τὸ Ἀσουάν. Αὐτὸ ἔχει τὸ χειμῶνα κλίμα λαμπρότατο. Στὴν πόλη αὐτὴ ὑπάρχουν ὠραῖα ξενοδοχεῖα. Στὸ Ἀσουάν ὑπάρχει καὶ Ἑλληνικὴ παροικία.

Οἱ ἄλλες πόλεις τῆς Αἰγύπτου εἶναι ἡ Τάντα, ἡ Μανσούρα, τὸ Ζαγατζίκ κλπ. ποὺ ἔχουν τὸ καθένα ἐπάνω ἀπὸ 50.000 κατοικοὺς.

Εἰκ. 34. Οἱ Πυραμίδες

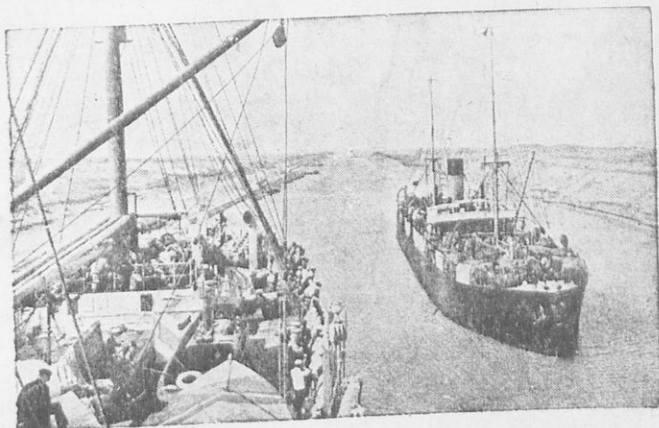
Ἐπάνω στὴ διώρυγα εὐρίσκονται τρεῖς ἐξέχουσες πόλεις. Τὸ Πόρτ-Σαΐδ στὸ ἄκρον τῆς Μεσογείου, ἡ Ἰσμαηλία στὸ κέντρον καὶ τὸ Σουεζ στὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσα, στὴν περίφημη διώρυγα ποὺ ἀνταμώνει τὴν Μεσόγειον μὲ τὴν Ἐρυθρὰν. Μὲ τὴ διώρυγα συντομεύεται πολὺ τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν Εὐρώπην στὴν Ἰνδία.

Ἡ διώρυγα τοῦ Σουεζ ἔχει πλάτος 70—100 μέτρα, βάθος 11 μέτρα καὶ ὀλικὸ μᾶκρος 160 χιλιόμετρα. Εἶναι ἔργον τέχνης ἀξιοθαύμαστο ποὺ τὸ ἐπραγματοποίησε ὁ Γάλλος μηχανικὸς Λεσσέψ στὰ 1869. (Βλεπεῖκ. 35).

Γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἔργου ἐργάστηκαν 25.000 ἄνθρωποι, ποὺ σ' ὠριαμένη ἐποχὴ ἔφθασαν τὶς 36.000. Γιὰ νὰ πίνουν νερό, ἐχρειάσθηκαν τὸ ἔτος νὰ τοὺς τὸ κουβαλοῦν 1600 καμηλὲς ἀπὸ ἀπομακρυσμένες πηγές

(πηγάδια) και ἡ δουλειά αὐτὴ τοῦ κουβαλήματος ἐκόστιζε 8.000 λίρες τὴν ἡμέρα.

Τὴν ἡμέρα πὺ ἐτελείωσε τὸ ἔργον καὶ ὁ κόσμος ἐγιόρτασε τὰ ἐγκαίνια ἐθριάμβευσε πραγματικὰ ὁ πολιτισμός. Τόση σημασία ἀποδόθηκε στὴν κατασκευὴ τῆς διώρυγος. Γιὰ νὰ τὴν περάσῃ τὸ πλοῖο χρειάζεται 11—16 ὥρες γιὰτὶ τὸ πέρασμα γίνεται μὲ χρόνον ἀργό.

Εἰκ. 35. Ἐνα μέρος τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ

Ἡ θρησκεία τῶν Αἰγυπτίων εἶναι ὁ μωαμεθανισμός.
 Τὸ πολίτευμά των Συνταγματικὴ Βασιλεία.
 Ἐκτασὴ 990.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.
 Πληθυσμὸς 15.000.000 κάτοικοι.

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ: Ἰχνογραφῆστε μιὰ πυραμίδα ὅπως τὴν φαντάζεστε. Γράψετε ὅ,τι ἠξεύρετε γιὰ τὸ Κάιρον. Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Αἰγύπτου καὶ συμπληρῶστε τον μὲ ὅσα γεωγραφικὰ στοιχεῖα ἐνθυμῆσθε.

Ἀνακεφαλαίωσις ὀρισμένων γνώσεων γιὰ τὴν Αἴγυπτον.

Πίναξ τῶν πρὸ σπουδαίων πόλεων

Κάιρον	1.000.000	κάτοικοι
Ἀλεξάνδρεια	550.000	»
Ἀσιούτη	65.000	»
Ἀσουάν	50.000	»
Σουέξ	50.000	»

Παραγωγή γεωργικῶν προϊόντων

Σιτάρι	1.000	χιλ.	τόννοι
Καλαμπόκι	1.500	»	»
Κριθάρι	140	»	»
Ρύζι	500	»	»
Ζαχαροκάλαμο	2.300	»	»
Βαμβάκι	400	»	»

Όρυκτά

Πετρέλαιο	τόννοι 220.00
-----------	---------------

Παραγωγή κτηνοτροφικῶν προϊόντων

Βουβάλια	750.000
Άγελάδες	700.000
Γίδια	450.000
Πρόβατα	1.000.000
Μουλάρια	700.000
Άλογα	40.000

2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Α' Στην Βόρειον Άφρικήν

Ἡ παραλιακή ἔκταση ποῦ εὐρίσκεται δυτικά ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον λεγόταν ἄλλοτε Βερβερία (Μπαρμπαριά) καὶ περιλαμβάνει τὴν Τριπολίτιδα, τὴν Τύνιδα, τὸ Ἀλγέριον καὶ τὸ Μαρόκον.

Ἡ Τριπολίτις

Αὐτή, πρὶν ἀπὸ τὸν Παγκόσμιον πόλεμο μαζί μὲ τὴν Κυρηναικὴν ἦταν ἀποικία Ἰταλικὴ τῆς Λιβύης. Ἡ μεγαλύτερὴ τῆς ἔκταση εἶναι ἔρημος καὶ μονάχα στὰ παράλια ἔχει ὀάσεις κι' εὐφορον τόπο. Παράγει δημητριακά, φοίνικες καὶ καπνό.

Σύνορα. Ἡ Τριπολίτις ἔχει πρὸς Β. τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Πρὸς Α. τὴν Κυρηναικὴν καὶ πρὸς Δ. καὶ Β. τὴν Τύνιδα.

Ὅρη ἔχει τὴν ὄροσειρὰν Γέβελ. Τὸ μέρος πρὸς τὴν Τύνιδα εἶναι ἀμμώδες μὲ ὀλίγες ὀάσεις.

Κλίμα ἔχει πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὸ τὸ καλοκαίρι. Οἱ τρεῖς μῆνες τοῦ χειμῶνα εἶναι ἡ περίοδος τῶν βροχῶν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Προϊόντα. Στο έσωτερικό της χώρας βγαίνουν κουρμάδες, βερούκοκα, καπνός, αμύγδαλα. Ζώα τρέφουν οι κάτοικοι βόδια, γίδες και πρόβατα με πλατειές ούρες.

Στά μέρη αυτά της Τριπολίτιδος στον Παγκόσμιο πόλεμο έγιναν μάχες φοβερές. Οι Γερμανοί και οι Ιταλοί έπολέμησαν έναντίον των Άγγλων και των Συμμάχων. Ο Γερμανός στρατηγός Ρόμελ ένικηθήκε στις μάχες αυτές και έγλύτωσε ή Αίγυπτος και το Σουέζ, που κυρίως έπεδίωκαν να κυριεύσουν οι Γερμανοίταλοι. Στις άρματομαχίες τις φοβερές που έγιναν στα μέρη εκείνα, έλαβαν μέρος και δυνάμεις Έλληνικές που έθριάμβευσαν.

Ή Τριπολίτις έχει έκταση 900. 000 τετρ. χιλιόμετρα.

Ο πληθυσμός της είναι 550.000 κάτοικοι.

Πόλεις: Είναι στην άκτ ή Τρίπολις, ή Μεξουράτα, το Χόμς και άλλες.

Συγκοινωνία. Συγκοινωνία υπάρχει τακτική με την Ίταλίαν. Έπίσης υπάρχει και σιδηρόδρομος και δρόμοι για καραβάνια.

Ή Τύνις (Τούνεζι)

Αυτή εύρίσκεται ανάμεσα στην Τριπολίτιδα και στο Άλγέριον και κατέχεται από την Γαλλίαν. Βγάζει κουρμάδες, έλιές και αμύγδαλα.

Έκταση. 125.000 τετρ. χιλιόμετρα. Οι Α. άκτές της είναι όμαλές.

Οι Β. βραχώδεις.

Πληθυσμός. 2.150.000 κάτοικοι. Οι πιο πολλοί είναι ιθαγενείς Άραβες, Ίουδαίοι, και όλιγοι Έυρωπαίοι.

Το κλίμα είναι πολύ ζεστό το καλοκαίρι και μαλακό το χειμώνα.

Προϊόντα. Βγάζει σιτάρι, έλιές, αμύγδαλα. Έχει και αξιόλογη κτηνοτροφία από άλογα και πρόβατα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα είναι ή Τύνις με 200.000 κατοίκους. Άπ' αυτήν ξεκινούν 4 σιδηροδρομικές γραμμές για το έσωτερικόν της χώρας.

Το Άλγέριον

Αυτό εύρίσκεται ανάμεσα στην Τύνιδα και στο Μαρόκον και κατέχεται από την Γαλλίαν. Το όνομά του μάς θυμίζει μιá φοβερή φωλιά από τους φοβερούς Άλγερίνους πειρατάς, που έκούρσευαν στις θάλασσες. Άπ' αυτούς πολλά έπαθαν τα παραλιακά μας μέρη.

Το Άλγέριον διασχίζεται από την όροσειράν του Άτλαντος που χωρίζει τή χώρα σε τρεις περιοχές:

1) Στην περιοχή που εύρίσκεται προς την θάλασσαν και είναι πεδινή και πλούσια σε καλλιέργειες βαμβακιού και άμπέλων. Ή περιοχή αυτή έχει και έλιές σε μεγάλες έκτάσεις και δένδρα όπωροφόρα.

Στην περιοχή επάνω στον Άτλαντα που έχει γόνιμα όροπέδια.

3) Στην περιοχή προς το μέρος της Σαχάρας. Αυτή είναι τελείως άγονη.

Πόλεις. Κυριώτερες πόλεις είναι το 'Αλγέριον. Αυτό έχει σπουδαίο λιμάνι έμπορικό και πολεμικό στην Μεσόγειον. Είναι από τις ωραιότερες πόλεις της 'Αφρικής. Άλλη πόλη είναι το 'Οραν.

"Εκταση έχει το 'Αλγέριον 670.000 τέτρ. χιλιόμετρα.
Πληθυσμόν 6.000.000 κατοίκους.

Τα Μαρόκον

Η χώρα αυτή αποτελεί Σουλτανάτον και χωρίζεται πολιτικώς σε τρία τμήματα : 1) Στο Γαλλικόν Μαρόκον, πού είναι και το μεγαλύτερο τμήμα. 2) Στο 'Ισπανικόν και 3) στην ουδέτερη περιοχή της Ταγγέρης.

Το έδαφος του Μαρόκου είναι εύφορώτατον. Παράγει δημητριακά, βαμβάκι, λινάρι, πορτοκάλια, λεμόνια και μανταρίνια. Έχει όρυχεία από σίδηρο, χαλκό, μολύβι και χρυσάφι.

"Ορη. Το Μαρόκον έχει τον "Ατλαντα. Υπάρχουν όμως και πεδιάδες αρκετές και όροπέδια.

Κλίμα. Έχει πολύ ζεστό το θέρος και μέτριο τον χειμώνα. Σε πολλά μέρη του Μαρόκου η βροχή είναι σπάνια.

Πόλεις. Κυριώτερες είναι το Μαρόκον, ή Ταγγέρη, ή Καζαμπλάνκα και άλλες. Το Μαρόκον είναι και ή πρωτεύουσα με 200.000 κατοίκους. Είναι πόλη άσχημη και χωρίς σχέδιο κτισμένη.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία του Μαρόκου είναι καλή και όλοένα καλύτερεύει σε δρόμους.

Στη χώρα αυτή άνωτατος θρησκευτικός και πολιτικός άρχηγός είναι ο Σουλτάνος. Η έξουσία του όμως περιορίζεται στο Γαλλικόν Μαρόκον από τον Γάλλον Γενικόν Διοικητή και στο 'Ισπανικόν Μαρόκον από τον 'Ισπανόν Άρμοστήν.

"Εκταση. Η συνολική έκταση του Μαρόκου είναι 450.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. 6.300.000. Οί περισσότεροι κάτοικοι είναι Βέρβερο Ιθαγενείς με κατώτερον πολιτισμό.

Η Σαχάρα

Η μεγαλύτερη έρημος της γής είναι ή Σαχάρα, με έκταση 9.200.000 τετρ. χιλιομέτρων. Εύρίσκεται στα νότια της Βερβερίας και άπλώνεται στο μεγαλύτερο μέρος της Βορείου 'Αφρικής.

Όλο της το έδαφος είναι σχεδόν σκεπασμένο με άμμο. Κάπου κάπου όμως υπάρχουν και μέρη πού έχουν νερό και βλάστηση. Είναι οι δάσεις. Η κυριώτερα βλάστηση σ' αυτές είναι τα φοινικόδενδρα.

"Ορη. Η Σαχάρα έχει το Τιβέστι με 2700 μέτρα ύψος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰκ. 36. Σαχάρα : Καραβάνι με χαμψίνι (Σιμουὺν)

Λίμνες ἔχει τὴν Γάρσαν, τὴν Μελγίσην καὶ τὴν Μερινάν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὴν ἡμέρα εἶναι θερμότατο καὶ τὴ νύκτα ψυχρότατο. Εἶναι ἓνας ὠκεανὸς γεμάτος ἄμμο, ποὺ οἱ βροχὲς εἶναι σπανιώτατες. Ἡ ἀνομβρία εἶναι τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς Σαχάρας.

Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι νομάδες ἀπὸ Βεδουΐνους Ἄραβες, ποὺ κυριώτερη τροφή των εἶναι οἱ κουρμάδες. Σὲ τέτοιο κλίμα οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ζήσουν. Γιὰ τοῦτο τὸ μέρος εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητο. Ἐδῶ φυσοῦν ἄνεμοι οἱ Σιμουὺν καὶ σχηματίζονται τὰ ἄμμοροῦνια, ποὺ πολλὰς φορὲς καταχώνουν τρὺς ταξιδιώτες καὶ τὰ καραβάνια. Ἡ Σαχάρα πολιτικῶς ὑπάγεται στὴν Γαλλίαν.

Β' Κράτη στὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν

Τὸ Κόγκο

Τὸ ὄνομα Κόγκο τὸ ἔχουν διάφορες ἀποικίες τῆς Ἀφρικῆς ποὺ εὐρίσκονται ὀλόγουρα στὴ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Κόγκο. Χωρίζεται δὲ σὲ 3 μέρη. 1) Στὸ Βελγικόν, 2) στὸ Γαλλικόν καὶ 3) στὸ Πορτογαλικόν Κόγκο. Ἡ ἔκταση τοῦ Κόγκο εἶναι 2.500.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Σύνορα. Πρὸς Β. ἔχει τὸ Σουδάν, πρὸς Ν. τὴν Νοτιοαφρικανικὴν ἔκταση, πρὸς Δ. τὴν Γουϊνέα καὶ πρὸς Α. τὴν χώραν τῶν Λιμνῶν.

Τὸ ἔδαφός του διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸ Κόγκον.

Βασ. Οἰκονομίδη, Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων

Κλίμα. Δεν έχει υγιεινό. Δύσκολα ήμπορούν σ' αυτό νά ζήσουν Εύρωπαοί.

Προϊόντα έχει βαμβάκι, άραβόσιτον, καφέ, όπωρικά. Ύπάρχουν και όρυκτά κάρβουνο, χρυσός και άλλα.

Διοίκηση. Τό Γαλλικόν Κόγκο τό έχει στη διοίκησή της ή Γαλλία. Έχει 3.500.000 κατοίκους. Τό Βελγικόν Κόγκο έχει 3.000.000.

Τό Σουδάν

Αυτό άπλώνεται από τόν Άτλαντικόν Ώκεανόν, ώς τήν Άβησσυ- νίαν και κατέχεται τό ένα του μέρος από τούς Άγγλους, τό άλλο από τούς Γάλλους και τό τρίτον από τούς Αίγυπτίους. Τό Γαλλικόν Σουδάν καταλαμβάνει τό μέρος τό Δυτικόν κι' έχει δύο ποταμούς, τόν Νίγηρα και τόν Σενεγάλην. Η έκτασή του είναι 935.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ό πληθυσμός του 2.500.000.

Τό Άγγλοαιγυπτιακόν Σουδάν

Αυτό εύρίσκεται πρós τό μέσον Λεκανοπέδιον του Νείλου και φθά- νει ώς τό όροπέδιον τών Μεγάλων Λιμνών. Τά Δυτικά σύνορά του χάνον- ται στην Έρημο και τ' Ανατολικά του φθάνουν ώς τήν Έρυθράν Θάλασ- σαν. Πρόκειται για μιá έκταση άπέραντη πού καταλαμβάνει 2.500.000 τετραγ. χιλιόμετρα. Αυτή έχει μήνες τό χρόνο δεν έχει καθόλου νερό και κατοικείται από Άραβικές φυλές στο Βόρειον μέρος πού είναι ή περιφέ- ρεια τής Νουβίας, και από Νέγρους πρós τό Νότιον μέρος.

Τό Σουδάν ήταν άγνωστο ώς τόν 19ο αιώνα, όταν ό άντιβασιλιάς Μωχάμετ Άλυ άρχισε τήν κατάκτηση. Αυτός στά 1822 με φανατικούς Δερβίσηδες και με νομάδες έπολιόρκησε και κατέστρεψε τό Χαρτούμ, άφού ένίκησε μιάν Άγγλική στρατιά. Έτσι έδημιούργησε τήν μεγάλην Μουσουλ- μανικήν Αυτόκρατορίαν.

Στά 1887 όμως ή Άγγλία έστειλε πολυάριθμο στρατό, και ύστερα από σκληρόν πόλεμο ένίκησε τούς Μουσουλμάνους.

Οί Άγγλοι, σάν έγιναν κύριοι τής χώρας, κατεσκεύασαν δρόμους, σιδηροδρομικές γραμμές και φράγματα στον Νείλον. Αυτοί διέδωσαν τήν καλλιέργεια του βάμβακος πού σιγά - σιγά εξαπλώθηκε σ' όλη τήν Αίγυ- πτον. Άλλα προϊόντα βγάξει ή χώρα καουτσούκ, μπανάνες, και κάνει μεγάλο έμπόριο από δέρματα και έλεφαντόδοντας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα έχει τό Χαρτούμ με 35.000 κατοίκους. Άλλη πόλη έχει τό Πόρτ - Σουδάν πού εύρίσκεται στην Έρυθράν Θάλασσαν και είναι επίνειον τής Χώρας.

Έκταση. 2 500.000 τετρ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. 6.500.000 κάτοικοι.

Ἡ Ἀβησσυνία

Αὕτῃ ἀπλώνεται πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Σουδάν καὶ πλησιάζει πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν. Σχηματίζει πολλὰ ὄροπέδια καὶ βρέχεται ἀπὸ πολλοὺς ποταμούς, τοὺ ἀνήκουν κυρίως στὴ λεκάνη τοῦ Νείλου. Τὸ ὄρεινὸ μέρος τῆς Ἀβησσυνίας σκεπάζεται ἀπὸ δάση ἀπέραντα ὅπου ζοῦν, λιοντάρια, τίγρεις, ἐλέφαντες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῶα. Ἐπίσης ἔχει βοσκὰς πάμπολλες καὶ σ' αὐτὰς βόσκουν πρόβατα, ἄλογα, βόδια, μουλάρια. Στὸ πεδινὸ τῆς μέρος καλλιεργοῦν οἱ κάτοικοι καφέ, καπνὸν καὶ σιτηρά.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος καὶ βιομηχανία. Ὀρυκτὸς πλοῦτος σ' ὃ Ἀβησσυνιακὸν ἔδαφος ὑπάρχει πολὺς, ἀλλ' εἶναι ἀνεκμετάλλευτος, ὅπως χαλκός, σίδηρος καὶ ἄλλα μέταλλα. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον καὶ ἡ βιομηχανία τοῦ τόπου εὐρίσκεται σὲ κατάστασι πρωτόγονη.

Μονάχα τὰ δάση τῆς ἐκμεταλλεύονται οἱ Ἀβησσουνοὶ καὶ καταγίνονται στὸ κυνήγι τῶν ἀγρίων θηρίων.

Λαός. Οἱ Ἀβησσουνοὶ εἶναι λαὸς ἀνδρείος καὶ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα των. Ἐδειξαν ἀφάνταστη γενναϊότητα πολεμώντας τοὺς Ἰταλοὺς. Εἶναι λιτοδίαιτοι, μέτριοι στὸ ἀνάστημα, κοστανοὶ καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφία, γεωργία καὶ τὸ κυνήγι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου τους εἶναι ἡ Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ Τζιμπουτί καὶ ἡ Ἄδουα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας εἶναι σὲ κατάστασι πρωτόγονη. Μονάχα ἓνα σιδηρόδρομον ἔχουν μεταξύ Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα καὶ Τζιμπουτί.

Ἐκτασι. 1.200.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς, 10.000.000. **Θρησκεία** ἡ χριστιανικὴ (Κόπτες). Τὴν χώραν τὴν εἶχαν καταλάβει οἱ Ἰταλοὶ, ἀλλὰ στὸ μεγάλο Παγκόσμιον πόλεμον τὴν ἔχασαν καὶ βασιλιάς τῆς ξανάγινε ὁ Χαϊλέ Σελασιέ.

Ἐργασίαι γιὰ παιδιὰ. Ἰχνογραφήστε μαζὶ τοὺς δύο χάρτες τοῦ Ἀγγλο-αιγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ τῆς Ἀβησσυνίας. Τοποθετήστε τὴν Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα καὶ τὸ Χαροῦμ. Σημειώστε τὸ σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα ὡς τὸ Τζιμπουτί καὶ γράψτε ποῖα θάλασσα εἶναι ἐκεῖ.

Γ' Νότιος Ἀφρική

Ἡ Νότιος Ἀφρική ἀποτελεῖ μίαν ὁμοσπονδίαν τῶν Βρετανικῶν ἀποικίων τοῦ Ἀκτωτηρίου τῆς Καλλῆς Ἑλπίδος, τῆς Νατάλης, τῆς Ὠσάγγης καὶ τοῦ Τράνσβαλ καὶ εὐρίσκεται νοτίως τοῦ Κόγκου καὶ προχωρεῖ μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς καλλῆς Ἑλπίδος.

Ἐδαφος. Ἡ χώρα εἶναι ἐπάνω σὲ ὄροπέδιο ἀπὸ 900 — 1600 περι-

που μέτρα. Έχει τις όροσειρές του Ντράγκεν Ν.Α. και στο Β. μέρος της του Κιλιμαντζάρου.

Ποταμούς έχει τον Όράγγην και τον Ζαμβέζην.

Κλίμα. Παρουσιάζει γλυκό και πολύ καλό κλίμα και οι άνθρωποι είναι υγιείς

Η Όμοσπονδία αυτή ιδρύθηκε στα 1910 και διοικείται από κοινοβούλιο με γενικών Κυβερνήτη που διορίζεται από την Αγγλίαν.

Έχει έκταση 2.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα με πληθυσμό 9.500.000 κατοίκους και πρωτεύουσαν την Πραιτωρίαν. Κατέχει τα πλουσιώτερα χρυσορυχεία και άδαμαντορυχεία που υπάρχουν στον κόσμο. Ακόμη έχει και δημητριακά, άρκετην κτηνοτροφίαν και οι άνθρωποί της είναι εργατικοί πολύ.

Δ' Νησιά της Αφρικής

Αυτά τα κατέχουν άλλα ή Γαλλία, άλλα ή Αγγλία και μερικά ή Ισπανία και ή Πορτογαλία. Γαλλικά νησιά είναι ή Μαδαγασκάρη με έκταση 590.000 τετραγ. χιλιόμετρα. Περίπου είναι 4 φορές μεγαλύτερη από τον Ελλάδα. Αγγλικά νησιά είναι ή Αγία Ελένη. Σ' αυτήν εξώρισαν τον Μέγαν Ναπολέοντα και απέθανε εκεί. Άλλο νησί Αγγλικόν είναι ή Ζανζιβάρη.

Στην Ισπανίαν ανήκουν οι Κανάριοι νήσι. Πορτογαλικά νησιά είναι του Πρασίνου άκρωτηρίου.

Πίναξ Α'

Άνακεφαλαίωση: Τα μεγαλύτερα βουνά της Αφρικής

Κιλιμάντζαρον	6000 μέτρα ύψος
Κένυα	5200 » »
Άτλας	4500 » »
Καμεροϋν	4000 » »

Πίναξ Β'

Τα μεγαλύτερα ποτάμια της Αφρικής

Νεϊλος	5600 χιλόμε. μήκος
Κόγκος	4600 » »
Νίγηρος	4200 » »
Ζαμβέζης	2500 » »
Σενεγάλης	1700 » »

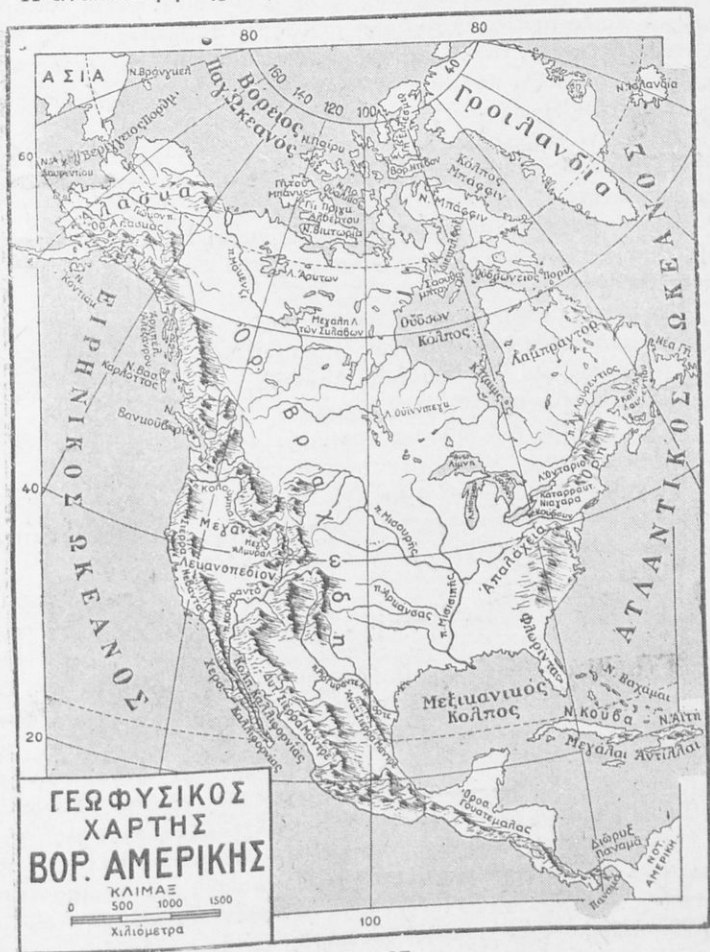
Πίναξ Γ'

Οι μεγαλύτερες λίμνες της Αφρικής

Βικτωρία	68.490 τ. χιλιομ. επιφάνεια
Ταγκανίκα	32.900 » » »
Νιάσα	26.500 » » »

Γ' Η ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ ἀνακάλυψή της. Τὴν ἥπειρον αὐτὴν τὴν ἀνεκάλυψε ὁ Χριστό-

Σχῆμα 37

φορος Κολόμβος. Αὐτὸς ἔχοντας τὴν ὑποστήριξη τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας Ἰσαβέλλας ἐπῆρε πλοῖα καὶ πλέοντας ἀκολούθησε κατεύθυνση Δυτικὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Στις 25 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492 ἔφτασε στὰ νησιά Ἀντίλλες. Αὐτὸ ὅμως ἐνόμιζε πὼς εὐρίσκεται στὴν Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ὁ Κολόμβος ἀπέθανε χωρὶς ποτὲ νὰ μάθῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ θαλασσοπόρος ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν (βλέπε σχετικούς χάρτας Ἀμερικῆς).

Τριάντα χρόνια ἀργότερα, δηλαδὴ στὰ 1522 ὁ **Μαγγελάνος** ἀνεκάλυψε τὸν Μέγαν ἢ Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν.

Ἐξ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη αὐτῆ, ἦρθαν οἱ Ἰσπανοὶ καὶ ἄρχισαν νὰ κάνουν κατακτήσεις. Στὴν ἀρχὴ κατέλαβαν τὸ Περού καὶ τὸ Μεξικόν καὶ ὕστερα ὀλόκληρὴ τὴν Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Βραζιλίαν. Οἱ Γάλλοι πάλι καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐγκατεστάθησαν στὴν Ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν πὼς ἂν καὶ ἀνακαλύφθηκε ἡ Ἀμερικὴ στὰ 1492, ὅμως δὲν ὑπάρχει μέρος τῆς Ἀμερικῆς ποὺ νὰ εἶναι ἄγνωστο καὶ ἀνεξερεύνητο.

Αὐτὸ ὀφείλεται: α) Στὸ σχῆμα τὸ ἐπίμηκες ποὺ ἔχει ἡ ἥπειρος αὐτῆ καὶ β) Στὰ μακριὰ καὶ πλωτὰ ποτάμια, ποὺ διευκολύνουν τὸ ταξίδι καὶ τὴν ἐξερεύνηση.

Ἡ Ἀμερικανικὴ ἥπειρος ἀπλώνεται ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς τὸν Νότον σὲ ὄκεανόν 14.000 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸν Βόρειον Πολικὸν κύκλον ὡς τὸν Ἀνταρκτικὸν καὶ ἀγκαλιάζεται ἀπὸ δύο, τοὺς μεγαλύτερους ὄκεανούς, τὸν Εἰρηνικὸν καὶ τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι 42.000.000 τετρ. χιλιόμετρα, δηλαδὴ εἶναι τέσσαρες φορὲς μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

Ἡ Ἀμερικὴ χωρίζεται στὴν Βόρειον καὶ στὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ὄνομάσθηκε δὲ Ἀμερικὴ ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμερικὸν Βεσπούκιον ποὺ τὴν ἐγύρισε καὶ τὴν περιέγραψε.

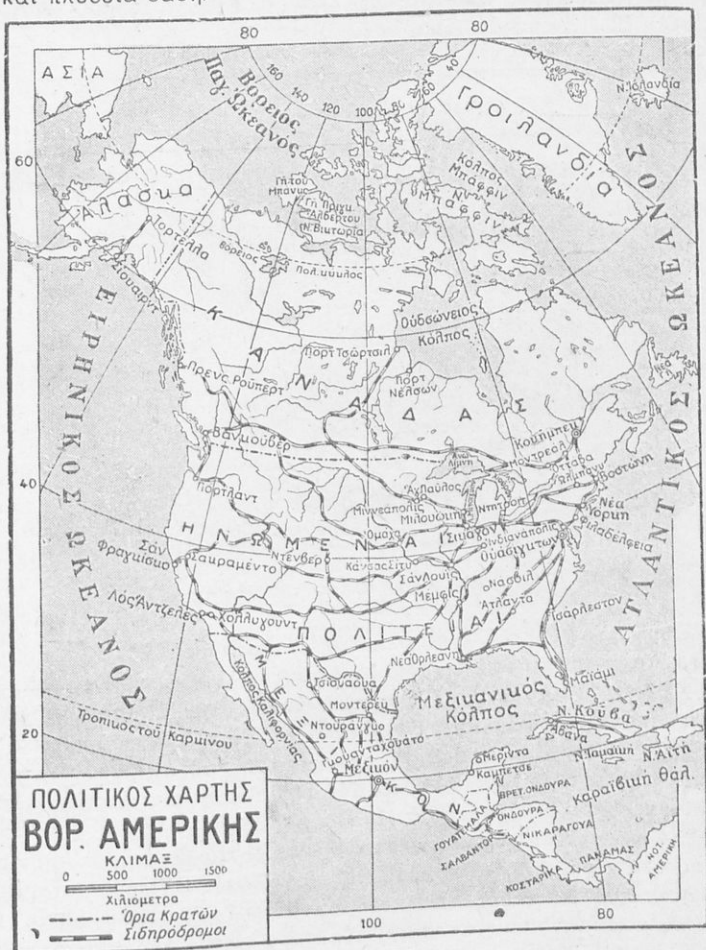
1. Βόρειος Ἀμερικὴ

Γενικὴ ἐπισκόπηση τῆς Β. Ἀμερικῆς. Αὐτὴ εὐρίσκεται στὸ Β. ἡμισφαίριον καὶ συνορεύεται πρὸς Β. μὲ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὄκεανόν ὅπου ὑπάρχουν, πολλὰ νησιά, χερσόνησοι καὶ κόλποι ποὺ εἶναι σχεδὸν ὅλο τὸ χρόνο παγωμένοι. Πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὄκεανόν καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν (βλ. σχετικούς χάρτας Γεωγρ.).

Γενικὴ διαμόρφωση. Ἡ Β. Ἀμερικὴ ἔχει δύο ὄροσειρές, τὴ μιά κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὄκεανοῦ καὶ τὴν ἄλλη πάλι κατὰ μῆκος τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἡ Δυτικὴ ὄροσειρὰ εἶναι πιὸ μακριὰ καὶ περισσότερα μεγαλοπρεπῆς. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλάσκα καὶ φθάνει ὡς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός.

Παράλληλα ἔχει πολλὰ ὄροσειρές, τὰ **Βραχώδη ὄρη**, ποὺ ἡ πιὸ ψηλὴ τῶν κορυφῶν φθάνει τὰ 6.000 μέτρα. Ἡ Ἀνατολικὴ ὄροσειρὰ ὀνομά-

ζεται Ἀλλεγγάνεια ὄρη. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παράλληλες ὄροσειρές μὲ μέτρο ὕψος ὡς 2.000 μέτρα. Αὐτὴ ἔχει κάρβουνο ὀρυκτῶ, σίδηρο, πετρέλαιο καὶ πλούσια δάση.

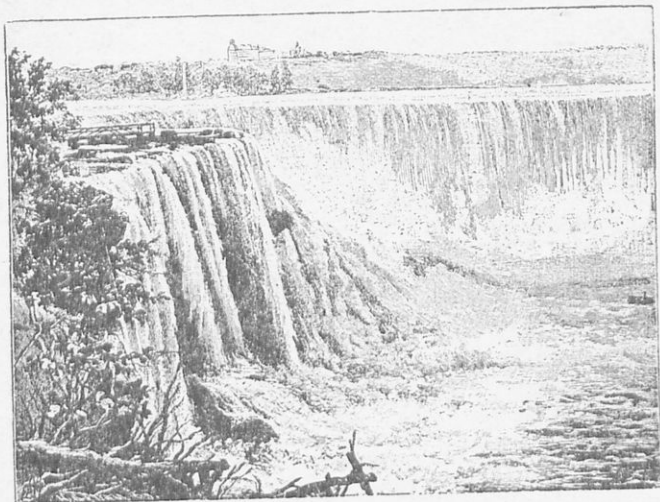

Σχῆμα 38

Τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον ἀπλώνεται χωρὶς διακοπὴν ἀνάμεσα στὶς δύο ὄροσειρές ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὑκεανὸν ὡς τὸν Κόλπον τοῦ Μεξικοῦ.

Ἡ ἐκτεταμένη αὐτὴ πεδιάδα σκεπάζεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκές καὶ καλλιεργεῖται σχεδὸν ὅλη ἀπὸ δημητριακὰ καὶ ἀποτελεῖ τὸν πῖο μεγάλον σιτοβολῶνα τοῦ κόσμου.

Ποταμοί. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ Εἰρηνικοῦ, ποὺ οἱ ὄροσειρές εἶναι ἀπλωμένες κοντὰ στὴν ἀκτὴ, ὑπάρχουν ὀλίγοι ποταμοὶ μικροὶ καὶ χειμαρρῶδεις. Ὁ κυριώτερος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὁ **Ρίο-Κολοράδο**. Αὐτὸς χύνεται στὸν Β. Παγωμένον Ὠκεανόν.

Εἰκ. 39. Καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα

Στὴν Ἀνατολικὴ πλευρὰ κυριώτερα ποτάμια εἶναι ὁ Ἅγιος Λαυρεντίου. Αὐτὸς τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὶς μεγάλες λίμνες τοῦ Καναδά. Ἄνω λίμνη, Χιοδρω, Μίτσιγγαμ καὶ Ὀντάριο. Κοντὰ στὴν Ὀντάριο σχηματίζεται ὁ μεγαλύτερος καταρράκτης τοῦ κόσμου ὁ **Νιαγάρας** ποὺ χύνεται στὸν κόλπο τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Ὁ καταρράκτης αὐτὸς ἔχει πλάτος 945 μέτρ. καὶ πέφτει ἀπὸ ὕψος 48 μέτρ. Μὲ τὴ δύναμή του παράγει ἠλεκτρισμὸ καὶ κινεῖ πολλά ἐργοστάσια (βλέπε εἰκ. 39).

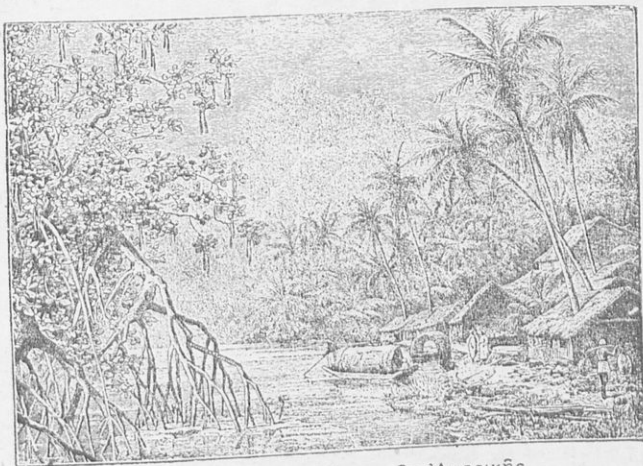
Στὸ κεντρικὸν βαθύπεδον ὅλα τὰ νερὰ τὰ δέχεται ὁ Μισσισιπὴς ποταμὸς ποὺ εἶναι ὁ μεγαλύτερος καὶ μεγαλοπρεπέστερος ποταμὸς τῆς γῆς, ὁ γίγαντας, ἄς ποῦμε, τῶν ποταμῶν. Ἐχει 7.000 χιλιομ. μῆκος. Μαζὶ μ' ἄλλους παραποτάμους ἀποτελεῖ εὐρύτατο δίκτυο πλωτῶν ποταμῶν.

Κλίμα. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ εἶναι ἀνοικτὴ κατὰ τὸ Βορρᾶ στοὺς ψυχροὺς ἀνέμους τοῦ Πόλου καὶ πρὸς Ν. στοὺς καυστικούς ἀνέμους τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Ἐχει κλίμα ὑπερβολικὰ σκληρό. Οἱ ἀκτὲς ὁμοῦ τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐκτεθειμένες στοὺς ἀνέμους ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἔχουν κλίμα γλυκύτερο. Οἱ βροχὲς εἶναι ἄφθονες στὶς ἀκτὲς ἀλλὰ σπάνιες στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν.

Φυσικὰ προϊόντα. Ἡ Ἀμερικὴ ἀνάλογα μὲ τὴν ποικιλία ποὺ ἔχει στὸ κλίμα, ἔχει καὶ ἀνάλογα προϊόντα.

Στην ἀρκτική ζώνη εὐρίσκονται τοῦνδρες. Σ' αὐτὲς ζοῦν κάστορες, ἀλεποῦδες καὶ ἀρκούδες. Οἱ τοῦνδρες εἶναι πεδιάδες τῶν ἀρκτικῶν περριοχῶν ποὺ δὲν ἔχουν διόλου δένδρα. Τὸ ὑπέδαφός των εἶναι ὄλο παγωμένο καὶ βλαστάνει μονάχα βρύα καὶ θάμνους.

Στὴν εὐκρατη ζώνη, στίς ὑγρὲς περιοχὲς, ὑπάρχουν πολλὰ δάση καὶ ἐκεῖ ἔχομε προϊόντα δασικὰ καὶ δημητριακὰ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ὑπάρχουν βοσκὲς πολλὲς, γιὰ τοῦτο καὶ τρέφονται ἐκεῖ ἀγελάδες, χοῖροι, ἄλογα καὶ πρόβατα (βλέπ. εἰκ. 40).

Εἰκ. 40. Παρθένο δάσος τῆς Ἀμερικῆς

Τὰ Μεσογειακὰ προϊόντα ποὺ βγάζει ἡ ἡπειρος εἶναι τὰ σταφύλια τῆς Καλιφορνίας, τὸ βαμβάκι, τὸ κακάο, τὸ ζαχαροκάλαμο καὶ ὁ καφὲς στὴ ζώνη τὴν τροπικὴν.

Ὄρευκτὸς πλοῦτος. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ εἶναι πολὺ πλουσία σὲ μεταλλεύματα. Στὰ Δυτικὰ ὄρη ἔχει ἄφθονο χρυσάφι καὶ ἀσημι. Στὰ Ἀνατολικά πετροκάρβουνο, μολύβι καὶ σίδηρο.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς στὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶναι 130.000.000 Εὐρωπαῖοι, ἰδίως Ἀγγλοὶ στὰ Βόρεια καὶ Ἴσπανοὶ στὰ Νότια.

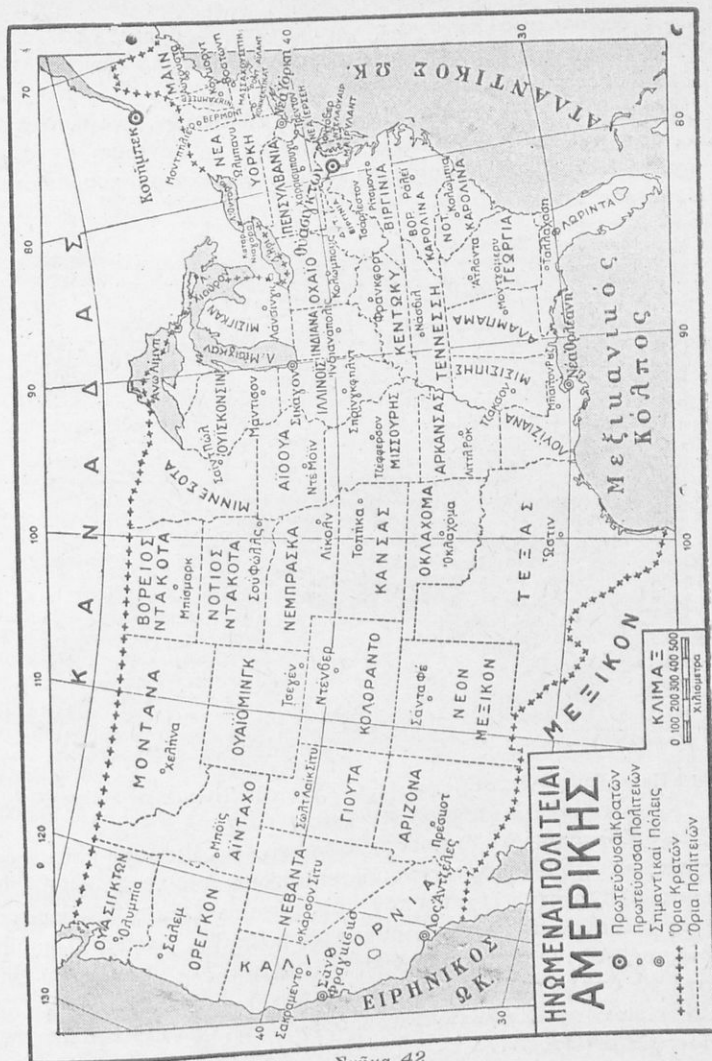
Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι 50.000.000 Νέγροι, Ἐρυθρόδερμοι, Ἰνδοὶ καὶ Μιγάδες.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔχει δύο μεγάλα κράτη ἀνεξάρτητα. Τὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες καὶ τὸ Μεξικόν. Ἐχει ἕξι μικρὲς Δημοκρατεῖες καὶ τὶς Ἀντίλλες ποὺ εἶναι νῆσοι. Ὁ Καναδὰς εἶναι μεγάλη εὐρωπαϊκὴ ἀποικία καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιά. Ἰχνι γροφῆστε τὸν γάιθον τῆς Β. Ἀμερικῆς. Σημειώστε τὰ βραχώδη ὄρη καὶ τὰ Ἀλλεγγάνια. Τοποθετήστε τοὺς ποταμοὺς. Κάμετε παχύτερον τὸν Νιαγάαν. Τί εἶναι ἐκεῖ; Ποῦ εἶναι ὁ Κόλπος τοῦ Μεξικῶ; Χρωματίσατε τὸν γαλάζιον.

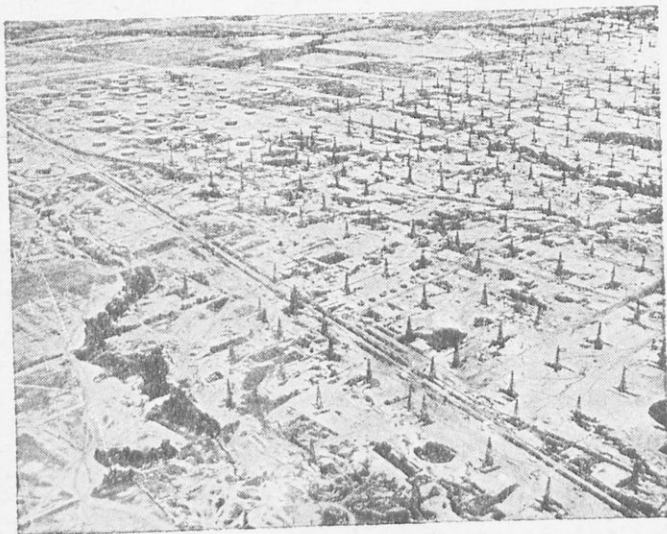
"Εδαφος και ποτάμια. Το έδαφος των 'Ηνωμ. Πολιτειών χωρίζεται σε τρεις φυσικές περιοχές:

- 1) Στην Δυτικήν όροσειράν τών Βραχωδών Όρέων.
- 2) Στην Κεντρικήν μεγάλην πεδιάδα και
- 3) Στην Ανατολικήν όροσειράν τών Άλλεγγανειών.

Στην δυτικήν όροσειράν διακρίνομε τὰ όροπέδια που άποτελοθν

μιά περιοχή ή απέραντη αλλά άγονη γεμάτη από βράχους, ήφαιστεια και έρημη. Στο κέντρο της περιοχής είναι σχηματισμένη μιά μεγάλη λεκάνη, δίχως έξοδο προς τη θάλασσα.

Ποταμοί. Στο κέντρο των 'Ηνωμένων Πολιτειών, ανάμεσα από τα Βραχώδη Όρη και τα Άλλεγγάνεια, άπλώνεται ή Κεντρική μεγάλη πεδιάδα που τη διασχίζει ο Μισσισιπής και οί παραπόταμοί του, κι έχει γενικά κλίση προς τον κόλπο του Μεξικού.

Εικ. 43 Πετρελαιοπηγές στην πολιτεία Τεξάς των 'Ηνωμένων Πολιτειών

Στη δεξιά όχθη ο Μισσισιπής δέχεται τον Μισσουρή και μερικούς άλλους μικρούς παραποτάμους που κατεβαίνουν από τα Βραχώδη Όρη. Στην άριστερή του όχθη δέχεται τον παραπόταμο Όχάιο. Ο παραπόταμος αυτός του αύξάνει τα νερά του κατά πολύ. Την άνοιξη πλημμυρίζει και τα νερά γεμίζουν έκταση 80.000 τετ. χιλιομ. Στο μέρος αυτό έγιναν φράγματα τα όποια ολοένα συμπληρώνονται.

Η περιοχή των Άλλεγγανείων όρέων είναι το πιο καλλιεργημένο και κατοικημένο μέρος της Άφρικής. Είναι το μέρος που βγάξει το σίδηρο, το κάρβουνο, το πετρέλαιο και γι' αυτό είναι κέντρο έμπορικό και βιομηχανικό.

Στην παραλιακή περιοχή των βουνών αυτών εύρισκονται οί κυριότερες ναυτικές πόλεις της Άμερικής. Έδω εύρσκεται και ή Νέα Υόρκη, ο πρώτος λιμάν του κόσμου στη ναυτιλιακή κίνηση και στο έμπόριο (βλέπε σχετικές εικόν.).

Κλίμα. Το κλίμα της Κεντρικής και Άνατολικής χώρας των 'Ηνω-

Ἐπίσης ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος εὐρίσκονται στὴν Ἀμερικὴ σὲ μεγάλες ποσότητες. Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἡ χώρα ἐκείνη ποὺ μὲ τὸν πλοῦτο τῶν ὀρυκτῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς ἔσωσε τὴν Εὐρώπην ἀπὸ βεβαίαν καταστροφὴν. Τῆς ἔδωκε ἄπειρα βοηθήματα εἰς εἶδη καὶ χρήματα, ἔσωσε ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ βέβαιο θάνατο τῆς πείνας καὶ ἐστάθηκε σὰν πραγματικὸς εὐεργέτης. Ἰδιαίτερα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες τῆς χρεωστοῦμε αἰώνια εὐγνωμοσύνη γιὰ τὰ ἄπειρα βοηθήματα ποὺ μᾶς ἔδωκε καὶ γιὰ κάθε τῆς ἄλλη βοήθεια.

Εἰκ. 45. Δρόμος τοῦ Σικάγου

Βιομηχανικὲς καλλιέργειες. Οἱ κυριώτερες βιομηχανικὲς καλλιέργειες τῆς Ἀμερικῆς περιλαμβάνουν τὸ βαμβάκι (ἐτήσια παραγωγή 3.000.000 ἑκατόλιτρα), τὸν καπνὸ, ποὺ ἀποδίδει στὴν Ἀμερικὴ τὸ 1/2 ἀπ' ὅση ποσότητα βγάζει ὁ ἄλλος κόσμος, τὴ ζάχαρη, τ' ἀμπέλια καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα (Καλλιφορνία).

Ἡ Ἀμερικὴ κάνει ἐπίσης ἐξαγωγή μεγάλων ποσοτήτων ἀπὸ ξυλεία ποὺ προμηθεύεται ἀπὸ τὰ ἀπέραντα δάση τῆς.

Οἱ μεγάλες βιομηχανίες τῆς Ἀμερικῆς. Τὴν πρώτη θέση, στὴ βιομηχανία τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἔχει ἡ βιομηχανία τῶν τροφίμων. Τὴ δεύτερη οἱ ὑφαντουργικὲς ἐργασίες. Τὴν τρίτη οἱ μεταλλουργικὲς. Ἡ κυριώτερη βιομηχανικὴ περιοχὴ εἶναι ἡ Ἀτλαντικὴ, ὅπου ὑπάρχουν πετροκάρβουνο, σιδηρὸς πετρέλαιο κλπ. Ἐδῶ εὐρίσκονται τὰ μεγάλα λιμάνια, τὸ τελειότερο σιδηροδρομικὸ δίκτυο, τὰ περισσότερα ἐμπορικὰ κέντρα: Νέα Ὑόρκη, Φιλαδέλφεια, Πενσυλβανία, Πίτσμπουργκ.

Ἡ δεύτερη βιομηχανικὴ περιοχὴ εἶναι τὸ Βόρειον Κέντρον. Σ' αὐτὸ

ὕπάρχουν οἱ μεταλλουργικὲς βιομηχανίες. Αὐτὲς εἶναι στὴν περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Τὸ Νότιον συγκρότημα περιλαμβάνει τὶς καπνοβιομηχανίες καὶ τὰ κλωστήρια καὶ ὑφαντήρια ποῦ ἐπεξεργάζονται τὸ βαμβάκι. Ἡ Νέα Ὁρλεάνη ἤμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ὁ πρῶτος βαμβακολιμένας τοῦ Κόσμου.

Τέλος στὴν περιοχὴ πρὸς τὸ Δυτικὸ μέρος τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν δπου εἶναι ἡ Καλλιφόρνια, ὑπάρχουν περιβόλια καὶ φυτεῖες ἀπὸ ὄπωροφόρα δένδρα καὶ τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα μέρη ποῦ κατασκευάζουν κονσέρβες.

Λαός. Πρῶτοι ἀποικοὶ ποῦ ἤρθαν στὶς Ἠνωμ. Πολιτεῖες ἦσαν οἱ Ἄγγλοι ποῦ ἐγκατεστάθηκαν ἐκεῖ κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ 16ου αἰῶνα. Κατὰ τὸ 1766 ἀποτελοῦσαν 13 παροικίες. Αὐτὲς μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ Γεωργ. Οὐάσιγκτων ὕστερα ἀπὸ πολέμους. 7 χρόνων ἀναγνωρίστηκαν ἀπὸ τὴν Ἄγγλια καὶ ὠνομόσθησαν Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς.

Πολίτευμα. Σήμερα 48 Πολιτεῖες ἐνωμένες ἀποτελοῦν τὴν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς, κέθε μιὰ δὲ Πολιτεία ἔχει αὐτοδιοίκηση καὶ ἰδική της Κυβέρνηση. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι ὁ Πρόεδρος. Αὐτὸς ἐκλέγεται γιὰ 4 χρόνια καὶ ἔχει στὸ πλευρὸ του τὸ Ὑπουργεῖον καὶ τὴ διπλὴ βουλή, τὸ Κογκρέσσον. Τὰ νομοθετικὰ σώματα εἶναι ἡ Γερουσία μὲ δύο μέλη ἀπὸ κάθε Πολιτεία καὶ ἡ Βουλή ποῦ ἐκλέγεται μὲ γενικὴ ψηφοφορία. Βουλή καὶ γερουσία ὀνομάζονται Κογκρέσσον.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων μὲ 450.000 κατοίκους. Εἶναι κτισμένη στὴν ἀριστερὴ ὄχθῃ τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ Πότομακ. Σ' αὐτὴν ὑπάρχει τὸ Καπιτώλιον καὶ ὁ Λευκὸς Οἶκος, δπου διαμένει ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἐχει τρία Πανεπιστήμια καὶ ἄλλες ἀνώτερες σχολὲς καὶ πολλὰ ἀνώτερα πνευματικὰ ἱδρύματα.

Ἡ Νέα Ὑόρκη μὲ 10.000.000 κατοίκους, πρῶτη πόλη τοῦ κόσμου στὸν πληθυσμὸ καὶ μὲ τὴ μεγαλύτερη βιομηχανικὴ κίνηση.

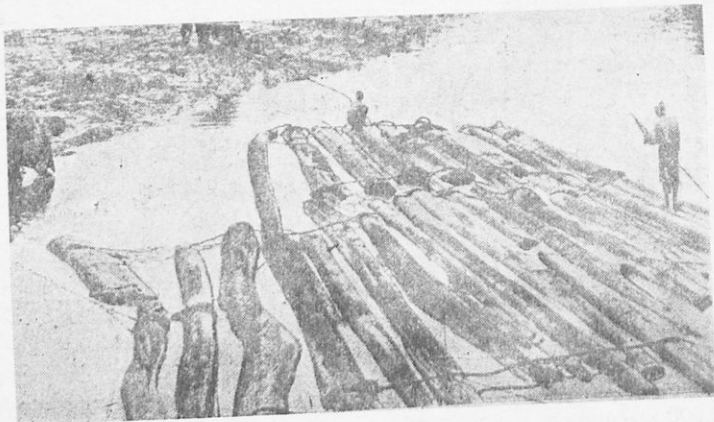
Ποῦ κατοικοῦν οἱ Νεοϋορκέζοι; Οἱ περισσότεροὶ κάτοικοι κατοικοῦν σὲ διαμερίσματα πολυκατοικιῶν, στοὺς περιφῆμους οὐρανοξύστες. Αὐτοὶ δημιουργήθηκαν στὴν Νέαν Ὑόρκην ὄχι ἀπὸ μεγαλομανία ἀλλ' ἀπὸ ἀνάγκη. Ἄν δὲν ἐκτίζονταν οὐρανοξύστες νὰ χωρῇ ὁ καθένας χιλιάδες κόσμο, πῶς θὰ ἤμποροῦσαν νὰ στεγασθοῦν τὰ τόσα ἑκατομμύρια ποῦ σήμερα κατοικοῦν ἐκεῖ; Πῶς θὰ ἤμποροῦσε ἡ πόλη αὐτή, ποῦ εἶναι κτισμένη στὴν στενὴ χερσόνησο τῶν ἐκβολῶν τοῦ Χουδσον καὶ ἀποτελεῖ ἰδιόρρυθμο λιμάνι, νὰ εἶναι ἡ πολυανθρωπότερη πόλη τοῦ κόσμου;

Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ Φιλαδέλφεια, ἡ Βαλτιμόρη, καὶ ἡ Βοστώνη, ποῦ θεωρεῖται πνευματικὴ πρωτεύουσα. Τὸ Πίτσμπουργκ ἡ μαύρη πόλη, εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ χάλυβος. Τὸ Ντιτρόιτ πρωτεύουσα τοῦ αὐτοκινήτου. Αὐτοῦ εὑρίσκονται καὶ τὰ περίφημα ἐργοστάσια αὐτοκινήτων τοῦ Φόρδ. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ Σικάγον, ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος, ἡ Ν. Ὁρλεάνη καὶ ἡ Καλλιφόρνια.

Οἱ Ἀμερικανικὲς πόλεις ξεχωρίζουν ἀπὸ τὶς μεγάλες καὶ ὑπερό-

ψηλές οικοδομές των. Ὑπάρχουν τέτοιες μὲ 100 πατώματα. Οἱ οἰκοδομές αὐτὲς εἶναι καμωμένες ἀπὸ χάλυβα καὶ εἶναι γνωστὲς ὡς οὐρανοξύστες.

Συγκοινωνία. Πέντε μεγάλες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἀνταμώνουν τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν. Αὐτὲς πηγαίνουν ἀπὸ τὴν Ν. Ὑόρκην στὸν Ἅγιον Φραγκίσκον. Ἀπὸ τὸ Σικάγον εἰς τὴν Ἀστόριαν. Ἀπὸ τὴν Φιλαδέλφειαν στὸν Ἅγιον Φραγκίσκον, διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου. Ἀπὸ τὴν Ν. Ὑόρκην εἰς τὸν Λὸς - Ἀντζελες καὶ ἀπὸ τὴν Νέαν Ὀρλεάνην εἰς τὸν Λὸς - Ἀντζελες.

Εἰκ. 16. Μεταφορὰ ξυλείας σ' ἓνα ποτάμι τοῦ Καναδᾶ

Σὲ 420.000 χιλιόμετρα ὑπολογίζονται οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐπίσης μεγάλη συγκοινωνιακὴ διευκόλυνση παρέχει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἡ ποταμοπλοῖα κυρίως στὸν Μισσισιππὴν καὶ στὸν Ἅγιον Λαυρέντιον.

Τὰ λιμάνια τῆς Ἀμερικῆς ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὴ συγκοινωνία μὲ τὴν Εὐρώπην εἶναι στὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Καὶ πρῶτο ἀπ' αὐτὰ εἰς τὴν κίνηση ἔρχεται τὸ λιμάνι τῆς Ν. Ὑόρκης. Κατόπιν τῆς Φιλαδέλφειας, ὕστερα τῆς Βαλτιμόρης καὶ τῆς Βοστώνης. Στὴν δυτικὴ ἀκτὴ τῆ μεγαλύτερη κίνηση εἰς τὸ ἐμπόριο τῆ συγκεντρώνει ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος.

Ἐκταση. 8.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς. 141.000.000 κάτοικοι.

Θρησκεία. Χριστιανοί, Διαμαρτυρόμενοι καὶ Καθολικοί.

Ἔργασίες γιὰ παιδιὰ. Ἰχνογραφήστε ἓναν οὐρανοξύστην. Κάμετε τὶς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ποὺ ἑνώνουν τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν εἰς τὸν Χάρτην τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τοποθετήστε ζωηρότερα τὴν Ν. Ὑόρκην. Τοποθετήστε καὶ τὶς ἄλλες πόλεις. Κάμετε ἓνα ταξίδι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην. Ἀπὸ ποῦ θὰ περάσετε;

Ὁ Καναδάς

Θέση καὶ σύνορα. Ὁ Καναδάς εὐρίσκεται πρὸς Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ κατέχει ὄλα τὰ νησιά ποῦ εἶναι κοντά του ἐκτός ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τοῦ Καναδά εἶναι πλουσιώτατο καὶ βγάζει σιτηρὰ σὲ μεγάλες ποσότητες, δασικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα, ὅπως δέρματα, κρέας, γουναρικά. (Βλ. εἰκόνα μεταφορᾶς ξυλείας).

Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὰ θαλασσινὰ προϊόντα ρέγγες, σκουμπριά καὶ ἄλλα εἶδη ψαριῶν ἔχει πάμπολλα, ἐξαιρετικὸ δὲ βακαλάο γνωστὸ σ' ἡμᾶς μὲ τὸ ὄνομα βακαλάος τοῦ Λαμπροδόρου.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὰ ὄρυκτά του εἶναι χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, μολύβι, πετροκάρβουνο κλπ.

Διοίκηση. Ὁ Καναδάς εἶναι μέρος τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ χωρίζεται σὲ 11 διοικήσεις, ποῦ τίς διοικεῖ Κυβερνήτης ποῦ τὸν διορίζει ὁ βασιλιάς τῆς Ἀγγλίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν **Ὀττάβα** μὲ 200.000 κατοίκους. Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ **Μοντρεάλη**, ποῦ εἶναι κέντρο σπουδαιότατο ἐμπορικόν, κυρίως ἀπὸ σιτηρὰ, τὸ **Τορόντο**, τὸ **Χάλιφαξ** καὶ τὸ **Κεμπέκ**.

Συγκοινωνία. Τὸν Καναδά τὸν διασχίζει ὁ ὑπερκαναδικὸς σιδηρόδρομος μήκους 6.000 χιλιομέτρων. Αὐτὸς ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν φθάνει ὡς τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν.

Ἡ ἔκταση τοῦ Καναδά εἶναι 9.500.000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς του 10.500.000 κάτοικοι.

Ἡ Ἀλάσκα

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Χερσόνησος **Ἀλάσκα** εὐρίσκεται ΒΔ τοῦ Καναδά, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτὴν μὲ τὸν Βερλγγιον πορθμόν.

Ἔδαφος. Εἶναι χώρα ὄρεινὴ καὶ τὰ ὄρη τῆς φθάνουν σὲ ὕψος 3600 μέτρων καὶ ἀποτελοῦν κρατῆρες παλαιῶν ἠφαιστειῶν. Βγάζει προϊόντα θαλασσινὰ, βακαλάο, σολωμούς κλπ.

Τὸ ἔδαφός τῆς ἔχει μεγάλες ποσότητες ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἄσημι. Ἡ Ἀλάσκα ἀνήκει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες κι ἔχει πρωτεύουσα τὴν **Ζυνὸ**.

Ἐκταση ἔχει 1.500.000 τετραγ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 55.000 κατοίκους ἄσπρους κι Ἐσκιμῶους.

Τὸ Μεξικόν

Θέση καὶ σύνορα. Τὸ Μεξικόν εὐρίσκεται στὸ νοτιώτερο κομμάτι τῆς Β. Ἀμερικῆς, καὶ συνορεύεται πρὸς Β. μὲ τίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες καὶ πρὸς Ν. μὲ τὴν Γουατεμάλαν καὶ τὴν Βρετανικὴν Ὀνδούραν.

Βασ. Οἰκονομίδη, Γεωγραφία τῶν Ἠπειρῶν

Ἔδαφος. Αὐτὸ διασχίζεται ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον ἀπὸ δύο παράλληλες ὄροσειρές, ποὺ ὀνομάζονται Ἄνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Σιέρα Μάντρε.

Γεωργία καὶ Κτηνοτροφία. Τὰ γεωργικὰ του προϊόντα εἶναι σιτάρι, καλαμπόκι, καπνὸς, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο κλπ. Ἔχει ἐκτεταμένες βοσκές ὅπου βόσκουν ἄλογα, γουρούνια, γίδια καὶ πρόβατα.

Εἰκ. 47 Μεξικανὸς

Πληθυσμὸς. 14.500.000 κάτοικοι (Βλ. εἰς Μεξικανοῦ).

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ἔχει κοιτάσματα ἀπὸ χρυσάφι, ἄργυρο, μολύβι καὶ ψευδάργυρο.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ του δίκτυο εἶναι 26.500 χιλιόμετρα.

Τὸ πολίτευμα τοῦ Μεξικοῦ εἶναι Δημοκρατία Ὁμοσπονδιακὴ μὲ 28 αὐτόνομες πολιτείες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Μεξικὸν μὲ 890.000 κατοίκους.

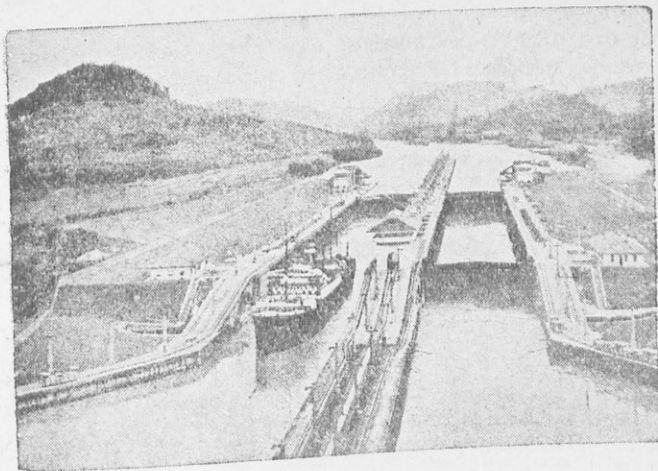
Ἔκταση. 2.000.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

2. Κεντρικὴ Ἄμερική

Πρὸς τὰ Νότια τοῦ Μεξικοῦ ὑπάρχουν ἕξι μικρὲς Δημοκρατίες ποὺ εἶναι σὰν γέφυρα ἀνάμεσα στὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἄμερικὴν. Αὐτὲς εἶναι: Ἡ Δημοκρατία τῆς Γουατεμάλας, τοῦ Σὰν Σαλβαδώρ, τῆς Ὀνδούρας, τῆς Νικαράγουας, τῆς Κωσταρίκας, καὶ τοῦ Παναμαῦ.

Στὸν Παναμαῦ εὕρεται ἡ τεχνητὴ διώρυξ ποὺ ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμαῦ εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα τεχνικὰ ἔργα τοῦ κόσμου. Τὴν κατασκευὴ τοῦ ἔργου τὴν ἀνέλαβεν Ἑταιρεία στὰ 1831 ἀλλὰ δὲν κατάρθωσε νὰ τὸ ἀποπερατώσῃ. Κατόπιν τὸ ἔργον ἀνέλαβαν οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ τὸ ἐτελείωσαν στὰ 1914. Ἔδαπανήθησαν 3/5 ἑκατομμύρια δολλάρια. Τὸ μήκος τῆς διώρυγος εἶναι 78 χιλιόμετρα καὶ γιὰ νὰ τὴν περάσουν τὰ πλοῖα χρειάζονται 9 ὥρες περίπου. (Εἰκ. 48).

Εικ. 48 Παναμάς : Πλοίο ενώ περνά τη διώρυγα

3. Νησιά τῆς Βορείου Ἀμερικῆς

Δυτικές Ἰνδίες (Ἀντίλλες)

Ἄλλα τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ νησιά ποὺ εὐρίσκονται ἀνάμεσα στὸν Κόλπο τοῦ Μεξικοῦ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Καραϊβικῆς Θαλάσσης ὠνομάσθησαν ἀπὸ τὸν Κολόμβον **Δυτικές Ἰνδίες**. Αὐτὲς χωρίζονται σὲ **Μεγάλες** καὶ **Μικρὲς Ἀντίλλες**.

* **Μεγάλες Ἀντίλλες**

Στὶς Μεγάλες Ἀντίλλες ὑπάρχουν τὰ παρακάτω νησιά.

1) Ἡ **Κούβα** μὲ πρωτεύουσα τὴν **Ἀβάνα**. Αὐτὴ εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὰ ξακουστὰ καὶ παινεμένα ποῦρα τῆς, τὰ ποῦρα τῆς Ἀβάνας. Ἡ Ἀβάνα ἔχει 450.000 κατοίκους καὶ εὐρίσκεται σὲ ὄρατο λιμὲνα. Ἡ Κούβα βγάζει καὶ καπνόν. Ἐπίσης βγάζει καὶ διαλεκτὴ ζάχαρη καὶ καφέ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 4.000.000 κάτοικοι καὶ ἀποτελοῦν κράτος ἰδικόν των ἀνεξάρτητο.

2) Ἡ **Ταϊτή**. Αὐτὴ ἔχει ἔκταση 7.500 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 2.500.000 κατοίκους. Στὴ βλάστηση εἶναι σωστὸς παράδεισος. Χωρίζεται σὲ 2 πολιτείες. Στὴ **Δημοκρατία τῆς Αἰτῆς** πρὸς Δ καὶ τοῦ **Ἁγίου Δομνίου**, πρὸς Ἀνατολάς. Ἐχει κοιλάδες εὐφορώτατες ποὺ ποτίζονται ἀπὸ ποταμοὺς τὸν **Ὁξάμα**, τὸν **Υούνα**, καὶ τὸν **Νεῦβα**. Προϊόντα. Βγάζει κακάο, καφέ, ζάχαρη καὶ ἔχει καὶ μεταλλεῖα

χρυσού, χαλκού, αργύρου και γαιάνθρακες. Την νήσον την ανέκαλυψε ο Κολόμβος στα 1492 και κατοικείται από Ίθαγενείς που ή καταγωγή των είναι από την Αφρικήν. Η νήσος είναι τώρα προτεκτοράτο της Αμερικής. Οι Ίθαγενείς δμιλοούν γλώσσαν παρεφθαρμένην Γαλλικήν.

3) Η νήσος Πορτορίκο, έχει έκταση 8500 τετραγωνικά χιλιόμετρα και 2.500.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα έχει το Σάν - Χουάν. Το νησί αυτό είναι πολύ εύφορο και βγάζει τα ίδια σχεδόν προϊόντα με την Αϊτήν. Το ανέκαλυψε ο Κολόμβος.

4) Ταμάϊκα. Έχει έκταση 11.500 τετραγωνικά χιλιόμετρα και 1.000.000 κατοίκους.

Μικρές Αντίλλες

Τις μικρές Αντίλλες τις αποτελοούν ή Γουαδαλούπη ή Μαρτινίκα και μερικές άλλες. Αυτές ανήκουν άλλες στους Άγγλους, μερικές στους Γάλλους και άλλες στους Ολλανδούς.

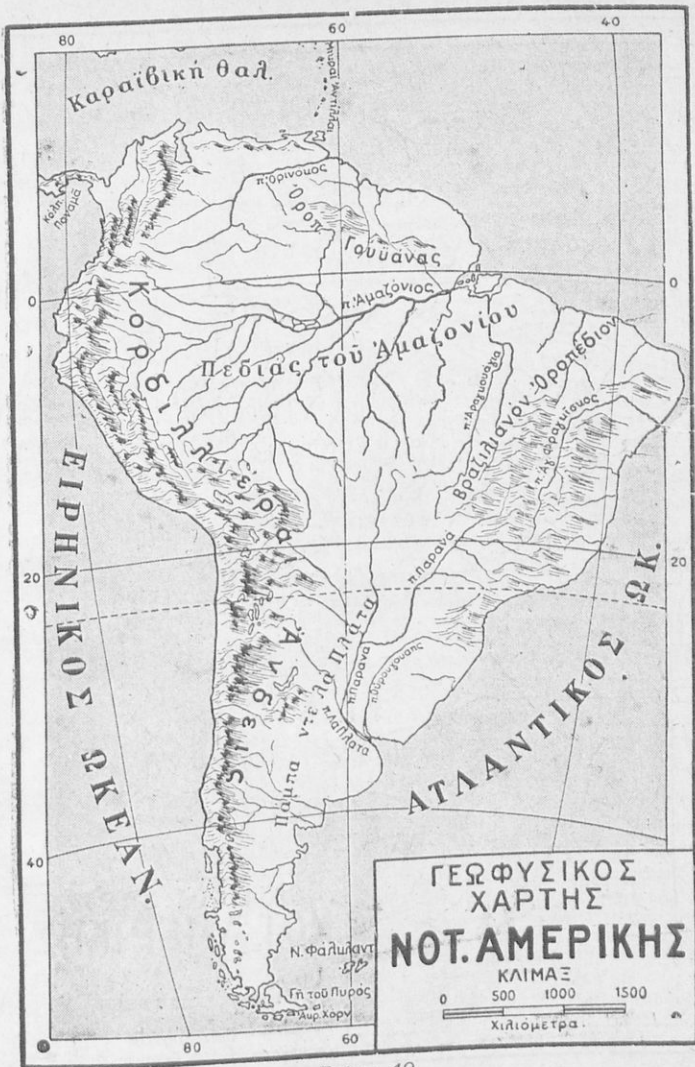
Γροιλλανδία

Αυτή εύρίσκεται στα ΒΑ της Βορείου Αμερικής στην περιοχή του Β. Πόλου και είναι γνωστή μονάχα στα παράλια της, όπου κατοικοούν 13.000 Έσκιμωοι και λίγοι Δανοί. Αυτοί ζούν κυνηγώντας λευκές άρκουδες, που εύρίσκονται εκεί, ψαρεύοντας φώκες, φάλαινες και άλλα ψάρια που είναι σ' εκείνες τις θάλασσες.

Η Γροιλλανδία ανήκει στην Δανίαν και είναι το μεγαλύτερο νησί του κόσμου, με έκταση 2.180.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Κατοικείται από 15.000 κατοίκους. Το κλίμα της χώρας είναι ψυχρότατο και μόνον στα παράλια της και σε όλιγο άλλο μέρος του έσωτερικού της παρουσιάζει σημεία ζωής. Το άλλο της μέρος σκεπάζεται από πάγους. Ζώα σ' αυτή ζούν λευκές άρκουδες, τάρανδοι και κυαναί άλώπεκες. Επίσης υπάρχουν πτηνά πάμπολλα, πάπιες, κλπ. Στην νήσον ζούν Έσκιμωοι οι όποιοι καταγίνονται στο κυνήγι.

4. Νότιος Αμερική

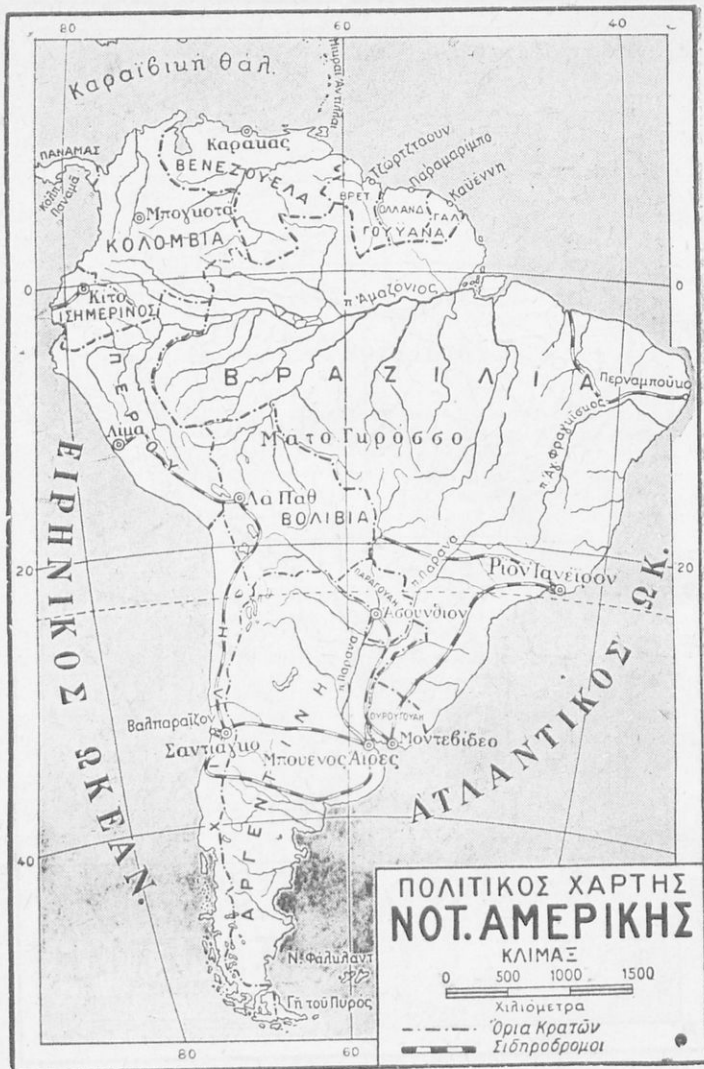
Γενική επισκόπησή της. Η Νότιος Αμερική άμα συγκριθῆ με την Βόρειον, έχει μερικά σημεία που την κάνουν να είναι υπέρτερη. Πρώτα, πρώτα ή έκταση των άγρων της που καλλιεργείται είναι μεγαλύτερη. Έπειτα δέν έχει έκτάσεις έρημικές καθώς έχει ή Βόρειος Αμερική και έπειτα και σε αυτές άκόμη τις πολικές ζώνες ο τόπος είναι κατάλληλος για κτηνοτροφία και για καλλιέργεια δημητριακών. Γιατί και αυτές οι

Σχήμα 49

Πάμπας, δηλ. οι έκτάσεις της που είναι άπεραντες και άδενδρες και που αρχίζουν από τις άκτές του Άτλαντικού και φθάνουν ως τις Κορδιλλιέρες, δέν είναι τόπος άχρηστος, μά τόπος κατάλληλος για βοσκές και καλλιέργεια σιτηρών.

Όσο για τόν τόπο της Βραζιλίας αυτός λέγεται Έρυθρά Γη και

Σχήμα 50

είναι καταλληλότετος για να καλλιεργούνται τροπικά προϊόντα και μάλιστα καφές. Στο έδαφος των Άνδεων υπάρχουν άφθονα μέταλλα πολύτιμα.

Φυσική διάπλαση και νερά. Ή φυσική διάπλαση της Νοτίου Αμε-

ρικής είναι σαν της Βορείου Ἀμερικής. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά της είναι τὰ ἑξῆς :

Α) Ἔχει μιὰ ἐκτεταμένην ὄροσειράν κοντὰ στὴν ἀκτὴ συνέχεια τῶν Βραχωδῶν ὄρεων στὸ μήκος τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ. Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ κλείνει πολλὰ ὑψίπεδα μέσα της καὶ λέγεται **Κορδιλλιέρες τῶν Ἀνδεων** καὶ παίρνει τὸ ἰδιαίτερο ὄνομα ἀπὸ τὶς χῶρες ποὺ περνᾷ. Εἶναι ὑψηλὴ, μὲ ὀλίγα καὶ δύσκολα περάσματα, μὲ πολλὰ ἠφαίστεια, ἄλλα σβησμένα καὶ ἄλλα ἐνεργά. Φθάνει πρὸς τὰ Νότια καὶ ἔχει ὕψος 7.000 μέτρα. Εἶναι ἡ δευτέρα κορυφὴ τοῦ κόσμου στὸ ὕψος, ὕστερα ἀπὸ τὰ Ἴμαλάια.

Β) Τὸ τμήμα πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὑκεανὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶρες ὅπως ἡ Γουϊάνα, ἡ Βραζιλία κ.λ.π. ὄρεινές τραπεζοειδεῖς, ποὺ σὲ μερικὰ μέρη χωρίζονται μὲ πολὺ μεγάλα βαθύπεδα. Τὸ κλίμα τοῦ τμήματος αὐτοῦ εἶναι τῆς τροπικῆς ζώνης. Στὴ βορεινὴ ἀκτὴ τῆς Βραζιλίας καὶ στὴ λεκάνη τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ πέφτουν πλούσιες βροχές. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ βλάστηση στὰ μέρη αὐτὰ εἶναι πλουσιώτατη καὶ ποικιλώτατη. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται φοινικόδενδρα, καφεόδενδρα, ζαχαροκάλαμα, κακάο, καπνός, βαμβάκι, καὶ ὑπάρχουν δένδρα κατάλληλα γιὰ ξυλεία.

Ἀνάλογα μὲ τὴ βλάστηση ποὺ ἔχει ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ξεχωρίζομε τρεῖς ζώνες. Μία εἶναι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἐδῶ εὐρίσκονται οἱ πεδιάδες τῆς λεπτῆς χλόης (Διάνες καθὼς ἀνομάζονται). Ἄλλη ζώνη εἶναι ὀλόγουρα στὸν Ἰσημερινὸν ποὺ εἶναι στὰ παρθένα δάση (Σέλβας). Τρίτη ζώνη εἶναι νοτιώτερα τῆς Πάμπας ποὺ σπειρόνται καὶ δημητριακά.

Τὸ κλίμα στὶς Ἀνδεῖς καὶ στὴν Παταγωνία εἶναι ψυχρὸ πολὺ, σχεδὸν ὅπως εἶναι στὴ Ρωσία.

Πληθυσμὸς καὶ κράτη. Ἡ Ν. Ἀμερικὴ παρ' ὅλη τὴ μεγάλη ἔκταση ποὺ ἔχει (18.000.000 τετραγ. χιλιόμε.) δὲν ἔχει παρά 85.000.000 μονάχα κατοίκους. Μισοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι λευκοὶ Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ Ἴνδοί, Νέγροι καὶ ἀνάμικτοι. Ἡ γλῶσσα ποὺ ὁμιλοῦν εἶναι ἡ Πορτογαλικὴ στὴ Βραζιλία καὶ στὰ ἄλλα μέρη ἡ Ἰσπανικὴ.

Ἡ Ν. Ἀμερικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ 11 Κράτη ποὺ εἶναι δημοκρατίες ὅλα καὶ ἔμπορουν νὰ χωρισθοῦν σὲ 3 ὁμάδες.

α) **Στὰ κράτη τῶν Ἀνδεων** ἡ τοῦ Εἰρηνικοῦ, καὶ αὐτὰ εἶναι ἡ **Κολομβία**, ὁ **Ἰσημερινός**, τὸ **Περού**, καὶ ἡ **Χιλὴ**.

β) **Στὰ κράτη τοῦ Ἀτλαντικοῦ.** Καὶ αὐτὰ εἶναι: Ἡ **Βενεζουέλα**, ἡ **Γουϊάνα**, ἡ **Βραζιλία**, ἡ **Οὐραγουάη**, καὶ ἡ **Ἀργεντινὴ**, καὶ

γ) **Στὰ κράτη τοῦ Ἐσωτερικοῦ,** καὶ αὐτὰ εἶναι: Ἡ **Βολιβία** καὶ ἡ **Παραγουάη**.

5. Κράτη τοῦ Εἰρηνικοῦ

Ἡ Κολομβία

Ἡ Κολομβία εἶναι Δημοκρατία ἀνεξάρτητη καὶ κατέχει τὸ ΒΔ τμήμα τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Βγάζει καφέ, μπανάνες, κακάο, καπνό, καουτσούκ, βαμβάκι, καὶ ξυλεία πολυτελῆ. Τὸ ἔδαφός της βγάζει καὶ ωραία λεπτὴ ψάθα ποὺ κατασκευάζονται τὰ περίφημα καπέλλα, οἱ παναμάδες, καπέλλα μεγάλης ἀντοχῆς. Ἐπίσης ἔχει πλοῦτον ἀπὸ ὀρυκτὰ ὅπως πλατίναν, χρυσόν, ἄργυρον καὶ ἄλλα μέταλλα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὴ Μπογοτὰ με 250.000 κατοίκους.

Ἐκταση ἔχει 1.200.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα καὶ

Πληθυσμὸ 9.000.000 κατοίκους.

Ὁ Ἰσημερινός

Ἡ χώρα τοῦ Ἰσημερινοῦ εὑρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Κολομβίαν, στὸ Περού καὶ στὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Πῆρε αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ποὺ περνᾷ μέσα ἀπ' αὐτήν. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 450.000 τετρ. χιλιομ. καὶ ὁ πληθυσμὸς της 2.000.000 κάτοικοι. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν πόλη Κίτο με 120.000 κατοίκους. Τὰ προϊόντα τῆς χώρας εἶναι καφῆς, κακάο, ρύζι, ζάχαρη, ὄσπρια.

Τὸ Περού

Ἡ χώρα αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ πολλὴ ὄρεινὴ καὶ εὑρίσκεται ἀνάμεσα στὸν Ἰσημερινόν καὶ στὴν Χιλήν. Τὰ ὄρη τῆς χώρας εἶναι συνέχεια τῶν Ἄνδεων.

Ἡ ἔκτασή της εἶναι 1.300.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς της 6.000.000 κάτοικοι. Κλίμα ἔχει θερμὸ καὶ ξηρὸ στὰ παράλια καὶ ψυχρὸ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Προϊόντα ἔχει καφέ, κακάο, ζάχαρη, πατάτες καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Βιομηχανία ἔχει περιορισμένη καὶ συγκοινωνία σιδηροδρομικὴ 3.300 χιλιομ. Γλῶσσα ὀμιλεῖται ἡ Ἰσπανικὴ.

Ἡ Χιλή

Αὐτὴ κατέχει μακρὰ λωρίδα γῆς στὸ μᾶκρος τῆς παραλίας τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Εἶναι χώρα ὄρεινὴ με ἀνεπτυγμένην ἀρκετὰ τὴ γεωργία της καὶ τὴν κτηνοτροφία. Ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ μᾶς ἔρχεται τὸ ὠφελιμώτατο λίπασμα τῶν χωραφίων μας, τὸ Νίτρο τῆς Χιλῆς. Τὸ κλίμα της εἶναι ὑγιεινόν. Ἡ χώρα ἔχει δάση με ξυλείαν πολυτίμον. Στὰ δάση της ζοῦν λέοντες, εἶδη ἐλεφάντων κλπ.

Πρωτεύουσα τῆς Χιλῆς εἶναι τὸ Σαντιάγο μὲ 575.000 κατοίκους.

Ἡ ἔκταση τῆς χώρας εἶναι 750.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοι τῆς 4.500.000. Ὀμιλοῦν γλῶσσαν τὴν Ἰσπανικὴν καὶ εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα.

6. Κράτη τοῦ Ἀτλαντικοῦ

Ἡ Βενεζουέλα

Ἡ Βενεζουέλα εἶναι Δημοκρατία, ποὺ εὑρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Κολομβίαν, στὴν Βραζιλίαν καὶ στὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν. Ἔχει ἔκταση 1.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 3.000.000 κάτοικοι. Εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ διασχίζεται ἀπὸ Β πρὸς Α ἀπὸ τὴν Ἄνδεις. Πολλοὶ ποταμοὶ διασχίζουν τὴν χώρα σὲ ὅλη τὴν ἔκτασιν. Τὸ κλίμα τῆς στὰ Β. εἶναι ὑγιεινὸ, στὰ πεδινὰ τῆς ὅμως ἀνθυγιεινόν.

Στὴν χώρα κατοικοῦν λαοὶ μιγάδες: Λευκοὶ στὰ παράλια, Ἐρυθρόδερμοι καὶ μαῦροι στὴς ἄλλες περιοχάς. Ὁ πολιτισμὸς τῶν εἶναι κατώτερος καὶ στοὺς περισσοτέρους κατοίκους βασιλεύει ἀγραμματοσύνη. Αὐτοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργίαν. Στὴν Βενεζουέλαν ὑπάρχει καὶ ὀρυκτὸς πλοῦτος ἀπὸ χρυσόν, χαλκόν, ἄνθρακα ἄλλ' εἶναι ἀνεκμετάλλευτος.

Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Καρακάς μὲ 250.000 κατοίκους.

Ἡ Γουϊάνα

Αὕτη εὑρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Βενεζουέλαν καὶ στὴν Βραζιλίαν.

Ἡ ἔκτασή τῆς εἶναι 230.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς 325.000 κάτοικοι.

Προϊόντα. Παράγει κακάο, ζάχαρη, Ἰνδικόν, καφὲ καὶ βάμβακα. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι χωρισμένο στὴ Βρετανικὴ Γουϊάνα, στὴν Ὀλλανδικὴ Γουϊάνα καὶ στὴ Γαλλικὴ.

Ἡ Βραζιλία

Θέση καὶ σύνορα. Ἡ Βραζιλία κατέχει τὸ ἥμισυ Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ συνορεύεται πρὸς Β. μὲ τὴν Κολομβίαν καὶ τὴν Γουϊάναν, πρὸς Ν. καὶ Α. μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Κολομβίαν, τὸ Περού καὶ τὴν Βολιβίαν.

Ἔδαφος. Ὁλόκληρος ἡ Βραζιλία ἀποτελεῖ ἓνα ὄροπέδιον ποὺ εὑρίσκεται πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὸν Ἀμαζόνιον ποταμόν, καὶ τοὺς παραποτάμους ποὺ χύνονται σ' αὐτόν. Ἔχει γῆ γονι-

μώτατη, με ποικιλίαν από μέταλλα και ὄρυκτά ὅπως σίδηρο, χαλκό, χρυσάφι, διαμάντια.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας, ἐπειδὴ αὐτὴ ἀπλώνεται σὲ μεγάλη ἔκταση, εἶναι ἄλλου θερμὸ τροπικόν, ἄλλου εὐκρατο καὶ ὠκεάνειον. Σὲ κάθε περιοχὴ ἀντιστοιχοῦν καὶ διάφορες καλλιέργειες, καθὼς καφές, τσαΐ, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο, κακάο, ἀμπέλια κλπ. Τὰ $\frac{1}{3}$ ἀπὸ τὴν παγκόσμια παραγωγὴ τοῦ καφέ τὰ βγάζει ἡ Βραζιλία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Βραζιλίας εἶναι τὸ Ρίο Ίανέιρο μὲ 1.500.000 κατοίκους. Ἄλλες πόλεις εἶναι ὁ Ἅγιος Παῦλος, ὁ Κάμπος, ὁ Σάντος κλπ.

Ἡ ἔκταση τῆς χώρας εἶναι 8.500.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα καὶ οἱ κάτοικοι 44.000.000 μὲ πολίτευμα Ὁμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν. Γλῶσσα ὁμιλεῖται παρεφθαρμένη Πορτογαλική.

Ἡ Οὐραγουάη

Αὐτὴ εὐρίσκεται πρὸς Ν. τῆς Βραζιλίας. Εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ ἔχει ὄλο πέτρες. Οἱ κάτοικοι τῆς ἄλλοι εἶναι γεωργοὶ καὶ ἄλλοι τσοπάνηδες. Ἡ ἔκτασή τῆς εἶναι 185.000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς 2.000.000 κάτοικοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Μοντεβίδεον μὲ 700.000 κατοίκους. Ἡ χώρα τρέφει ζῶα πολλὰ καὶ τὰ προϊόντα τῆς εἶναι κτηνοτροφικά. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι μέτριον.

Ἡ Ἀργεντινὴ

Αὐτὴ κατέχει τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Ν. Ἀμερικῆς καθὼς καὶ τὰ νησιά τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Ἐνεργεῖ ἐμπόριο ζωηρό, κυρίως σιταριοῦ, μπαβάνας καὶ ἀπὸ κρέατα κατεψυγμένα.

Ἐχει ἔκταση 2.800.000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 12.000.000 κατοίκους μὲ πρωτεύουσαν τὸ Μπουένος—Ἀῦρες. Εἶναι χτισμένη στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Λά—Πλάτα κι ἔχει τὸ δεῦτερον ἐμπορικὸν λιμάνι τῆς Ἀμερικῆς, ὕστερα ἀπὸ τὴν Ν. Ὀρόκην. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς μὲ 2.000.000 κατοίκους. Πολίτευμα ἔχει Δημοκρατικόν.

7. Κράτη τοῦ ἐσωτερικοῦ

Ἡ Βολιβία

Καὶ ἡ Βολιβία εἶναι μία ἀπὸ τὰς Δημοκρατίες τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι ὀρεινὸν ἀλλὰ πλουσιώτατον σὲ μεταλλεύματα χρυσοῦ,

ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. Κλίμα ἔχει στὰ ὄρεινά ξηρὸ καὶ στὰ πεδινὰ θερμὸ καὶ νοσηρὸ.

Ἡ ἔκτασή της εἶναι 1.300.000 τετραγ. χιλίομ. καὶ ὁ πληθυσμὸς της 3.000.000 κάτοικοι. Αὐτοὶ στὶς πεδινὲς ἐκτάσεις καλλιεργοῦν καφέ, κακάο, βαμβάκι, ρύζι καὶ καπνὰ. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν πόλη Σοῦκρα μὲ 30.000 κατοίκους. Ἄλλη πόλη εἶναι τὸ Λά - Πάξ μεγαλύτερη μὲ 150 χιλ. κατοίκους.

Ἡ Παραγωγή

Αὕτη εἶναι ἀνάμεσα στὴν Βραζιλίαν, Ἀργεντινὴν καὶ Βολιβίαν. Ἔχει ἔκταση 480.000 τετραγ. χιλίόμετρα καὶ πληθυσμὸ 900.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἀσουνσιὸν μὲ 150 χιλ. κατοίκους. Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ Βίλια καὶ ἡ Ρίκα ἀπὸ 30 χιλ. κατοίκους ἢ κάθε μιά.

Πίναξ Α'

Τὰ μεγαλύτερα βουνὰ τῆς Ἀμερικῆς

Κοριδιλλιέρες	7.000 μέτρα ὕψος
Βραχώδη	6.000 » »
Ἀλλεγγάνεια	2.000 » »

Πίναξ Β'

Τὰ μεγαλύτερα ποτάμια τῆς Ἀμερικῆς

Μισσισιπῆς	7.000 χιλιομ.
Ἀμαζόνιος	5.500 »
Μακένζης	4.600 »
Μισουρής	4.320 »
Λά - Πλάτας	4.000 »

Πίναξ Γ'

Οἱ κυριώτερες λίμνες τῆς Ἀμερικῆς

Ἄνω λίμνη	83.300 τ. χιλίομ. ἐπιφάνεια
Μίσιγγαμ	54.140 » »
Ὀντάριο	17.000 » »

Δ' ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ἡ φυσική της ὄψη. Ἡ Αὐστραλία ἀνήκει στο Νότιον Ἡμισφαίριον κι' ἔχει ἐπιφάνεια 7.500.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Ὁμοιάζει με τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ν. Ἀμερικὴν κατὰ τὸ σχῆμα (βλέπ. σχ. 51 καὶ 52).

Φυσικὴ διάπλαση. Στὴ μεγάλη μονοτονία τοῦ Αὐστραλιανοῦ τοπίου διακρίνονται μονάχα 3 μεγάλες φυσικὲς ἐκτάσεις. 1) Τὰ Ἀνατολικά Ὑψίπεδα, 2) Κεντρικὸν Βαθύπεδον καὶ 3) τὸ Δυτικὸν Τμήμα.

1) Τὰ Ἀνατολικά Ὑψίπεδα. Αὐτὰ σχηματίζουν τὸ ἄκρον τῆς ἡπείρου πρὸς τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανὸν καὶ ὀνομάζονται Αὐστραλιανὲς Ἀλπεις. Ἀπλώνονται ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριο τῆς Ὑόρκης ὡς τὸ Ἀκρωτήριο Οὐίλσον σὲ μῆκος 3.000 χιλιομέτρων.

Οἱ Αὐστραλιανὲς Ἀλπεις εἶναι ἡ μόνη ὄροσειρὰ τῆς Αὐστραλίας ποῦ ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ ὕψηλοῦ ὄρους. Ἡ ὑψηλότερη κορυφὴ τῆς ὄροσειρᾶς αὐτῆς εἶναι τὸ Κοσκιοῦσκο καὶ ἔχει ὕψος 2240 μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἄλλα ὄρη ποῦ διευθύνονται ἀπὸ Βορ. πρὸς Νότον εἶναι τὸ Λίβερπουλ, τὰ Κυανὰ ὄρη καὶ τὰ Αὐστραλιανὰ Πυρρηναία. Ἡ Αὐστραλία εἶναι μία τραπεζοειδῆς χώρα ποῦ εἶναι πρὸ ψηλῆ πρὸς Α. καὶ χαμηλότερη πρὸς Δυσμᾶς.

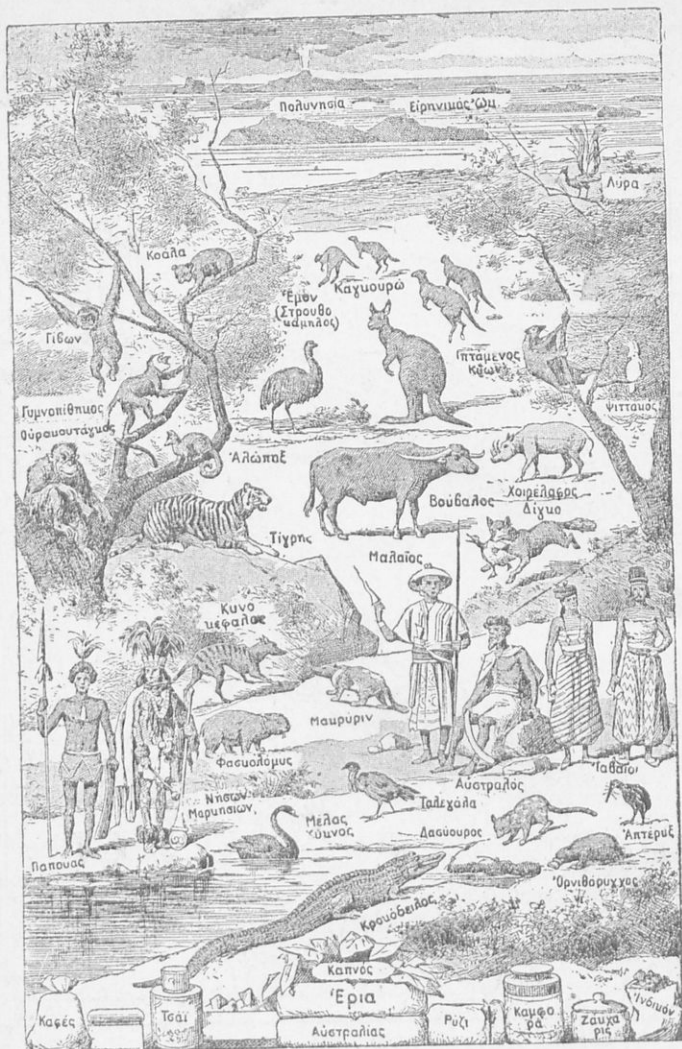
Οἱ ὑψηλὲς κορυφές τῶν βουνῶν ποῦ ὑπάρχουν σὲ ἄλλες χώρες λείπουν ἀπ' αὐτὴν. Ἐπίσης καὶ διαμελισμὸν θαλάσσιον δὲν ἔχει κατάλληλον πρᾶγμα ποῦ τὴν ἐμποδίζει πολὺ γενικὰ στὴν ἀνάπτυξή της.

2) Τὸ Κεντρικὸν Βαθύπεδον ἀπλώνεται μὲ μικρὲς διακοπὲς ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Αἰγὸς πρὸς Β. ὡς τὸν κόλπο Σπένσερ πρὸς Νότον. Στὶς γεωλογικὲς περιόδους ἦταν σκεπασμένο ἀπὸ θάλασσες καὶ λίμνες καὶ σήμερα εἶναι ἡ πρὸ χαμηλὴ περιοχή τῆς ἡπείρου, ὅπου ἡ λίμνη Ἐυρ εὐρίσκεται 12 μέτρα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ χαμηλὴ καὶ γεμάτη ἄμμο ἀκτὴ σχηματίζει τρεῖς βαθύτατες ἐσοχές. Τὸν ὄρμο τῆς Συναντήσεως, τὸν κόλπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ποῦ εὐρίσκεται ὁ λιμένας τῆς Ἀδελαΐδας, καὶ τὸν κόλπο τοῦ Σπένσερ.

3) Τὸ Δυτικὸν τμήμα. Αὐτὸ κατέχει τὸ μισὸ μέρος ἀπὸ τὴν ἡπειρο. Εἶναι μιά πάρα πολὺ μεγάλη ζώνη ἐρημική, μὲ ὕψος 300—400 μέτρα. Τελειώνει πρὸς Ν. στὸν μεγάλο Αὐστραλιακὸν κόλπο μὲ χαμηλὴ ἀκτὴ, ἀφιλόξενη κι' ἔρημη χωρὶς λιμάνι, μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ ὄνομα τῆς Πεδιάδας δίχως δένδρα.

Κλίμα καὶ νερά. Τὸ κλίμα τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡπειρωτικὸν γιατί

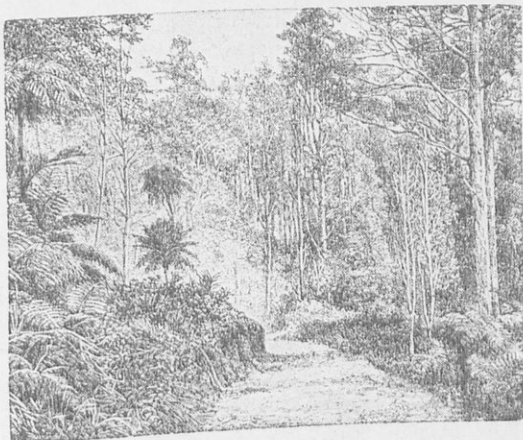
Εικ. 52. Αυστραλία: Φύση, άνθρωποι, ζωά

Τὰ νερά αὐτά, ὅσο τρέχουν εἶναι τὸ μόνο πρᾶγμα πὺ δίνει ζωὴ στὴν ἔρημικὴ ἐκείνη περιοχὴ. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ φέρουν νερά καὶ μάλιστα ἄφθονα, ὅταν εἶναι καὶ οἱ βροχὲς ἄφθονες, ἀλλοιῶς μεταβάλλονται σὲ λίμνες καὶ τέλματα.

Ἔτσι οἱ λίμνες πὺ φαίνονται στοὺς γεωγραφικοὺς χάρτες τόσο πολλὲς, δὲν ὑπάρχουν πορὰ σὺν ἔλῃ πὺ σκεπάζονται ἀπὸ σκληρὴ λά-

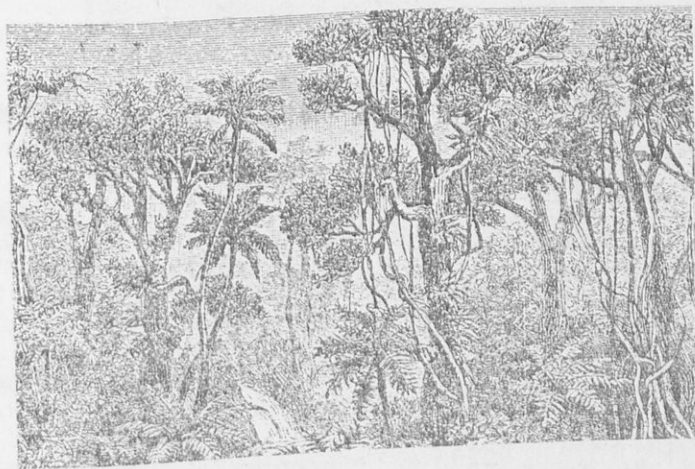
σπη ή άλμυρό φλοιό, και συνήθως δέν έχουν νερό, παρά μονάχα όταν είναι έξαιρετικές βροχές.

Προϊόντα : Στη Β. άκτή υπάρχουν τά μοναδικά δάση (βλέπ. είκ. 53 και 54) και πρós τόν Είρηνηκόν Ώκεανόν βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο κ.λ.π.

Είκ. 53. Αύστραλία. Παρθένο δάσος

Τό κέντρο έχει έρημους και στέπες. Τά Νότια και τά ΝΑ έχουν βοσκές

Είκ. 54 Δάσος στην Αύστραλία με μικρό ποτάμι

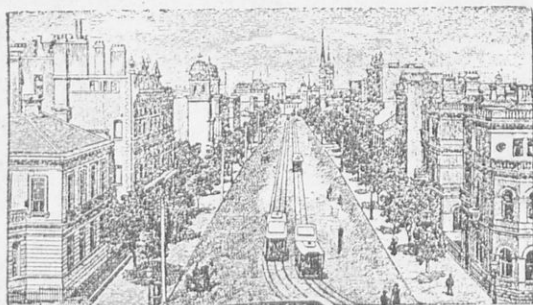
έκτεταμένες, όπου βόσκουν πολυπληθή κοπάδια. Έκει καλλιεργούνται σιτηρά και φυτεύονται άμπέλια.

Ἡ Αὐστραλία ἔχει καὶ πλοῦτον ὀρυκτὸν κυρίως στὰ ὄρη της καὶ σὲ μερικὰ σημεῖα στὴν ἔρημο. Κυρίως βγάζει χρυσάφι καὶ στὴν παραγωγὴ τοῦ χρυσοῦ εἶναι ἡ δευτέρη χώρα τοῦ κόσμου. Ἐχει ἐπίσης καὶ πετροκάρβουνο, μαλλιά, σιτάρι καὶ κρέατα κατεψυγμένα.

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι εἶναι 7.500.000 περίπου, ὅλοι Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν, καὶ ζοῦν στὶς παράλιες πόλεις ὅπου καὶ ἔχουν τὴν ἐργασία των.

Διοίκηση. Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 Κράτη. Αὐτὰ μαζὶ μετὴν νῆσον **Τασμανία**, ποὺ εἶναι ὀρεινὴ καὶ πλουσία σὲ βοσκές καὶ ὀρυχεῖα κάνουν τὴν Αὐστραλιὰκὴν **Συμπολιτείαν** μετὰ πρωτεύουσα τὴν **Καμπέραν**. Τὰ κράτη αὐτὰ αὐτοδιοικοῦνται, μὰ τὸν Γενικὸ Διοικητὴ τὸν διορίζει ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας.

Τὰ ἕξι κράτη εἶναι: Ἡ **Βικτωρία** μετὰ πρωτεύουσα τὴν **Μελβούρνην** (1.000.000 κάτοικοι) (βλέπε εἰκ. 55), ἡ **Ν. Οὐαλία** μετὰ πρωτεύουσα τὸ

Εἰκ. 55 Ἕνας δρόμος τῆς Μελβούρνης στὴν Αὐστραλία

Σίδνεϋ (300.000 κάτ.), ἡ **Χώρα τῆς Βασίλισσας** μετὰ πρωτεύουσα τὸ **Μπρίσμπαν** καὶ τὰ τρία πρὸς τὰ Ἀνατολικά. Ἡ **Νότιος Αὐστραλία** μετὰ πρωτεύουσα τὴν Ἀδελαΐδα, ἡ **Δυτικὴ Αὐστραλία** μετὰ πρωτεύουσα τὴν Περθ καὶ τέλος ἡ **Τασμανία** μετὰ πρωτεύουσα τὴν **Χομπάρνι**.

Ὅλες εἶναι ἀνθηρότατες ἀποικίες, γιὰτὶ καὶ κοπάδια ἔχουν πολλὰ καὶ μέταλλα πολλὰ. Πλέον ἀπὸ 100.000.000 πρόβατα ὑπάρχουν στὴν Αὐστραλία μετὰ λεπτότατο μαλλί, τὸ καλλίτερο τοῦ κόσμου (βλ. εἰκ. 56).

Ἐμπόριο. Αὐτὸ εἶναι κάπως ζωηρὸ ἀνάμεσα στὰ Κράτη τῆς Συμπολιτείας, γιὰτὶ τὸ καθένα ἔχει νὰ πωλήσῃ καὶ κάποιον εἶδος ξεχωριστό.

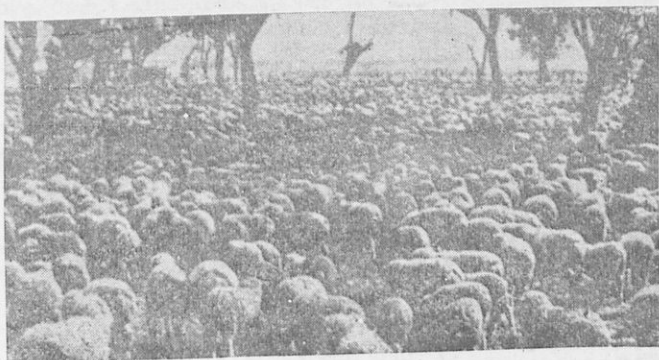
Τὰ εἶδη ποὺ εἰσάγονται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ εἶναι μηχανήματα καὶ ὑφάσματα. Αὐτὰ ποὺ ἐξάγονται εἶναι μαλλιά, σιτάρι, μεταλλεύματα καὶ βούτυρο.

Τὴν πρώτη θέσιν στὸ ἐξαγωγικὸ ἔμπόριο τῆς Αὐστραλίας τὴν ἔχει ἡ Μεγάλῃ Βρετανία. Ἀκολουθοῦν οἱ Ἕνωμένες Πολιτεῖες, ἡ Ἰαπωνία καὶ κατόπιν ἔρχονται τὰ ἄλλα κράτη.

Συγκοινωνία. Τὸ συγκοινωνιακὸ δίκτυο ἔχει γραμμὲς 5.000 χιλιομ. μετὰ πολλὰς μεγάλες περιφερειακὰς διακλαδώσεις, ὥστε νὰ ἐξυπηρετοῦν

και τα πιο μακρινά μέρη του έσωτερικού. Μια τέτοια γραμμή ξεκινά από Δ. και φθάνει προς Α. και άνταμώνει το Σίδνεϋ με την Πέρθ.

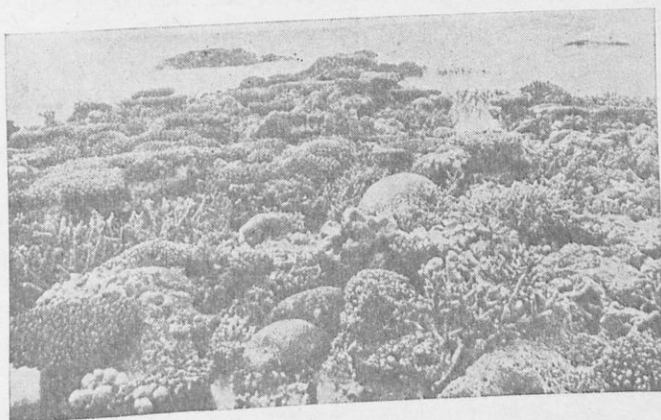
"Άλλη κεντρική γραμμή που γίνεται ακόμα θα ένωση την 'Α-

Εικ. 56 Αυστραλία: Κοπάδια από πρόβατα

δελαϊδα με το λιμάνι του Ντάρβιν και τότε θα πάρουν αξία οι πλούσιες τροπικές περιοχές του άκρου Βορρά.

Το όδικο δίκτυο του έσωτερικού δέν εύρίσκεται σε καλή κατάσταση

Εικ. 57 Κοραλλιογενείς ύφαλοι στην Αυστραλία

ση από την άποψη των σιδηροδρομικών γραμμών. Για τοιτο αναπτύχθηκε έδω ή αεροπορική συγκοινωνία και φθάνει ως τα άκρότατα σημεία της ήπειρου.

'Ο γρηγορώτερος δρόμος συγκοινωνίας ανάμεσα Εύρώπης και Αυστραλίας είναι εκείνος που περνά δια του Σουέζ - Κολόμπο. Βασ. Οικονομική, Γεωγραφία των 'Ηπείρων

Ζῶα καὶ φυτά. Ἰδιαίτερα ζῶα ποὺ ἀπαντοῦμε στὴν Αὐστραλίαν εἶναι τὰ μαρσιποφόρα καγκουρώ, ποὺ κουβαλοῦν τὰ μικρά τους μέσα σὲ θύλακα.

Χαρακτηριστικὸ δένδρο εἶναι ἐδῶ ἡ εὐκάλυπτος, ποὺ φθάνει σὲ ὕψος τεράστιο ἀπὸ 50—130 μέτρα.

Ἔργασίες γιὰ τὰ παιδιὰ. Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Αὐστραλίας. Χωρίστε σ' αὐτὸν τὰ ἔξι κράτη ποὺ τὴν ἀποτελοῦν. Σημειώστε τίς πρωτεύουσες. Βρῆτε σὲ ποιά μέρη ἡ Αὐστράλια εἶναι περισσότερο κατοικημένη καὶ ἐξηγήστε τὸ λόγο.

Ἡ Νέα Γουϊνέα

Ἡ Νέα Γουϊνέα εὐρίσκεται στὰ ΒΑ τῆς Αὐστραλίας καὶ κατοικεῖται ἀπὸ μαύρους (Παπούαι) καὶ μερικοὺς λευκοὺς. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί μετὰ ἀπὸ τὴν Γροιλλανδία καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἀγγλία.

Ἡ Πολυνησία

Ἡ Πολυνησία εἶναι σύμπλεγμα νησιῶν στὰ ΝΑ τῆς Αὐστραλίας, στὸν Εἰρηγικὸν Ὠκεανὸν ποὺ τὰ περισσότερα εἶναι κοραλλιογενῆ καὶ ἠφαιστιογενῆ (βλ. εἰκ. 57). Ἀπ' αὐτὰ ἡ Χαβάϊ ἀνήκει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Ἡ Τόγκα καὶ τὸ νησί τῶν Σαμόων στὴν Ἀγγλία. Τὰ νησιά, τῶν Μαρκησίων στὴ Γαλλία. Κατοικοῦνται ἀπὸ 200.000 κατοίκους ποὺ ἦσαν σχεδὸν ἡμιάγριοι. Τώρα ἄρχισαν νὰ ἐκπολιτίζωνται.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σελίς

Εισαγωγή. —'Η γῆ καὶ ὁ ἄνθρωπος.....	3
'Υδρογόειος Σφαῖρα.....	5
'Η ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα.....	5
Μέθοδος 'Ηπειρῶν καὶ 'Ωκεανῶν.....	6
'Αξων τῆς Γῆς, Πόλοι, 'Ισημερινός.....	6
Οἱ κινήσεις τῆς γῆς. Κύκλοι παράλληλοι.....	7
Γεωγραφικὸν Πλάτος καὶ Γεωγραφικὸν Μῆκος.....	9
Ζώνες τῆς γῆς.....	10
Θαλάσσια ρεύματα.—'Ο πλοῦτος τῶν θαλασσῶν.....	11
'Η 'Ατμόσφαιρα.....	13
Τὸ κλίμα.....	14
'Η Ἀσία	
Γενικὲς γνώσεις περὶ Ἀσίας.....	17
Κράτη τῆς Δυτικῆς Ἀσίας	
'Η Μικρὰ Ἀσία.....	22
'Η Κύπρος.....	23
'Η Ἀρμενία.....	26
'Η Καυκασία.....	26
'Η Συρία.....	27
'Η Παλαιστίνη.....	29
'Η Ὑπεριορδανία.....	30
Τὸ Ἰράκ (Μεσοποταμία).....	30
'Η Ἀραβία.....	31
Κράτη Κεντρικῆς Ἀσίας	
Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράκ.....	33
'Η Περσία.....	33
'Αφγανιστάν.....	34
Βελουχιστάν.....	35
Τουρκεστάν.....	36
Θιβῆτ.....	36
Κράτη Νοτίου Ἀσίας	
'Ινδουστάν.....	37
'Ινδοκίνα.....	40
'Ινδικὰ Νησιά.....	41
Κράτη Ἀνατολικῆς Ἀσίας	
Σινικὸν Κράτος.....	41
'Η Κίνα.....	41
'Ιαπωνία.....	44
Κράτη Βορείου Ἀσίας	
'Η Σιβηρία.....	47
'Η Ἀφρικὴ	
Γενικὰ περὶ Ἀφρικῆς (Δυσκολίαι γιὰ τὴν ἐξερεύνηση της)...	51
Τὸ Βασίλειον τῆς Αἰγύπτου.....	56

Εὐρωπαϊκὲς Κτήσεις
Α'. Στὴν Βόρειο Ἀφρικὴν

Ἡ Τριπολίτις	62
Ἡ Τύνις	63
Τὸ Ἀλγέριον	63
Τὸ Μαρρόκον	64
Ἡ Σαχάρα	64

Β'. Κράτη Κεντρικῆς Ἀφρικῆς

Τὸ Κόγκο	65
Τὸ Σουδάν. Τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν	66
Ἡ Ἀβησσυνία	67
Γ'. Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ	67
Δ'. Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	68

Ἡ Ἀμερικὴ

Ἡ Ἀνακάλυψις τῆς (Γενικὲς Γνώσεις)	69
Βόρειος Ἀμερικὴ	70
Οἱ Ἠνωμέναις Πολιτεῖαι	74
Ἡ Καναδάς	81
Ἡ Ἀλάσκα	81
Τὸ Μεξικὸν	81

Κεντρικὴ Ἀμερικὴ

Δυτικὲς Ἰνδίες (Ἀντίλλαι)	83
Μεγάλαις Ἀντίλλαις	83
Γροιλανδία	84

Νότιος Ἀμερικὴ

Κράτη τοῦ Εἰρηνικοῦ

Ἡ Κολομβία	88
Ἡ Ἰσημερινὸς	88
Τὸ Περού	88
Ἡ Χιλὴ	88

Κράτη τοῦ Ἀτλαντικοῦ

Ἡ Βενεζουέλα	89
Ἡ Γουιάνα	89
Ἡ Βραζιλία	89
Ἡ Οὐραγουάη	90
Ἡ Ἀργεντινὴ	90

Κράτη Ἐσωτερικοῦ

Ἡ Βολιβία	90
Ἡ Παραγουάη	91

Ἡ Αὐστραλία

Γενικαὶ γνώσεις	92
Ἡ Νέα Γουινέα	98
Ἡ Πολυνησία	98
Πίναξ τῶν περιεχομένων	99

0020560467

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Βιβλίο του Εθνικού Εκπαιδευτικής Πολιτικής

